

Welcome

A guide for new refugees

بەخىرىن
رئىبەرىك بۇ پەنابەرانى نوئ

The purpose of this guide

This guide is for adults who have recently been granted refugee or Humanitarian Protection status after claiming asylum. This guide is relevant to new refugees living in England. Refugees in Scotland can find information at **www.gov.scot/publications/new-scots-refugee-integration-strategy-2018-2022/** and refugees in Wales can find information at **www.gov.wales/sanctuary**.

The Government published an Integrated Communities Strategy action plan in February 2019. This recognised that integration is a two-way process and everyone has a part to play in upholding our shared values, both people already here and those looking to make the UK their home. Information about life in the UK is important in helping refugees and other new migrants to take advantage of the opportunities that the UK offers, and to understand the responsibilities we all have to other groups in our society.

We hope this guide will help you find your way more easily. It contains useful information about how to make contact with the services that can help you after you have been granted refugee or Humanitarian Protection status. This information is intended as a helpful starting point. More detailed information about specific services in your local area will be available through local authorities and charities.

ئامانجى ئەم رېيەرە

ئەم رېيەرە بۇ ئەم كەسە گەورانەيە كە لەم دوايىيە مافى پەنابەرى يان مافى پاراستنى مەوقايەتەن پېدراوۋە دواى داواكردنى پەنابەرى. ئەم رېيەمەيە پەيۋەستە بە پەنابەرانى تازە كە لە ئىنگلاندى دەرژىن. پەنابەران لە سكۆتلەندا دەرژىن زانىارى وەربەگرن لە www.gov.scot/publications/new-scots-refugee-integration-strategy-2018-2022/ و پەنابەرانىش لە وېلز دەرژىن زانىارى وەربەگرن لە www.gov.wales/sanctuary

لە مانگى شوبەتە 2019 حەمەت پلاننىكى كارى ستراتيژى كۆمەلگە يەكخراۋەكانى بىلاۋكردەۋە. ئەمە دەرېخست كە يەكخستن بە پەرسەيەكى دۈۋ رېيگا دەبىت و ھەمە كەسنىك بەشېكى ھەيە پەۋلى تېدا بېيىنى بۇ پارىزگار يەكردن لە بەھا ھاۋبەشەكانمان، ھەردوۋلا ئەم خەلكانەي پېشتەر لەم ۋەلاتە دەرژىن و ئەۋانەش كە ھەۋلەدەن بەرىتانيا بەكەن بە ۋەلاتى خۇيان. زانىارى دەر بارەي ژيان لە بەرىتانيا گەرنەگە بۇ يارمەتيدانى پەنابەران و كۆچبەرە تازەكان بۇ ئەۋەي سوۋد وەربەگرن لەم دەر فەتەنەي كە بەرىتانيا پېشكەشيان دەكات، و بۇ تېگەشتەن لەم و بەرپەرسىار يەتەنەي ھەمەۋمان ھەمانە بەرامبەر گروپەكانى تر لە كۆمەلگەكانەمان.

ئېمە ھىۋادارىن كە ئەم رېيەرە يارمەتەت بەت زۆر بە ئاسانتر رېيگەي خۆت بەۋزىتەۋە. زانىارى بە سوۋدى تېدايە دەر بارەي چۆن پەيۋەندى دەكەيت بە خەمەتگوزار يەكەنى كە دەرژىن يارمەتەت بەن دواى ئەۋەي مافى پەنابەرى يان مافى پاراستنى مەوقايەتەت پى دەدرىت. ئەم زانىارى بەنەيازى ئەۋەيە ۋەك خالنىكى دەستپەيەكردنى يارمەتەدەر بېت. ۋەدەكارى زىاترى زانىارى دەر بارەي خەمەتگوزار يەكە دىار يەكراۋەكان لە ناۋچەكەت بەر دەستەن بە رېيگەي فەرمانگەي خۇجىي و رېيخراۋە خېر خاۋەيەكان.

In this booklet you will find sections on:

A general introduction to the UK including things you may find helpful such as what money is used, how transport works and what the weather is like

Relevant information once you've been recognised as a refugee

Preparing you for the move on period: what you should do and how to access support, employment and housing

Employment: how to find a job and apply for support while you search

Finding accommodation

Accessing education

What rights and responsibilities you have, what is legal and illegal, and how to get help from the police

How to see a doctor and other healthcare needs

لەم ناملىكەيە تۆ چەندىن بەش دەبىئىي سەبارەت بە:

پېناساندنىكى گىشتى بەرىتانيا كە برىتېن لەو شتانەى رەنگە لەلات سوودبەخش بن وەكو كام پارە بەكار دىت، گواستەوہ چۆن كاردەكات و كەش و ھەوا چۆنە

زانبارى پەيوەندىدار سەبارەت ئەوہى كاتىك تۆ وەك پەنارىك ناسرايت

ئامادەكردنى تۆ بۆ بەردەوام بوون بۆ ماوہىەك: دەبى چى بکەيت و چۆنەتى دەستگەيشتەت بە پشتگىرى، كارکردن و نىشتەجىيوون

كارکردن: چۆن دەتوانيت كارىك بدۆزىتەوہ و داواى پشتگىرى بکەيت كاتىك كە دەگەرئيت

دۆزىنەوہى خانوو (شوئىنى نىشتەجىيوون)

دەستگەيشتەت بە خوئىندن

چ ماف و بەرپرسيارىتەكت ھەيە، كام شت ياسايىيە و كام شت ناياسايىيە، و چۆن يارمەتى لە پۆليس وەردەگريت

چۆن دەتوانيت دكتور ببينيت و پىويستىەكانى ترى چاودىرى تەندروستى

Contents

Chapter 1

Introduction to the UK

Chapter 2

Once you've been recognised as a refugee

Chapter 3

The first month

Chapter 4

Employment and Benefits

Chapter 5

Housing and Services

Chapter 6

Education

Chapter 7

Legal Rights and Responsibilities

Chapter 8

Healthcare

Chapter 9

Useful Phrases, Contacts and Further Information

ناوەرۆك

بەشى 1 پېنسانىدىن بۇ بەرىتانيا	
بەشى 2 كاتىك كە تۆ وەك پەنابەرىك ناسرايت	
بەشى 3 مانگى يەكەم	
بەشى 4 كاركردن و ھاوكارىيە دارايىيەكان	
بەشى 5 نىشتەجى كرىن و خزمەتگوزارىيەكان	
بەشى 6 پەرورده	
بەشى 7 ماف و بەرپرسيارىتيە ياسايەكان	
بەشى 8 چاودىرى تەندروستى	
بەشى 9 دەستەواژە سوودبەخشەكان، پەيوەندىەكان و زانىارى زياتر	

Chapter 1

Introduction to the UK

In this chapter you will learn about:

The people, language and culture in the UK

The political system

بەشى 1

پېناساندنى بەرىتانيا

لەم بەشەدا، تۆ فېر دەبىت دەربارەى:

خەلک، زمان و کەلتوورى ناو بەرىتانيا

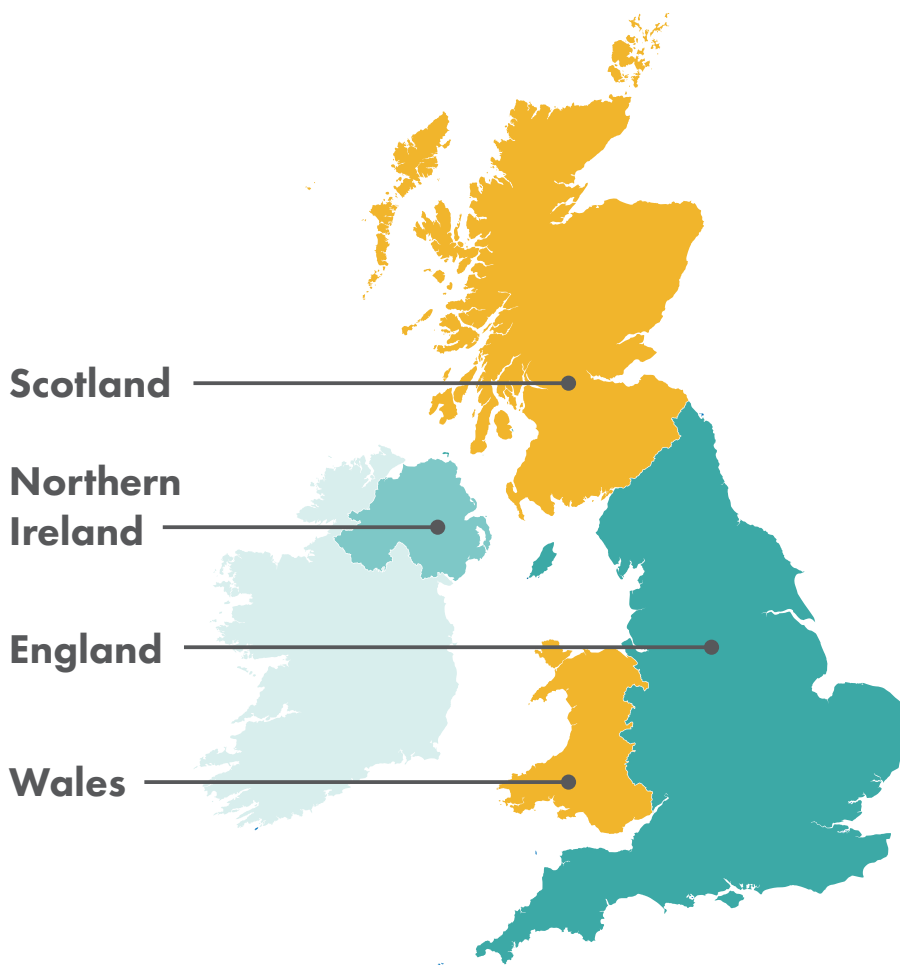
سىستەمى سىياسى

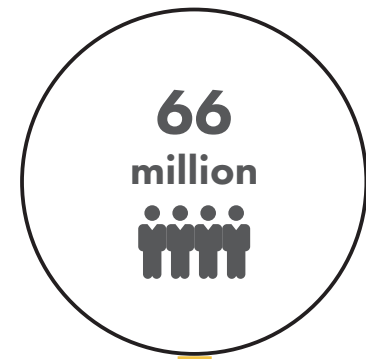
Population, culture and religion

Around 66 million people live in the UK. 55 million people live in England, while around 5.4 million people live in Scotland, 3 million in Wales and 1.9 million in Northern Ireland.

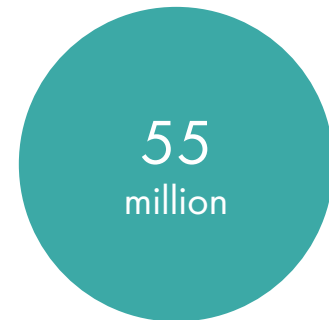
The UK is ethnically diverse with a multi-cultural and multi-faith society. Some areas of the UK are more diverse than others, especially larger cities. In 2011, over 14% of the population identified themselves as being part of an ethnic group other than white. This includes mixed ethnic groups, Asian, African and Arab people. The largest religion in the UK is Christianity, with 33.2 million people (59% of the population). The second largest religion is Islam, with 2.7 million people (5% of the population). Around a quarter of the UK population practise no religion.

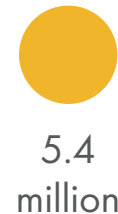
UK population

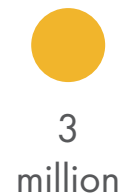
England

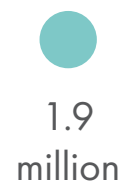
Scotland

Wales

Northern Ireland

دانشتوان، كهلتور و نايين

نزيكهى 66 مليون كهس له بهريتانىا دهژين. 55 مليون كهس له ئينگلاند دهژين، لهكاتيكدا 5.4 مليون كهس له سكوتلاند دهژين، 3 مليون له ويلز و 1.9 مليون له ئيرلنداى باكور.

بهريتانىا له پرووى ږمچهلكهوه كومهلگايهكى فره كهلتورى و فره نايينيه. ههنديك ناوچه له بهريتانىا خهلكهكهى زورتر جياوازن به بهراورد به نهوانى تر، بهتاييهتى له شاره گهورهكان. لهسالى 2011، له سهرووى رژهى 14% ى دانشتوان خويان ناساند وهك بهشيكى گروپيكى نهتهوهيى زياتر لهوهى پيست سپى بن. ئهمانهش تيكهليكى گروپه نهتهوهيهكانى، خهلكانى ناسيائى، ئهفريقايى و عهرب دهگريته خو. گهورهترين نايين له بهريتانىا نايينى كريستيان واتا مهسيحيه، كه بريتين له 33.2 مليون كهس (59% ى دانشتوانى بهريتانىا). دووم گهورهترين نايين ئيسلامه، كه 2.7 مليون كهسن (5% ى دانشتوانن). نزيكهى چارميكى دانشتوانى بهريتانىا نايينان نيه.

دانشتوانى بهريتانىا

ئينگلاند

سكوتلاند

5.4
مليون

ويلز

3
مليون

ئيرلنداى باكور

1.9
مليون

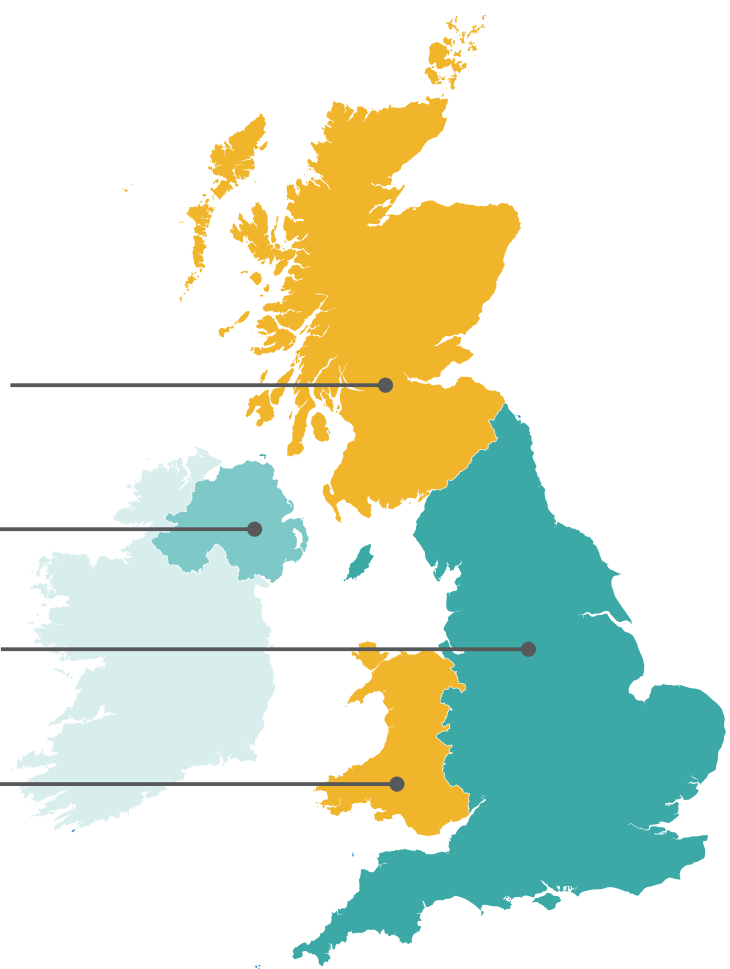
سكوتلاند

ئيلهنداى

باكور

ئينگلاند

ويلز

Cultural and religious differences, tolerance and fairness are important values. People are allowed to practise or celebrate their beliefs or identity, provided they respect the belief or identity of others and are not in conflict with UK laws.

You are free to practise your religion. You can find churches, mosques, synagogues or other places of worship in many towns and cities, though there are fewer in rural areas. Christianity is the official religion and festivals such as Christmas and Easter are widely celebrated.

People must respect each other's views, religion and dress, even if it is different from what they are used to. It is illegal to treat people in a bad or different way because of where they come from, their gender, sexuality, religion, political views, age, disability or other characteristics.

Languages

The main language in the UK is English. The UK uses British spelling, which differs slightly to American English. There are many different regional accents across the UK.

Welsh is also widely used and taught in Wales and there are other recognised regional languages such as Scots Gaelic, Scots, Irish/Gaelic and Cornish.

**Main language:
English**

Regional dialects

People must respect each other's views, religion and dress, even if it is different from what they are used to. It is illegal to treat people in a bad or different way because of where they come from, their gender, sexuality, religion, political views, age, disability or other characteristics.

جياوازيهكانى كهلتوورى و ئايىنى، لىيوردەيى و دادپەروەرى بەھاي گرنىگن. خەلك رىگەيان پىدراوہ كە پەيرەوى ئايىنى و ئاھەنگى ئايىنى و ناسنامەيى بگىرن، ئەوان رىز دەگرن لە ئايىن و ناسنامەيى ئەوانى تر و ناكوڭ نابن لەگەل ياساكانى بەرىتانيا.

تو ئازادىت پەيرەوى ئايىنى خۆت بگەيت. تو دەتوانىت كلىسا، مزگەوت، كەنىشتەي جووكان يان شوپنەكانى ترى پەرسىن لە زۆربەي شارەدى و شارەكان بدۆزىتەوہ ھەرچەندە كەمتر لە لادىكان ھەيە. ئايىنى كرىستان و اتا مەسىحى ئايىنى فەرمىيە و بۆنەكانى وەكو كرىستمەس و ئىستەر زۆر بە فراوانى ئاھەنگى بۆ سازدەكرىت.

خەلك دەبىت رىز بگرن لە راووبۆچوونەكان، ئايىن و جلو بەرگى كەسانى تر ھەتا ئەگەر جياواز بىت لەوہى لەسەرى راھاتوون. شتىكى ناياسايىيە كە مامەلە بە خراپى يان مامەلەي جياوا بگەيت لەگەل خەلك لەبەرئەوہى لەكوئ ھاتوون، رەگەزيان، ئاراستەي سىكسيان، ئايىن، راووبۆچوونى سياسى، تەمەن، كەمئەندامى يان سىفاتەكانى تر.

زمانى سەرەكى:
ئىنگلىزى

زمانەكان

زمانى سەرەكى لەناو بەرىتانيا ئىنگلىزيە. بەرىتانيا سىپلى ئىنگلىزى بەكاردينىت كە جياوازە ئىنگلىزى ئەمريكايى. زۆر زاراوہى ناوچەيى جياواز ھەن لەسەرتاسەرى بەرىتانيا.

ويلىز زمانى ويلىزى ھەروہا بە فراوانى بەكاردينىت و دەخويندىرئ چى لە ويلىز و ھەندىك زمانى ناوچەيى تر ھەيە وەكو زمانى گەيليك Gaelic ى سكوتلەندى، سكوتلەندى، ئىرلەندى/گەيليك و كورنىش.

زاراوہى ناوچەيى

خەلك دەبىت رىز بگرن لە راووبۆچوونەكان، ئايىن و جلو بەرگى كەسانى تر ھەتا ئەگەر جياواز بىت لەوہى لەسەرى راھاتوون. شتىكى ناياسايىيە كە مامەلە بە خراپى يان مامەلەي جياواز بگەيت لەگەل خەلك لەبەرئەوہى ھاتوون، رەگەزيان، ئاراستەي سىكسيان، ئايىن، راووبۆچوونى سياسى، تەمەن، كەمئەندامى يان سىفاتەكانى تر.

Political system and law

The UK is a constitutional monarchy and a parliamentary democracy. This means that the monarch is the head of state, but power rests in the democratically elected parliament.

The Prime Minister leads the government. The government is usually formed by the largest political party who are elected through free and fair elections.

The power to make laws rests in the two Houses of Parliament: the House of Commons and House of Lords. The House of Commons is made up of 650 representatives (Members of Parliament or MPs) from geographical constituencies, elected every five years by the general public. The House of Lords is made up of appointed members.

Scotland, Wales and Northern Ireland also each have their own government, and while their responsibilities differ, typically they have responsibility for issues such as healthcare and education. Scotland and Northern Ireland also have responsibility for policing. Local councils (also called local authorities) are elected by the local population and are responsible for local services such as social services, libraries and sports centres, rubbish collection, roads and other local issues.

The legal system is independent of the government and parliament. See Chapter 7 – Rights and Responsibilities for more details.

سیستهمی سیاسی و یاسا

بهریتانیا پاشایهتی دهستووری و پەرلهمانی دیموکراسی.یه. ئه‌مه مانای ئه‌وه‌یه که پاشایهتی سهرکردایهتی دهولت دهکات، به‌لام دهسه‌لات لای پەرلهمانی به دیموکراسی هه‌لبژێردراو ده‌مییته‌وه.

سهرۆک و ه‌زیران سهرکردایهتی حکومت دهکات. حکومت به‌شیوه‌یه‌کی ئاسایی پێک دێت له گه‌وره‌ترین پارتی سیاسی که هه‌لبژێردراوه به هه‌لبژاردنیکی ئازاد و دادپه‌روهرانه.

دهسه‌لاتی یاسادانان له دوو خانه‌ی پەرلهمان و خانه‌ی لۆرده‌کان ده‌ییت. ئه‌نجومه‌نی گشتی پێک دێت له 650 نوینهر (ئهندامانی پەرلهمان) له ناوچه جوگرافیه‌کانی هه‌لبژاردن، که هه‌له‌به‌ژێردرین ههر پینج سال جارێک له‌لایهن خه‌لکی گشتی. خانه‌ی لۆرده‌کان پێک دێت له ئهندامانی دیاریکراو.

سکۆتله‌ندا، ویلز و ئیرله‌ندای باکوور هه‌روه‌ها هه‌ریه‌که‌یان حکومتی خۆیان هه‌یه، و له‌کاتێکدا به‌رپرسیاریتیاں جیاوازه، به‌شیوه‌یه‌کی نمونه‌یی به‌رپرسیاریتیاں هه‌یه له بابته‌هکانی وه‌کو چاودیری ته‌ندروستی و په‌روهرده. سکۆتله‌ندا و ئیرله‌ندای باکوور هه‌روه‌ها به‌رپرسیاریتی سیاسه‌ت کردنیاں هه‌یه. ئه‌نجومه‌نه‌ شاره‌وانیه‌ خۆجێیه‌کان (هه‌روه‌ها پینیاں ده‌ووتریت فهرمانگه‌ خۆجێیه‌کان) هه‌له‌به‌ژێردرین له‌ لایهن دانیشه‌توانی خۆجێی و به‌رپرسیارن بۆ خزمه‌تگوزاریه‌کانی خۆجێی وه‌کو خزمه‌تگوزاریه‌کانی سۆشیال، کتێبخانه‌کان و سه‌نته‌ره‌کانی وه‌رزش، کۆکردنه‌وه‌ی زبڵ و خاشاک، رێگاوبان و بابته‌هکانی تری خۆجێی.

سیستهمی یاسایی سه‌ربه‌خۆ و بێ لایه‌نه له حکومت و پەرله‌مان سه‌یری به‌شی 7 بکه – مافه‌کان و به‌رپرسیاریتیه‌کان بۆ ورده‌کاری زیاتر.

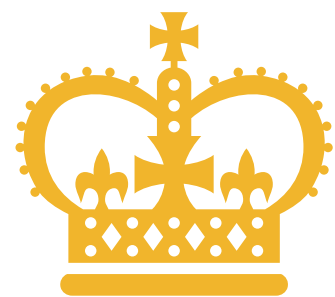

The law is enforced by the police, who treat everyone fairly and ensure the safety of all citizens. If you are the victim of a crime or suspect a crime, you should contact the police immediately. The police are required to perform their duties in line with standards of professional behaviour for police officers. If you are not satisfied with the service you have received from the police, you can complain.

Queen Elizabeth II and the Monarchy

The UK has a royal family and Queen Elizabeth II has been the head of state since 1952, which makes her the longest-reigning monarch in the history of the UK. She is married to Prince Philip, who is also known as the Duke of Edinburgh.

Her son Prince Charles, Prince of Wales, is next in line to the throne, followed by Prince William, the son of Prince Charles. Prince William and his wife Catherine hold the title of the Duke and Duchess of Cambridge.

ياسا له لايهن پوليس جيبهجي دهكریت، كه مامهله دهكهن لهگهڙ گشت
كهس به دادپروهری و دلنیا دهبنهوه له سهلامهتی گشت هاوولاتیان.
ئهگهر تو قوربانی تاوانیک بیت یان گومانلیکراوی تاوانیک بیت،
دهبیت دهستبهجي پیهوهندی به پولیسهوه بکهیت. پولیس پیویسته به
ئهرکی ههسنیت بهپی ستاندهردهکاني رهفتاری پیشهیی ئهفسهرانی
پولیس. ئهگهر تو رازی نهوویت بهو خزمهتگوزارییهی که له
پولیس وهرت گرت، دهتوانیت سکالا بکهیت.

شاژن ئیلز ابیتی II دووههم و پاشایهتی

بهريتانيا خیزانیکی شاهانهی ههیه شاژن ئیلز ابیتی II دووههم
سهروکی ولاته له سالی 1952-هوه، که وای لی دهکات دریزترین
تهختی پاشایهتی بیت له میژووی بهريتانيا. ئهو شووی کردووه به
شازاده فیلیپ، ههروهها ناسراویشه به دوقی ئهدينبره Duke of
Edinburgh.

کورمهکی بهناوی شازاده چارلس، شازادهی ویلزه، ئهو کهسی
دواتره بو وهرگرتنی تهختی پاشایهتی، دوابه دوای ئهو شازاده ویلیام
، کوری شازاده چارلسه. شازاده ویلیام و هاوسهرمهکی کاترین
ناونیشانی دوق و دوقهیی کامبریج ههلههگرن.

Other important information

Money

The currency in the UK is the Pound Sterling (£).
£1 (one pound) = 100p (100 pennies, or pence).

Cash is accepted in most places but increasingly people use debit/credit cards to pay for goods and services.

Public transport

There is an extensive train and bus network across the country.

To use public transport, you usually have to buy a ticket before travelling. For national trains or buses, tickets are usually much cheaper if bought in advance. Times and ticket prices vary across the UK; you can find out more information on the national rail website:

www.nationalrail.co.uk or in your local train or bus station.

زانىارى گرنگى تر

پاره

پارهى ناو بهریتانیا به پاوهندى سترلینى (£).
(£1 يهك پاوهند = 100p) ۱۰۰ پینس يان پینى

پارهى نهختينه له زوربهى شوپنهكان بهكاردیت بهلام بهزورى خهك
كارتى بانكى ديبیت/كريدت بهكاردینن و پارهدان بو شتومهك و
خزمهتگوزاريهكان.

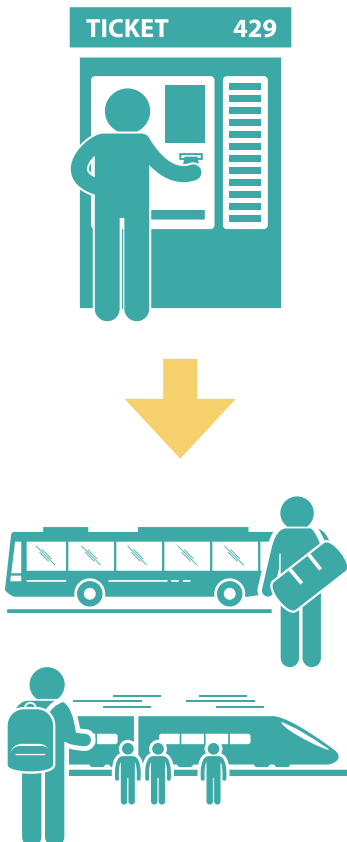

گواستنهوى گشتى

توريكى چرى شهمندهفهر و پاس ههيه له سهرتاسهرى ولات.

بو بهكارهينانى گواستنهوه، تو بهشيوهيهكى ناسايى پيوسته بليتنيك
بكرپت پيش گهشتكردنت. بو شهمندهفهرى نيشتمانى واتا ناوخويى،
بليتكان بهشيوهيهكى ناسايى زور ههرزانتريه كهگر پيشهكه
بيكرپت. كاتهكان و نرخهكانى بليتكان جياوازن له سهرتاسهرى
بهریتانیا؛ تو دهوانيت زانيارى زياتر بدوزيتهوه لهسهر مالىپهرى
شهمندهفهرى نيشتمانى:

پاسى ناوچهكهت. www.nationalrail.co.uk يان له ويستگهى شهمندهفهر يان

Timezone and daylight saving

The UK time zone is Greenwich Mean Time (GMT) during winter months and GMT +1 (also called British Summer Time or BST) during the summer. In order to make the most of sunlight hours, the UK (along with the rest of Europe) moves its clocks forward by one hour in late March, and then moves them back in late October.

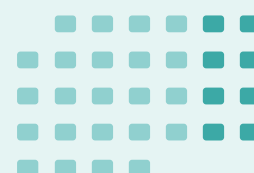

Weekends and bank holidays

The UK weekend falls on Saturday and Sunday, when most offices close. Banks and post offices are usually open Monday-Friday and on Saturday morning, but close on Saturday afternoon and Sunday. However, most shops and restaurants remain open on Saturday and for much of Sunday.

There are a number of public holidays throughout the year. Some apply across the entire UK and some are specific to England and Wales, Scotland or Northern Ireland. Most businesses close, but shops, restaurants and leisure facilities usually remain open.

• Calendar •

زۆنى كات و كاتى ھاوینە

لە ماوەى مانگەكانى زستان زۆنى كاتى بەرىتانيا بە كاتى گرینیچ GMT دەبێت وە لە كاتى ھاوین دەبێتە (1 + GMT) و ھەروەھا پێى دەووتریت كاتى ھاوینەى بەرىتانيا BST، بەرىتانيا (شان بەشانی ولاتەكانى ترى ئەوروپا) كاتژمێرەكانیان يەك كاتژمێر دەبنە پێشەو لە كۆتایی مانگی مارت، وە لە كۆتایی مانگی ئۆكتۆبەر دەیگەرێننەو دواوہ .

پشووھەكانى كۆتایی ھەفتە و پشووھەكانى بانك

پشوو كۆتایی ھەفتە لە بەرىتانيا دەكویتە رۆژانى شەممە و يەكشەممە، لەو كاتەدا زۆربەى فەرمانگەكان داخراون. بانكەكان و فەرمانگەى پۆستە بەشیۆمەيەكى ئاسایی لە رۆژانى دووشەممە-ھەینی و بەيانی رۆژانى شەممە دەكرێنەو، بەلام دادەخرين لە پاشنیوەرۆى شەممە و يەكشەممە. ھەرچەندە زۆربەى فرۆشگاكان و چیشخانەكان بە كراوھى دەمێننەو لە رۆژانى شەممە و زۆر لە رۆژانى يەكشەممە.

ژمارەيەك لە پشوو گشتى ھەن بەدریژايى سأل. ھەندىكيان سەرتاسەرى بەرىتانيا دەگریتەو و ھەندىكيان تايبەتن بە ئینگلاند و ویلز، سكۆتلەندا يان ئیرلەندای باكوور. زۆربەى بزنسەكان دادەخرين، بەلام فرۆشگاكان، چیشخانەكان و شوپنەكانى كات بەسەربردن بەشیۆمەيەكى ئاسایی بە كراوھى دەمێننەو.

Summary

The UK is a constitutional monarchy and a parliamentary democracy

English is the main language in the UK

The UK is multi-cultural and multi-faith. You must respect other people's views and beliefs and abide by UK law

پوخته

بهریتانیا پاشایهتی دهستووری و پهرله‌مانی دیموکراسییه

ئینگلیزی زمانی سه‌مه‌کییه له‌ناو به‌ریتانیا

بهریتانیا فره-که‌لتووری و فره-ئایینییه. تۆ ده‌بیت ریز بگ‌ریت له
راو‌بو‌چوونه‌کان و بیروباوه‌ری خه‌ل‌کانی تر و پابه‌ندبیت به یاساوه

Chapter 2

Once you have been recognised as a refugee

In this chapter you will learn about:

- ☒ Your immigration status and if your family can join you in the UK
- ☒ Your biometric residence permit and travelling outside the UK
- ☒ Opening a bank account
- ☒ Learning English

بەشى 2

ھەر كاتتىك تۆ ناسرايت وھك پەنابەرىك

لەم بەشەدا، تۆ فېر دەبىت دەربارەى:

بارى پەنابەرىت و ئايا خىزانەكەت دەتوانن بېنە لات لە بەرىتانيا

مۆلەتى نشىنگەى بايۆمەترى و گەشتکردن بۆ دەرموھى بەرىتانيا

کردنەوھى حسابى بانكى

فېربوونى ئېنگلىزى

Your status

If you have refugee or Humanitarian Protection status in the UK, it means that:

- You may legally remain in the UK for five years from the date you are recognised as a refugee or in need of Humanitarian Protection
- You can access public services e.g. healthcare and schools
- You can apply to stay permanently in the UK (known as 'indefinite leave to remain') after five years
- You may work
- You may apply for social-welfare benefits to support you to live and find work

People granted Humanitarian Protection or refugee status have a number of the same entitlements. However, refugee status has some differences to Humanitarian Protection, for example in relation to university applications and education support (see further information on page 118), travelling to other countries (see further information on page 34).

You may work

**You may apply
for benefits until you
are able to work**

رەنگە كار بىكەيت

بارى پەناپەرىت

ئەگەر تۆ مافى پەناپەرى يان پاراستنى مروڧايتەت ھەبىت لە بەرىتانيا، ماناى ئەو ھەكە:

- دەكرىت تۆ بەشپوھىەكى ياساىى لە بەرىتانيا بمىنىتەو ھە ماوھى پىنچ سال لەو بەروارەى كە وەك پەناپەرىك ناسراىت يان پىوېستىت بە پاراستنى مروڧايتەت

- تۆ دەتوانىت خزمەتگوزارىيە گىشتىەكان بەكاربىنىت وەكو چاودىرى تەندروستى و قوتابخانەكان

- تۆ دەتوانىت داوا بىكەيت بۆ مانەوھى ھەمىشەىى لەناو بەرىتانيا (ناسراو ھە 'مافى مانەوھى ھەمىشەىى' 'indefinite leave to remain') داوى پىنچ سال

- دەشپىت تۆ كار بىكەيت

- رەنگە داواى ھاوکارى داراىى خۆشگوزەرانى كۆمەلەيتى بىكەيت بۆ ھاوکارىکردنت بۆ ژيان و دۆزىنەوھى كار

ئەو خەلكانەى مافى پاراستنى مروڧايتەتى يان مافى پەناپەرىيان پىدراو ۋمارەيەك لە ھەمان مافىان ھەيە. ھەرچەندە، مافى پەناپەرى ھەندىك جىاوازى ھەيە لەگەل مافى پاراستنى مروڧايتەتى، بۆ نمونە سەبارەت بە داواكارىيەكانى زانكو و پىشتگىرىيەكانى پەروەدە(زانپارى زياتر بىيە لە لاپەرە 118)، گەشتکردن بۆ ولاتانى تر(زانپارى زياتر بىيە لە لاپەرە 34).

تۆ رەنگە داواى
ھاوکارىەكانى داراىى بىكەيت
تاكو تۆ دەتوانىت كار بىكەيت

Family links

Where possible, the aim is for refugees to be resettled as a family group but sometimes families can become separated. Opportunities for other family members to join you in the UK may be very limited and there is no guarantee that they will be able to join you. These opportunities may include family reunion under the immigration rules, Family Migration routes and resettlement.

If you have family based in one of the UK's resettlement host countries and they wish to join you in the UK, this may be possible but there is no guarantee. Resettlement is only available to a very small number of refugees and places are therefore reserved for the most vulnerable cases only.

You should advise them:

- To register with UNHCR in one of the UK's resettlement host countries
- To tell UNHCR that they wish to be reunited with you in the UK, providing your UNHCR reference number if you know this
- UNHCR may assess if resettlement is the appropriate solution for your family and whether they can be prioritised for resettlement based on their needs
- Even if UNHCR refer your family members to the UK under the resettlement scheme, the UK might reject the application or not be able to find suitable accommodation
- If the UK accepts them, we will try our best to locate families close to each other, but this is not always possible and they may be resettled in a different area of the UK

**Register with
UNHCR**

UNHCR will decide

**Family may be
resettled in a
different area**

پهيوه ندى په خيزانيهكان:

ناوت تومار بکه له گهڼ
ريکخراوى UNHCR

ريکخراوى UNHCR
پريار ددهات

خيزانه که رهنه نيشته جي
بکريته وه له ناوچه يه کی
جياواز

له کوټ بتوانریت، نامانجی پهنابر نهو په نيشته جي بڼه وه وک
گروپيکی خيزان به لام هندیك جار خيزانهكان ليک جيا دهنه وه.
درفته کانی نهدامه کانی تري خيزان بو نهو په بين بو بهریتانیا
رهنگه زور سنووردار بیت و هیچ گهره نتيه که نيه که نهوان بتوانن
به تو شادبنه وه له بهریتانیا. درفته کانی رهنه که بریتي بیت له
یه که گرتنه وه خيزان به پي یاساکانی پهنابری، ريگاکانی کوچ
کردنی خيزان و سه قامگیربوون،

نه گهر تو خيزان تکت هه بیت له یه کیک له ولاتانی خانه خوئی نيشته جي
بونه وه له بهریتانیا و حمز بکن بين بو بهریتانیا، نه مه رهنه که
بتوانریت به لام هیچ گهره نتي نيه. نيشته جي بونه وه تنه ها هه به بو
ژماره يه کی زور که له پهنابری و شوننه کانی له بهر نهو پاريزراون
بو تنه ها که یسه کانی زور دوخ ناسک.

تو ده بیت ناموژگاريان بکه یت:

- ده بیت ناوی خوین تومار بکن له لای کومسيونی بالای پهنابریان
له نهو مه يه که گرتو هکان UNHCR له یه کیک ولاتانی خانه خوئی
نيشته جي بونه وه له بهریتانیا

- ده بیت به ریکخراوی UNHCR بلایت که نهوان ده یانه ویت
له گهڼ تو یه که بگر نهو له ناو بهریتانیا و ژماره ريفره نسی
UNHCR ی خوت ده یت نه گهر نه ژماره يه ده زانیت

- ریکخراوی UNHCR رهنه که هه لسه نگاندن بکات نه گهر
نيشته جي بونه وه چاره سهری گونجاو بیت بو خيزانه که و
نایا ده توانریت نهو له ویت بدریت به نيشته جي بونه وه به پي
پيويستیه کانیان.

- تنه انت نه گهر ریکخراوی UNHCR نه دامانی خيزانه که و
رهوانه ی بهریتانیا بکن به پي سیستمی نيشته جي بونه وه،
بهریتانیا رهنه که داوکار یه که رهت بکاته وه یان نه توانیت
شونیکي گونجاوی بو بدوزریتوه

- نه گهر بهریتانیا قبولیان بکات، نهوا تهواوی توانای خومان
ده خهینه کار بو خيزانه کانی له نزيک یه کتری دابنرین، به لام نه مه
هه موو جار ناتوانریت و رهنه که نيشته جي بکريته وه له ناوچه يه کی
جياواز له ناو بهریتانیا

If you are married or have a partner and/or children under the age of 18, the leave you have been granted entitles your spouse or partner and minor children to join you in the UK, providing they were part of your family unit before you left your country of origin to seek asylum. They will need to meet certain conditions which are set out in the Home Office policy on Family Reunion and the Immigration Rules. You can find the policy on GOV.UK at: <http://www.gov.uk/government/collections/asylum-decision-making-guidance-asylum-instructions>

Family Reunion visas are free of charge. Your family must apply online at www.gov.uk/settlement-refugee-or-humanitarian-protection/family-reunion and make an appointment at a UK Visa Application Centre overseas to enrol their biometrics. The visa will be issued if the Visa Officer is satisfied, from the evidence presented, that the applicant is related as claimed to the person they are applying to join in the UK. This may lead to a review of your entitlement to refugee or Humanitarian Protection status in the UK.

If your spouse or partner and minor children are not in the UK and want to apply for family reunion, they will need to make an application for entry clearance to the UK before they travel. Details on how to apply are available on GOV.UK at: <http://www.gov.uk/settlement-refugee-or-humanitarian-protection/family-reunion>

If your family members wish to visit you in the UK for a shorter period of time, they may be able to apply for a visit visa although this may not be successful. More information can be found on GOV.UK

ئەگەر تۆ ھاوسەرگىرىت كرد يان ھاوسەرگىكت ھەيە و /
يان مندالتيكى خوار تەمەنى سالى، ئەو مافى پەناھەرىيەى پىت
دراوھ مافى ئەوھ دەدات بە ژنەكەت يان ھاوسەرگەكەت و مندالە
بچووكەكانت بىنە لای تۆ لە بەرىتانيا، بە پىدانی زانیاری كە ئەوان
بەشیکن لە خیزانەكەت پىش ئەوھى وولاتەكەى خۆت بەجى بەئىت
بۆ داواکردنى پەناھەرى. ئەوان دەبىت مەرجه دیاریکراوھەکانیان
تیدابىت كە دانراون لە سیاسەتى ھۆم ئوفیس دەر بارەى يەكگرتنەوھى
خیزان و یاساكانى پەناھەرى. تۆ دەتوانىت سیاسەتەكە بىنى

لەسەر مالىپەرى <http://www.gov.uk/GOV.UK>
government/collections/asylum-decision-
making-guidance-asylum-instructions

قىزای يەكگرتنەوھى خیزان بەجى بەرامبەرە و بەخۆرايە.
خیزانەكەت دەبىت داواكارىيەكە بە رىگای ئونلاين داواكەن

لە: [www.gov.uk/settlement-refugee-or-](http://www.gov.uk/settlement-refugee-or-humanitarian-protection/family-reunion)
humanitarian-protection/family-reunion

مەو عىدىك دابىت لە سەنتەرى قىزای بەرىتانيا لە دەرەوھ بۆ
ئەوھى ناوى خویان تۆماربەن لە بايۆمەترى. قىزاکە دەرەچىت
ئەگەر کارمەندى قىزا رازى بوو، بەو بەلگەنەى پىشكەشت
کردوون، كە داواكارەكە پەيوەندى خیزانى ھەيە لەگەل ئەو
كەسەى كە داوايکردووە بىت بۆ بەرىتانيا. ئەمە رەنگە بىتە ھۆى
پىداچوونەوھەكى مافى پەناھەرىت يان پاراستنى مروقايەتى لەناو
بەرىتانيا.

ئەگەر ژنەكەت يان ھاوسەرگەكەت و مندالە بچووكەكانت لەناو
بەرىتانيا نەبن و بىانەوئىت داواى يەكگرتنەوھى خیزان بەن، ئەوان
پىويستە داواكارىيەك بۆ ھاتنەناو بەرىتانيا پىشكەش بەن بە بەرىتانيا
پىش ئەوھ گەشت بەن. وردەكارى سەبارەت بە چۆنىەتى داواکردن
بەردەستە لە سەر مالىپەرى <http://www.GOV.UK> لە:

gov.uk/settlement-refugee-or-humanitarian-
protection/family-reunion

ئەگەر ئەندامانى خیزانەكەت وىستیان سەردانى تۆ بەن لە بەرىتانيا
بۆ ماوھەكى كورتتر، ئەوان رەنگە بتوانن داواى قىزای سەردان
بەن ھەرچەندە ئەمە رەنگە سەركەوتو نەبىت. زانیاری زیاتر
دەتوانرىت بدۆزرىتەوھ لەسەر مالىپەرى [GOV.UK](http://www.GOV.UK)

Biometric Residence Permit

Once you have been recognised as a refugee you will receive a Biometric Residence Permit (BRP) in the post which will have your national insurance number on the reverse of the card.

Please keep this important document safe as it is evidence of your legal status in the UK and shows how long you may stay in the UK for.

It will also say that you are allowed to work in the UK. This document is required to access benefits, healthcare, apply for jobs, and so on (see Chapter 4 – Employment and Benefits).

You do not need to pay for the BRP.

This is what your BRP will look like.

مۆلەتنامەى نشینگەى بايۆمەترى

ھەر كاتتىك كە تۆ وەك پەنابەرىك ناسرايت ئەوا مۆلەتنامەى نشینگەى بايۆمەترى (BRP) وەردەگریت بە پۆست كە ژمارەى بيمەى نىشتەمانى خۆتى لەسەرە لەسەر ديوەكەى تری كارتەكە.

تەكايە ئەم بەلگەنامە گرنگە بە سەلامەتى بپاريزە چونكە بەلگەى بارى ياساى تۆيە لەناو بەرىتانيا و پيشانى دەدات كە تۆ ڕەنگە بۆ ماوەى چەند بىننیهو.

ھەر وەھا دەلالت كە تۆ مافى كار كردنت ھەيە لەناو بەرىتانيا. ئەم بەلگەنامەى پيوستە بۆ دەستگەيشتن بە ھاوکارىەكانى دارايى، چاوديزى تەندروستى، داوا كردنى ئىش، وە ھەر وەھا (بەشى 4 بىينە - كار كردن و بەنەفیتەكان).

تۆ پيوست ناكات پارە بەدەيت بۆ BRP .

ئەمە ئەو ھەيە كە BRP ى خۆت بە چى دەچيەت .

Travelling outside the UK

You can travel outside the UK. However, you should not travel to your country of origin and/or the country from which you sought refuge as this could result in the withdrawal of your refugee or Humanitarian Protection status when you return to the UK. The rules relating to travelling outside the UK depend on whether you have Humanitarian Protection or refugee status.

Humanitarian Protection

If you have Humanitarian Protection you:

- Can travel on your national passport if you still hold a valid national passport
- Must take your BRP with you if you travel, as you will need to show this to an immigration officer to demonstrate that you have the right to enter and stay in the UK
- If you don't have a passport you should apply for a Home Office Travel Document (see below)

Refugee Status

If you have refugee status you:

- Cannot travel on your national passport, even if you still hold a valid passport, as this may impact your refugee status
- Will need to apply to the Home Office for a travel document

گەشتکردن بۇ دەرەوہی بەریتانیا

تۆ دەتوانیت گەشت بکەیت بۇ دەرەوہی بەریتانیا. ھەرچەندە، تۆ نابیت گەشت بکەیت بۇ ولاتی خۆت وە/یان ئەر ولاتەتی کە نیتیدا گەرایت بەدوای پەنابەری ھەر وەك ئەمە رەنگە بېیتە لیسەندەوہ مافی پەنابەری یان مافی پاراستنی مرؤقایەتیەکەت کاتیک کە دەگەریتەوہ بۇ ناو بەریتانیا. ھوکی پەیوہست بە گەشتکردن بۇ دەرەوہی بەریتانیا بەندە لەسەر ئەوہی کە ئایا تۆ پارانتی مرؤقایەتی یان مافی پەنابەریت ھەییە.

پاراستنی مرؤقایەتی

ئەگەر تۆ مافی پاراستنی مرؤقایەتیت ھەییە ئەوا تۆ:

- دەتوانیت گەشت بکەیت بە پاسپورتی ولاتی خۆت ئەگەر تۆ ھیشتا ھەر ھەتە.

- دەبیت BRP ی خۆت لەگەل خۆت بېیت ئەگەر گەشت بکەیت، ھەر وەك تۆ پېویستە ئەمە پېشانی کارمەندی پەنابەرییەکە بەدیت کە تۆ مافی ھاتنەژوورەوہ و مانەوہ لە بەریتانیا ھەییە

- ئەگەر پاسپورتت نیە تۆ دەبیت داوا لە ھۆم ئوفیس بکەیت بۇ بەلگەنامەتی گەشتکردن Travel Document (سەیربکە لە خوارەوہ)

مافی پەنابەری

ئەگەر تۆ مافی پەنابەریت ھەبیت تۆ:

- ناتوانیت بە پاسپورتی نیشتمانی خۆت گەشت بکەیت، تەنانەت ئەگەر پاسپورتی ماوہ بەسەر نەچوشت پئی بیت، چونکە ئەمە کار دەکاتە سەر مافی پەنابەرییەکەت

- دەبیت داوا لە ھۆم ئوفیس بکەیت بۇ بەلگەنامەتی گەشتکردن Travel Document

Applying for travel documents

If you are issued with a Home Office Travel Document, this will not be valid for travel back to your home country.

Details of how to apply and the cost of a Home Office travel document can be found at:

www.gov.uk/apply-home-office-travel-document/overview

You may need a visa to travel to other countries. Please check the visa and other entry requirements of the country you wish to visit via the relevant embassy for that country in London before buying a ticket or attempting to travel.

داواکردنی به‌لگه‌نامه‌ی گه‌شتکردن Travel Document

ئەگەر به‌لگه‌نامه‌یه‌کی گه‌شتکردن Travel Document ی هۆم ئۆفیسست بۆ دەرچوو، ئەمە کاری پێ ناکرێت بۆ گه‌شتکردن بۆ ولاته‌که‌ی خۆت.

ورده‌کاری سه‌باره‌ت به‌ چۆنیه‌تی داواکردن و تیچووی به‌لگه‌نامه‌یه‌کی گه‌شتکردن Travel Document ، ده‌توانرێت بدۆزرێته‌وه له مألپه‌ری:

www.gov.uk/apply-home-office-travel-document/overview

رهنه‌گه‌ تۆ پێویستیت به‌ قیزا بێت بۆ گه‌شتکردن بۆ ولاتانی تر. تکایه‌ پشکنین بکه‌ بۆ قیزا و مهرجه‌کانی تری چوونه‌ ژووره‌وه‌ بۆ ئەو ولاته‌ی که‌ ده‌ته‌وێت سه‌ردانی بکه‌یت به‌ رێگای بالۆیزخانه‌ی په‌یوه‌ندیدار له‌ناو له‌نده‌ن پێش ئه‌وه‌ی بلیت بکڕیت یان هه‌ول به‌هیت گه‌شتی بۆ بکه‌یت.

Opening a bank account

Opening a bank account is important when you are recognised as a refugee: to keep your money safe and to enable you to receive payments. Benefit payments will usually be paid directly into your bank account and it is also the easiest way for employers to pay you when you get a job.

There are a range of banks and you can choose one that suits you best. There are also online-only providers which you can use.

In order to open a bank account you will usually need to show a form of identification such as your passport or BRP as well as proof of your address, such as your tenancy agreement (see Chapter 5 – Housing and Services) or a gas, electric or phone bill. Some banks will accept sight of your Universal Credit account as proof of identification.

You should ask about any charges when you open a bank account. Depending on the terms and conditions of your account, you may be charged if you spend more money than you have or for other services that may be included.

Once you open your account, you will usually be issued with a debit card which can be used to pay for things in most shops. You can also arrange for bills to be paid directly from your account using 'direct debit'.

کردنه‌وه‌ی حسابی‌کی بانك

کردنه‌وه‌ی حسابی‌کی بانك گرنگه کاتیک که تو وهك په‌نابهر دهناسریت: بو ئه‌وه‌ی پارمکه‌ت به سه‌لامه‌تی بپاریزیت و بو ئه‌وه‌ی بتوانیت پاره وهر بگریت. پاره‌ی هاوکاری دارایت و اتا به‌نه‌فیت به‌شیوه‌یه‌کی ئاسایی راسته‌وخو دهریته ناو حسابی بانکت و هه‌روه‌ها ئه‌مه ئاسانترین ریگه‌یه بو خاوه‌نکاره‌کان بو ئه‌وه‌ی پاره‌ت به‌ده‌نی کاتیک که کاریکت ده‌ستکه‌وت.

کو‌مه‌لێك بانك هه‌ن و تو ده‌توانیت یه‌کێکیان هه‌لژیریت که گونجاو بیت بو‌ت. هه‌روه‌ها دابینه‌کرانیش هه‌ن به ریگای ئینتهرنیت ده‌توانیت به‌کاری بینیت.

بو ئه‌وه‌ی حسابی‌کی بانکی به‌که‌یته‌وه به‌شیوه‌یه‌کی ئاسایی تو پێویسته ناسنامه‌یه‌ک نیشان به‌ده‌یت وه‌کو پاسپورته‌که‌ت یان BRP هه‌روه‌ها به‌لگه‌یه‌کی ناو‌نیشانی له‌سه‌ر بیت، وه‌کو گرێبه‌ستی خانووبه‌ره (سه‌یری به‌شی 5 به‌که- خانووبه‌ره و خزمه‌تگوزاریه‌کان) یان پسوله‌ی گاز، کاره‌با یان ته‌له‌فون. هه‌ندیک له‌بانکه‌کان بینینی کارتی یونی‌فیرس‌ال کریدیت قبول ده‌که‌ن وه‌ک به‌لگه بو ناسینت.

تو ده‌بیت بپرسیت دهرباره‌ی هه‌ر گۆرائێك کاتیک که تو حسابی‌کی بانك ده‌که‌یته‌وه. به‌پێی مه‌رج و بارودۆخه‌کانی حسابه‌که‌ت، تو ره‌نگه پاره‌ت لی وهر بگریت که ئه‌گه‌ر پاره‌ی زیاتر خه‌رج به‌که‌یت له‌وه‌ی له‌ناو حسابه‌که‌تدا یه‌ یان بو خزمه‌تگوزاریه‌کانی تری که ره‌نگه تێیدا بیت.

هه‌ر کاتیک که حسابه‌که‌ت کرده‌وه، تو به شیوه‌یه‌کی ئاسایی کارتی‌کی دیبیت پێده‌دریت که ده‌توانیت به‌کاری بینیت بو پاره‌دانێ شتومه‌ک له زۆربه‌ی فرۆشگا‌کان. تو هه‌روه‌ها ده‌توانیت ناماده‌کاری به‌که‌یت بو ئه‌وه‌ی پسوله‌کانت راسته‌وخو له حسابه‌که‌ت بدریت به به‌کاره‌ینانی 'direct debit'.

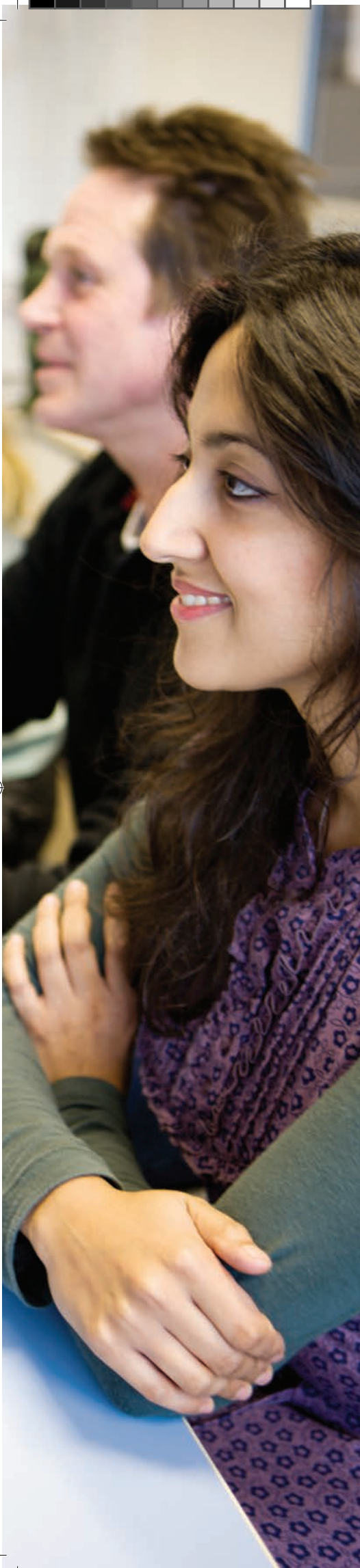
Learning English

Learning to speak English is very important and will help you to settle into your new life and live independently, enable you to go to the doctor on your own, help your children at school and help you get a job or study further.

You are entitled to free English language tuition if you are unemployed and looking for work. If you are attending appointments at the Jobcentre (see chapter 4 on Employment and Benefits), your work coach may refer you to an English language class.

You can also find information about English classes by contacting the local council where you live. Before you join a class, a teacher will check your level and find out more about you, so that you can join a class with people who are at a similar level as you, and which is suitable for your needs. If you have a baby or young children, you may need to arrange for someone to care for them while you attend classes, or find a class with a creche.

You do not need to know any English to join an English course. Classes can be a lot of fun and are a good place to meet people and make friends.

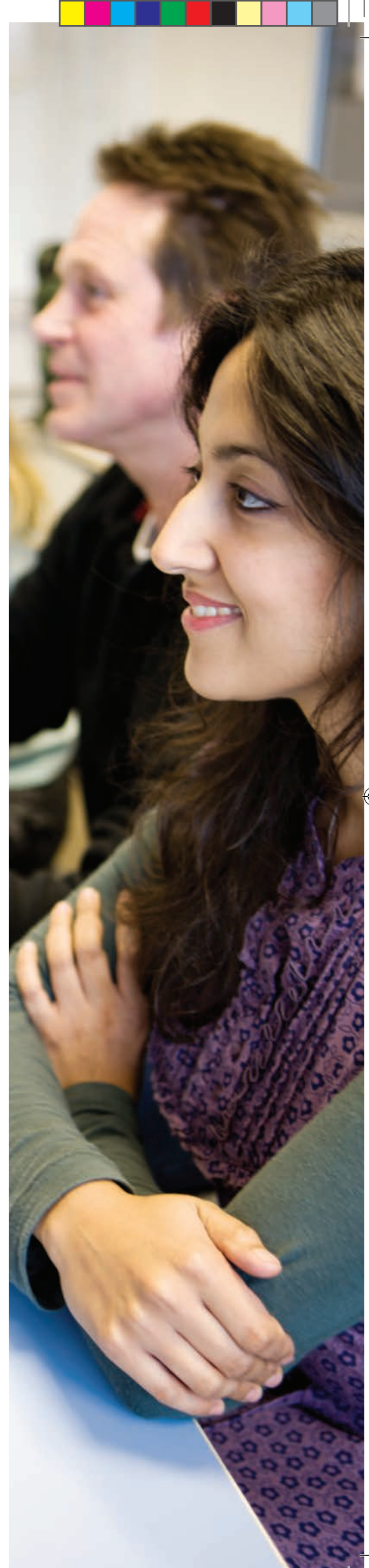
فېربوونى زمانى ئىنگلىزى

فېربوونى قىسمەن بە ئىنگلىزى زۆر گىرەنگە و يارمەتتە دەدات
بۇ ئەۋەى جىگىرىتتە لە ژىانە نوئىيەكەت و بە سەربەخوئى بژىت،
دەتوانىت بچىت بۇ سەردانى دىكتور بۇ خوت بەتەنىيا، يارمەتى
مىندالەكانت دەدات برون بۇ قوتابخانە، يارىدەت بىرىت بۇ ئەۋەى
كارىكت دەستكەۋىت يان زىاتىر بخوئىت.

تو مافى ئەۋەت ھەيە بەخوئىت زامانى ئىنگلىزى بخوئىت ئەگەر
تو بىكار بىت و بگەرىتتە بەدۋاى كار. ئەگەر تو ئامادەبىت لە
مەۋەدەكانى سەنتەرى كار Jobcentre (سەرى بەشى 4 بگە
سەبارەت بە كار و بەنەفەتەكان)، راھىنەرى كارەكەت رەنگە
رەۋانەت بىكات بۇ پۆلەكانى زامانى ئىنگلىزى

تو ھەروەھا دەتوانىت زانىارى دەر بارەى پۆلەكانى ئىنگلىزى
بىۋزىتەۋە بە پەيۋەندىكردن بە ئەنجۈمەنى شارۋانى ئەۋە ناۋچەيەى
لىى دەرەت. پىش ئەۋەى بچىت بۇ پۆلىك، مامۇستايەك ئاستى تو
دىارى دەكات و زىاتىر زانىارى دەر بارەى تو دەزانىت، بۇ ئەۋەى
تو بخرىتە ناۋ پۆلىك كە خەلكانى واى لى بىت ھەمان ئاستى توبن،
و كە دەگونجىت لەگەل پىۋىستىەكانت. ئەگەر مىندالەك يان كەسىكى
گەنجەت ھەبىت، تو رەنگە پىۋىستىت بە ئامادەكارى بىت بۇ كەسىك
كە سەرىپەشتىان بىكات لەۋ كاتەى تو ئامادە دەبىت لە پۆلەكە، يان
دەتوانىت پۆلىك بىۋزىتەۋە كە دايەنگە creche لەگەلدابىت.

مەرج نىە تو ھىچ زامانى ئىنگلىزى بزانىت بۇ بەشدارىكردن لە
كۆرسىكى ئىنگلىزى. پۆلەكان رەنگە زۆر كەيف خۇشى بىت
و شوئىنىكى باش بىت بۇ چاۋپىكەۋتن لە گەل خەلەك و ھاورى
پەيداكردن.

Summary

You can access public services, work and claim benefits

Family links

You will receive a Biometric Residence Permit (BRP), which allows you to remain in the UK and find work – please keep this safe

You should open a bank account as soon as possible to help manage your money

Learning to speak English is very important and you should find out about classes available in your local area as soon as possible

پوخته

تۆ دهتوانيت دهستت بگات به خزمهتگوزارييه گشتيهكان، كار و داواكردنى هاوكاريه داراييهكان و اتا بهنهفېتهكان

پهيوهندى خيژانى:

تۆ مۆلەتنامهى نشينگهى بايؤمهترى (BRP) وهردهگريت، كه ريگات پېدهدات بۆ مانهوه له بهريتانيا و كاريك بدوزيتهوه - تكايه ئهمه به سهلامهتى بپاريژه

تۆ دهبيت حسايي بانكى بكهيتهوه به زووترين كات بۆ ئهوهى يارمهتيت بدات پارهكەت ريك بخهيت

فېربوونى زمانى ئينگليزى زۆر گرنگه و تۆ دهبيت به زووترين كات زانيارى بدوزيتهوه دهربارهى پۆلهكانى هەن له ناوچهكەت

Chapter 3

The First Month

In this chapter you will learn about:

- ☒ Moving from asylum support to other services
- ☒ Migrant Help services
- ☒ Finding accommodation
- ☒ Integration loans

بەشى 3

مانگى يەكەم

لەم بەشەدا، تۆ فېر دەبىت دەربارەى:

گويزانەوہ لہ ھاوکاری پەنابەرى بۆ خزمەتگوزارىيەكانى تر

خزمەتگوزارىيەكانى دەزگای ياریمەتىی کۆچبەر ان (مایگرا ن ت هیآپ)

خانوبەرە (شوینی نیشتهجیوون)

قەرزهكانى يەكگرتنەوہ

Successful Claims

Once you are recognised as a refugee by the Home Office you should read your decision letter carefully. It contains important information about the support you are entitled to, and what you need to do next.

Home Office support stops

You will receive your Biometric Residence Permit within 5 to 7 working days from when you have been granted refugee or Humanitarian Protection status. If you have been receiving support from the Home Office this will stop 28 days after your BRP has been sent to you. This means that you will need to make an appointment with the Department for Work and Pensions (DWP) at your local Jobcentre to ask for help in finding employment, and to claim the benefits you are entitled to. You will also need to arrange your own housing.

It is very important that you make an appointment with DWP quickly, so that your benefits can be paid to you as soon as possible

داواکاریه سهرکه وتوو هکان

ههرکاتیک تۆ بناسریت و هک پهنابریک له لایهن هۆم ئوفیس تۆ دهییت نامه ی بریاری پهنابریه کهت به ووردی بخوینتهوه. زانیاری گرنگی تیدایه دهرباره ی ئهو پشتگیرانه ی تۆ مافت ههیه وهریان بگریت، وه چیت پیویسته بیکهیت دواتر.

پشتگیری هۆم ئوفیس دهو هستیت

تۆ مۆلهتنامه ی نشینگه ی بایۆمهتری وهردهگریت له ماوه ی 5 بۆ 7 رۆژی کارکردن لهو کاتهوه که تۆ مافی پهنابری یان پاراستنی مروفایهتیت پی دهریت. ئهگهر تۆ هاوکاریت وهردهگرت له هۆم ئوفیس ئهوا ئهم هاوکاریه دهو هستیت له 28 رۆژ دوا ی ئهوه ی که مۆلهتنامه ی BRP ی خۆت بۆ دهنیردریت ئهمه مانای ئهوهیه که تۆ پیویسته دیداریک ریک بکهیت لهگهڵ بهشی کار و خانه نشینی (DWP) له سهنتهری کار Jobcentre ی ناوچه کهت بۆ داواکردنی یارمهتی بۆ دۆزینهوه ی کار، و بۆ داواکردنی ئهو هاوکاری داراییانه ی مافت ههیه وهری بگریت. تۆ ههروه ها پیویسته ئاماده کاری بکهیت بۆ نیشهتیه جیوونی خۆت.

زۆر گرنکه دیداریک ریک بکهیت لهگهڵ بهشی DWP بهخیرای، بۆ ئهوه ی هاوکاریه داراییه کانت پی بدریت به زووترین کات

Support from Migrant Help

If you have received asylum support from the Home Office, Migrant Help can provide advice about accessing benefits, housing and other services before the end of the 28 day period when your asylum support will end. They can help you book an appointment at your local Jobcentre to access benefits and receive advice on employment.

The Home Office will notify Migrant Help about the outcome of your asylum claim and Migrant Help will contact you within one working day. They will advise of the support they can provide and if you wish to receive their assistance, they will schedule a follow-on appointment.

Appointments will be provided either via telephone or face to face.

پشتگیری کردن له لایه دزگای یاریده دانی کۆچبهران (مایگرانت هیلپ)

ئەگەر تۆ ھاوکاری پەناھەندەییەت وەرگرتوو لە لایەن ھۆم ئۆفیسە، ئەوا مایگرانت هیلپ دەتوانێت پێشکەش بکات لەبارە ی بەدەستەینانی یارمەتی بەنەفیت و نیشتهجێکردن و خزمەتگوزارییەکانی تر پێش کۆتاییهاتنی ماوەی 28 رۆژەکە ی کە تێیدا ھاوکاری پەناھەندەییەت دەوێت. ئەوان دەتوانن مەوعیدت بۆ ساز بەن لەگەڵ ناوەندی کار (جۆب سەنتەر) لە ناوچەکاندا بۆ ئەوێ جۆرەکانی تری بەنەفیت دەستەبەر بکەیت وە راپۆزکاریت پێ بدرێت لەبارە ی دۆزینەوێ هەلی کار.

ھۆم ئۆفیس ھەندەستێت بە ئاگادارکردنەوێ مایگرانت هیلپ لەبارە ی ئەنجامی داواکاری پەناھەندەییەکەت وە لەماوە ی یەک رۆژی کاردا مایگرانت هیلپ پەنەندیت پێو دەکەن. ئەوان پێشکەشی پێدەدەن لەبارە ی ئەو ھاوکارییانە ی کە دەتوانن پێشکەشی بکەن وە ناخۆ تۆ دەتەوێت بەدەستیان بەییت یان نا، ئەوان خستەیکەت بۆ دادەنێن بۆ مەوعیدەکانت لەگەڵیاندا بۆ بەدواداچوون.

مەوعیدەکانت یان بە تەلەفون یان بە پروبەر و پیت رادەگەیندرێن.

Leaving your accommodation

If you have been in government asylum accommodation while you have been waiting for your asylum decision this support will come to an end. You will need to find somewhere else to live. This could be private rented accommodation, a live-in job, hostel, flat, or house-share. You can also ask your Local Authority's Housing Department for advice and help.

Whichever option you choose, finding a new home once you leave your asylum accommodation is likely to take time. We strongly advise you to think about this as soon as possible, and to contact your Housing Officer who can advise you.

On the day you leave, you must take all your belongings with you, and leave your accommodation in the same condition as it was when you first moved in; clean and tidy.

If you have any problems or questions about your accommodation, you should contact Migrant Help. Your letter from the Home Office tells you the name of your accommodation provider and gives details of your support.

You can also discuss this at your appointment with DWP, who may be able to advise you further.

به‌جیه‌یشتنی شوینی نیشته‌جیوونت

ئه‌گەر تو له شوینی نیشته‌جیوونی حکومهت بوویت تایبەت به داواکارانی پەنابەری لەوکاتەیی که چاوەروانی بڕیاری پەنابەریه‌که‌ت ده‌کرد ئه‌وا ئهم پشت‌گیریه‌ کۆتایی پێ دیت. تو ده‌بیت شوینیکی تر بدۆزیت‌وه لێی بژیت. ئهمه‌ ده‌کریت شوینی نیشته‌جیوونی که‌رتی تایبەت بێت، ژیان-له‌کار، میوانخانه، شوقه، یان خانووێک به‌ هاوبه‌شی. هه‌روه‌ها ده‌توانیت داوا بکه‌یت له‌ به‌شی خانووبه‌ره‌ی فهرمانگه‌ی خۆجیی بۆ ئامۆژگاری و یارمه‌تی.

هه‌ر کام له‌ بژارده‌کان هه‌ڵبژێریت، خانوویه‌کی تازه‌ بدۆزیت‌وه کاتێک که‌ شوینی نیشته‌جیوونه‌که‌ی تایبەت به‌ داواکارانی پەنابەری به‌جیه‌یڵی پێده‌چیت کاتی بویت. ئیمه‌ زۆر به‌ توندی ئامۆژگاریت ده‌که‌ین که‌ به‌زوو‌ترین کات بیر له‌مه‌ بکه‌یت‌وه، و په‌یوه‌ندی بکه‌یت به‌ کارمەندی خانووبه‌ره‌ و نیشته‌جیوونی خۆت که‌ ده‌توانیت ئامۆژگاریت بکات.

له‌و رۆژه‌ی شوینه‌که‌ت جێده‌هێڵیت، تو ده‌بیت گشت که‌لوپه‌له‌کان‌ت له‌گه‌ڵ خۆت به‌یت، و خانووه‌که‌ به‌ هه‌مان شێوه‌ی خۆی به‌جی به‌هێڵیت که‌ چۆن بوو یه‌که‌م جار چووینه‌ ناوی؛ به‌ پا‌کو‌خا‌وینی و ریکو‌پییکی.

ئه‌گەر هه‌ر کێشه‌ و پرس‌یاریکت هه‌یه‌ سه‌باره‌ت به‌ شوینی نیشته‌جیوونی خۆت ده‌بی په‌یوه‌ندی بکه‌یت به‌ ده‌زگای یاریمه‌تیدانی کۆچبه‌ران (مایگرانت هێڵپ). نامه‌که‌ی که‌ له‌هۆم ئۆفیس بو‌ت هاتوو‌ه ناوی دابین‌که‌ری خانووی خۆت پێ‌را‌ده‌گه‌یه‌نیت و ورده‌کاری ده‌رباره‌ی پشت‌گیریکردنت ده‌دات.

تو هه‌روه‌ها ده‌توانیت ئهم باب‌ه‌ته‌ له‌ دیداره‌که‌ت له‌گه‌ڵ به‌شی DWP گفتو‌گو بکه‌یت، که‌ ره‌نگه‌ بتوانن زیاتر ئامۆژگاریت بکه‌ن.

Integration loans

You are entitled to apply for an integration loan if you are 18 years of age or over. Integration loans have to be paid back but they are interest free. Loan applications can be made for items or activities that will help your integration into society. This could be help with housing, getting a job or education.

Information on the loan and an application form can be found on GOV.UK at www.gov.uk/government/publications/application-for-an-integration-loan or you can request a form from the contact details provided in the accompanying paperwork with your decision letter.

Receive loans

Don't forget to read the following chapter – Employment & Benefits.

وهرگرتنى قهرزهكان

قهرزهكانى يهكگرتنهوه Integration loans

تو مافى نهوت ههيه داواى قهرزىكى يهكگرتنهوه بكهيت نهگهر تهمننت 18 سال يان زياتر بئيت. قهرزهكانى يهكگرتنهوه دهبيت بدرتتهوه بهلام بهبى قازانجن. داواكار يهكانى قهرز دهبى بو نهو كهلوپهل و چالاكيانه بيت كه يارمهتيت دهوات له يهكگرتنهوه لهگهل كوومهلگا. نهمه دهكرت يامهتيدان بيت بو نيشتهجييوون، دهستكهوتنى كارىك يان خويندن.

زانبارى دهر بارهى قهرز و فورمى داواكارى دمتوانريت بدوزريتتهوه لهسهر مالبهرى GOV.UK له

www.gov.uk/government/publications/

[application-for-an-integration-loan](http://www.gov.uk/government/publications/application-for-an-integration-loan) يان دمتوانريت

داواى فورمىك بكهيت لهو وردهكارى پهيوهنديكردنهى دراوه لهو نامانهى كه هاويچ كراون لهگهل نامهى بريارى پهنابريهكهت.

Summary

Jobcentre Plus can help you find employment and access benefits

Home Office support stops

Migrant Help can help you make an appointment at the Jobcentre

If you have been in Government asylum accommodation, you will need to find somewhere else to live and your local authority can help

پوخته

ناوھندی کار Jobcentre Plus دەتوانیٔت یارمەتیت بدات بۆ دۆزینەوێی کار و دەستگەیشتن بە ھاوکاریە داراییەکان.

ھاوکاری ھۆم ئۆفیس دەوھستنیٔت

دەزگای یاریمەتیدانی کۆچبەرەن (مایگرانت ھیلپ) دەتوانیٔت یارمەتیت بدات بۆ ئەوێ دیداریک سازبکەیت لە ناوھندی کار Jobcentre

ئەگەر تۆ لەشوینیکی نیشتهجیوونی حکومەت بویٔت تاییەت بەداواکارانی پەنابەری، دەبیٔت شوینیکی تر بدۆزیتەوێ بۆ ئەوێ لێی بژیٔت و بەرپرسیانی ناوچەکەت دەتوانن یارمەتیت بدەن

Chapter 4

Employment and Benefits

In this chapter you will learn about:

- ☒ Work in the UK
- ☒ How to find a job
- ☒ Paying taxes
- ☒ Financial support while you are not working or you are on a low income
- ☒ Your employment rights and how the law protects you at work

بەشى 4

كار و ھاوکارىيە

دارايىيەكان

لەم بەشەدا، تۆ فير دەبىت دەربارەى:

كار كردن لە بەرىتانيا	☒
چۆن كارىك دەدۆزىتەوه	☒
دانى باجەكان	☒
پشتگىرى دارايى كاتىك كه تۆ كارناكەيت و تۆ لەسەر داھاتى كەمىت	☒
مافەكانى كار كردنت و چۆن ياسا پارىزگارىت لىدەكات لە كارەكەت	☒

Employment opportunities

Finding a job will not only increase your income but will help you settle into your new life. There are many different kinds of jobs. Major industries in the UK include agriculture, production and services.

Some jobs will require qualifications or skills including speaking English. It may take time to build your skills and gain experience until you find a suitable job.

Many jobs require you to work 'normal working hours', often 9am to 5pm Monday to Friday. Your normal working hours will be fixed by your employment contract. For some jobs you may be expected to work in the evenings, weekends or at night.

Part-time jobs are also available. Some people may choose to work part-time in order to look after children, support themselves while studying or alongside another part-time job to increase their earnings.

Most people between 18 and 65 years old are expected to find work unless they are studying, caring for children or other family members or unable to work due to health issues. From the age of 16, it is possible to start to work for a few hours alongside studies, or take on an apprenticeship.

16 – 65 years old
Working age

9:00am to 5:00pm

Normal working
hours

You have the right to work as soon as you have been granted refugee or Humanitarian Protection status in the UK. However, you will not automatically be given a job.

دەرفەتەكانى كار كەردن

تەمەنى 16-65 سالان
تەمەنى كار كەردن

دۆزىنەھى كارىك بە تەنھا داھاتەكەت زىاد ناكات بەلكو يارمەتت
دەدات لە سەقامگىر بوونت لە ژيانە نوپىيەكەت. زۆر جۆرى جياوازى
كارمەكان ھەيە. پيشەسازىيە زمبەلاھەكان لە بەرىتانيا برىتەن لە
كشتوكال، بەرھەم ھيئان و خزمەتگوزارىيەكان.

ھەندىك لە كارمەكان پىويستىيان بە پروانامە يان شارمەزايى ھەيە لەوانەش
قسەكەردن بە ئىنگلىزى. لەوانەيە كاتى بويت تاكو شارمەزايى و ئەزمون
پەيدادەكەيت تاكو كارىكى گونجاو بدۆزىتەوھ.

9:00 ى بەياني تاكو
5:00 ى پاشنيوھرو
كاترميرەكانى كار كەردنى
ئاسايى

زۆر لە كارمەكان پىويستى بەمەيە كە تۆ لە 'كاتەكانى كار كەردنى ئاسايى'
كاربەكەيت، بەزۆرى لە كاترمير 9 ى بەياني تاكو 5 ى پاشنيوھرو لە
روژانى دووشەمە تاكو ھەيىيە. كاتەكانى كار كەردنى ئاساييت جىگىر
دەكرىت بە گرىيەستى كارمەكەت. بۆ ھەندىك كار تۆ ڕەنگە پيشبيني
ئەوھ بەكەيت كە لە ئىواران، پشووكانى كوتايى ھەفتە يان لە شەوانە
كاربەكەيت.

كارى پارتايم ھەروھە ھەن. ھەندىك خەلك ڕەنگە وا ھەلبژيرن كە
پارتايم كار بەكەن بۆ ئەوھى سەرپەرشتى مندالەكانيان بەكەن، پشتگىرى
خويان بەكەن كاتىك كە دەخوينن ياخود كارىكى ترى پارتايم ئيش
دەكەن بۆ زىادكەردنى داھاتەكانيان.

زۆر كەسى نيوان تەمەنى 18 و 65 سالان چاومروان دەكرىت كە
كار بدۆزنەوھ تەنھا مەگەر بخوينن، سەرپەرشتى مندالان يان ئەندامانى
ترى خيزان بەكەن يان ناتوانن كار بەكەن بەھوى كيشەي تەندروستىيەوھ.
لە تەمەنى 16 سالانەوھ، لەوانەيە دەستپيكرىت بەكار كەردن بۆ
چەند كاترميرىك شان بەشانی خويندن، يان ئەركىكى راھينان
apprenticeship وەربگريت.

تۆ مافى كار كەردنت دەبىت دەستبەجى ھەر كە مافى پەناھەرى يان
پاراستنى مەوقايەتت وەرگرت لە بەرىتانيا ھەرچەندە، بەشيۆەيەكى
ئۆتوماتىكى كارت پى نادريت.

Getting a job

In order to work in the UK, you will need your National Insurance number (NINO or NI number), which will be printed on your BRP. This is a unique set of letters and numbers for each person. It records the tax and National Insurance contributions you make, which pay for your healthcare and other public services. You cannot work or receive benefits without your NI number.

To get help to find a job, you should:

- Visit your local Jobcentre Plus – the Jobcentre can help you find jobs or direct you to training to help you get a job
- Access Universal Jobmatch, a free online service that enables you to search and apply for jobs
- Look in local and national newspapers or recruitment websites where jobs are advertised
- Register with a recruitment agency who can find jobs for you
- Ask friends and relatives if they know of any available jobs where they work
- Visit local companies to enquire about job vacancies

Visit Jobcentre Plus

**Look in newspapers
or recruitment
websites**

**Register with
recruitment agency**

دەستكەوتنى كارىك

سەردانى ناوھندى كار
Jobcentre Plus بىكە

سەيرى رۇژنامەكان يان
مالپەرەكانى كار بىكە

ناوى خۇت تۇمار
بىكە لەلەي ئازانسىكى
كارپىكردن

بۇ ئۇمۇمىي كارىكەيت لە بەرىتانىيا، تۇ پىوېستىت بە ژمارەى بىمەى
نىشتىمانى (NINO يان ژمارەى NI) ى خۇت دەبىت، كە چاپ
دەكرىت لەسەر مۇلەتنامەى BRP ى خۇت. ئەمە بى ھاوتايە و
كۆمەللىك پىت و ژمارەن بۇ ھەر كەسك. باج و بەشداربوونى بىمەى
نىشتىمانى تۇمار دەكات كە تۇ پەيداي دەكەيت، كە دەكرىت بۇ چاودىرى
تەندروستىت و خزمەتگوزارىيە گىشتىەكانى تر. تۇ ناتوانىت كارىكەيت
يان ھاوكارى دارايى و مەركىزىت بەبى ژمارەى بىمەى نىشتىمانى NI ى
خۇت.

بۇ دەستكەوتنى يارمەتى بۇ دۇزىنەمەى كار، تۇ دەبىت:

- سەردانى ناوھندى كار Jobcentre Plus ى خۇت بىكەيت -
ناوھندى كار Jobcentre يارمەتت دەكات بۇ دۇزىنەمەى كار يان
ئاراستەت دەكات بۇ مەشق كرىن بۇ يارمەتيدانت لە دۇزىنەمەى
كارىك
- خزمەتگوزارى Access Universal Jobmatch ،
خزمەتگوزارىيەكى ئۇنلاينى بە خۇرايىە كە بەھۇيەمە دەتوانىت
بەگىرىت و داواكارى پىشكەش بىكەيت بۇ كار.
- سەيركردى رۇژنامە خۇجى و نىشتىمانىەكان يان مالپەرەكانى
خستەسەر كار كە دەربارەى كارمەكانى تىدا بلاوكر اوتەمە
- ناوى خۇت تۇمار بىكە لەلەي ئازانسىكى كارپىكردن كە دەتوانن
كارىكت بۇ بدۇزەمە
- پرسىار لە ھاوپىيان و خزمانت بىكە ئەگەر دەزانن ھەر كارىك
ھەيە كە تىدا كار دەكەن
- سەردانى كۆمپانىا خۇجىيەكان بىكە پرسىارىان لى بىكە دەربارەى
كارمەكان

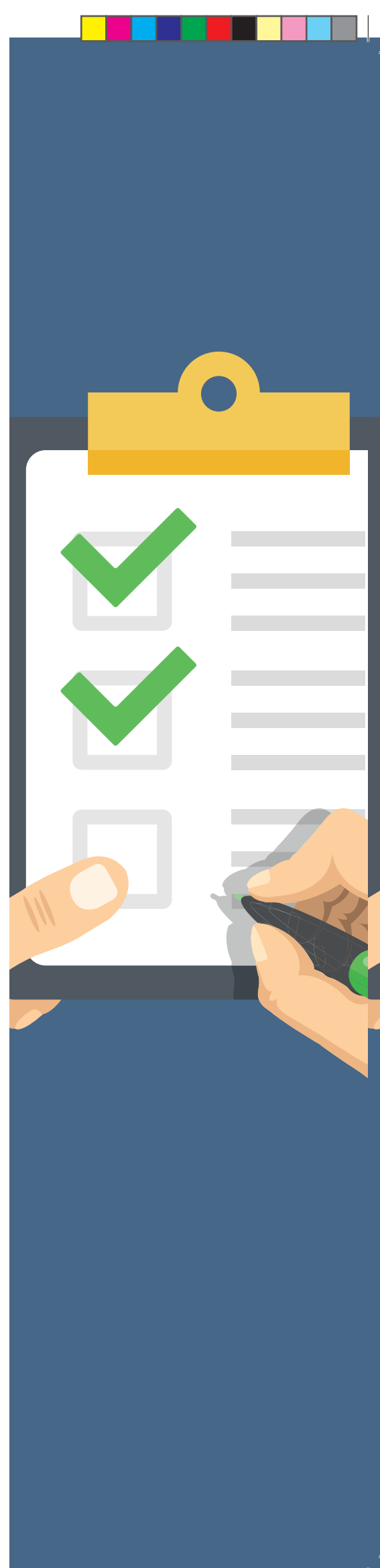
Applying for a job

Once you have identified a job you want to do, you must submit an application. You must carefully read what information the employer has asked for. Usually this is either an application form, or a CV (curriculum vitae) and a covering letter.

A CV is a formal list of your qualifications and experience. A covering letter is a short description that states why you are applying for the job and why you think you meet the requirements in the job description advertised. Your Jobcentre Plus work coach can arrange help for you to prepare these if required.

Once the application is submitted, you may be invited to an interview. The format of interviews can vary. For example, you may be asked a series of questions in a face-to-face meeting or you may be given a trial shift where you do the job for a day or part of a day. You should pay close attention to the instructions for any interview you are offered.

Employers may also ask to see your documentation. It will help if you can bring your original documents such as your BRP which is evidence of your right to work in the UK, college diplomas and any other proof of your qualifications and experience to show to employers. Employers may also ask for references from people who can verify your suitability for employment (such as a former manager, teacher or colleague). You can also go online onto <https://www.gov.uk/prove-right-to-work> which allows you to authorise an employer to access your data to prove that you have the right to work in the UK.

داواکردنی کاریک

دواى ئوموۋى کاریکت دیاریکرد و دتموۋیت بیکهیت، تو دمییت داواکارییهک پیشککش بکهیت. تو دمییت به ووردی ئو زانیاریانه بخوینیتوه که خاومکار داواى کردوه. بهشیومیهکی ئاسایی ئهمه یان له فورمی داواکارییهکه همیه، یان له سیقى CV و نامه ی رونکردنوه.

سیقى CV بریتیه له لیستیکی فهرمی بروانامهکان و ئهمونهکان. نامه ی رونکردنوه بریتیه له نامهیهکی کورت که دمییت بوچی تو داواى کارمهکه دمهکیت و بوچی وا همست دمهکیت که تو ئو مهرجانهت تیدایه که له ولسفی کاره بلاوکاروهمکدا همیه. راهینهری کار له ناومندی کار Jobcentre Plus ی خوت دتموانیت یارمهتیت بو ساز بدات بو ئامادهکردنی ئو شتانه ی که پئویستن.

هر که داواکارییهکه پیشککش کرا، رهنکه بانگهشیت بکرییت بو چاوپیکهوتنیک. شیوازی چاوپیکهوتنهکان دمریت جیاوازن. بو نمونه، رهنکه زنجیرهیهک پرسیرت لی بکرییت له چاوپیکهوتنیکى روبهروو یان رهنکه کاتیکى کارکردنی تاقیکردنوهت پی بدریت که تیددا تو کارمهکه دمهکیت بو روتیک یان بهشیکی روت. تو دمییت زور سهرنج بدمیت بو رینماییهکان هر چاوپیکهوتنیک که بوت دادهنریت.

هروه ها خاومکار مکانش رهنکه داوا بکن بو بینینی بهلگهنامهکانت. ئهمه یارمهتیت دمدات ئهگمر بتوانیت بهلگهنامه ئوریجنالهکانت بینیت و مکو BRP ی خوت که بهلگه ی ئومیه مافی کارکردنت همیه لهناو بهریتانیا، دیپلومی کولیز و هر بهلگهیهکی تری بروانامهکانت و ئهمونهکانت بو ئوموۋى پیشانی خاومکاری بدمیت. خاومکار مکان هروه ها رهنکه داواى ريفرنس و اتا رابیزت لی بکن لهو خهکانه ی که دتموانن گونجاوی تو به کارمهکه بسلمینن (و مکو بهرپومهری پیشوو، ماموستا یان هاوړی). تو هروه ها دتموانیت بجیته سهر

ئونلاین بو سهر مالپهری www.gov.uk/prove-the-right-to-work

to-work که ریگمت پیدمدات دمهلات بدمیت به خاومکاریک بو بهکار هینانی داتاو زانیاریهکانت بو سلهماندنی ئوموۋى که تو مافی کارکرنهت همیه لهناو بهریتانیا.

Skills and language

Many newcomers face challenges in finding employment. There are other people in your area also looking for jobs, and you will face competition for jobs you apply for.

Any skills and experience you have will help you to apply for jobs. Restrictions will apply to certain professions such as medicine, law and engineering. You may have to take exams to obtain the required licence to practise. If you are already trained or have qualifications in a profession, you may be able to practise in the UK as long as your qualifications are recognised in the UK.

Diplomas from your country are not automatically recognised in the UK so you should contact a potential employer or seek advice from your Jobcentre Plus work coach to ask if your qualifications will be accepted.

English is the usual working language in England. Most jobs will need employees to speak a minimum level of English. Learning and improving your English will increase job opportunities for you and will also help you to settle into your new life.

Your Jobcentre Plus work coach can help arrange specific skills training to help you find a job.

Some qualifications may be recognised in the UK

Speak to Jobcentre Plus advisor

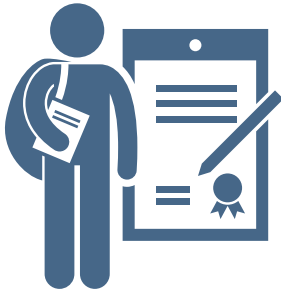

Receive English classes or training for specific skills

Learn and improve your English

شاره زاييه كان و زمان

هەندىك له پروانامه كان
رهنگه له بهريتانيا دانپیدا
بنريت

زۆر لهوانهى تازه دىن پروبهرووى كيشه دهبنهوه له دۆزينهوهى كار.
ههروهها خهلكانى تريس ههه له ناوچهكهت دهگهريه بهدواى كاردا،
و تو پروبهرووى پيشبركى دهبيتهوه لهوانهى داوات كردوون.

ههه شارمازايى و ئهمونىكى ههته يارمهتيت دهوات له داواكردى
كارهكان. سنوورداركردى تهها بۆ چهى پيشهيهكى ديارىكراو ههيه
و مكو پيشكى، ياسا و ئهندازيارى. تو رهنگه تاقيكردهوت ئههجام
دابيت بۆ دهستكهوتنى مۆلهمتهامه پيوست بۆ كاركردى. ئهگه تو
پيشتر مهشقت كردوه يان پروانامهت له پيشهيهك ههيه رهنگه تو
بتوانيت كارمه بكهيت له بهريتانيا به مهرجيك پروانامهكهت له
بهريتانيا دانى پيدا بنريت.

قسه بكه لهگهه
ئاموزگارپكهرى ناوهندى
كار Jobcentre Plus

ئهو ديپلومهى له ولاتهكهت وهرتگر تبيت به شيويهيكى ئوتوماتيكى
له بهريتانيا دانى پيدانانريت لهبهرئهو تو دهبيت پهيوهندى بكهيت
به خاومكارىك يان داواى ئاموزگارى بكهيت لهراهنههركى كار له
ناوهندى كار Jobcentre Plus خوت بۆ پرسياركردى كه ئايا
پروانامهكانت قبول دمهريه.

پولهكانى زمانى ئینگلىزى
وهربگره يان مهشق كردن
بۆ شارهاى تايهت

ئینگلىزى زمانى ئاسايى كاركرده له ئینگلاند. زۆربهى كارهكان
پيوستيان بهويه كه كارمهندهكه ئاستيكى كهمتريه ئینگلىزى قسه
بكات. فيربوون و برهه پيدان به ئینگلىزى خوت دهرهتتى كارت بۆ
زياتر دهكات و ههروهها يارمهتيت دهوات بۆ سهقامگيربوونت له ژيانه
نوىيهكهت.

راهنههركى كار له ناوهندى كار

Jobcentre Plus خوت دهتوانيت

يارمهتيت بدات بۆ ريخستنى مهشق كردن

له شارهزايى تايهت بۆ يارمهتيدانت له

دۆزينهوهى كارىك.

فيريبه و پههه بده به
ئینگلىزىيهكهت

Benefits – supporting you to find work

When you have been recognised as a refugee you can apply for benefits from the Job Centre. This may take some time so you will need to ensure you contact DWP as soon as possible, and you will need to budget well.

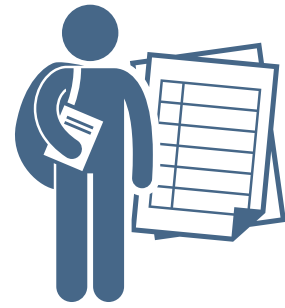
‘Benefits’ are monetary payments from the government to help you and your family live in the UK. The Jobcentre will explain the different benefits you are eligible to apply for and help you apply.

You can contact your local Citizens Advice at <https://www.citizensadvice.org.uk/about-us/contact-us/contact-us/search-for-your-local-citizens-advice/> for guidance on how to apply for a better idea of whether you’re eligible.

Universal Credit

From 1st February 2019, all new claims will be for Universal Credit. Universal Credit is a payment from the UK government to help you and your family live in the UK. It’s paid monthly, you need to apply for Universal Credit online.

Age 18 – 65

Actively looking for work

Approved

Receive support

Receive benefits

گەران بەدوای کار
بەشیویەکی چالاکانە

پەسندکرا

پشتگیری وەردەگرت

هاوکاریە داراییەکان
وەردەگرت

هاوکاریە داراییەکان - پشتگیری دەکات بۆ دۆزینەوێ کار

کاتێک تۆ ناسرایت وەک پەنابەر دەتوانیت داوای هاوکاریە داراییەکان بکەیت لە ناوەندی کار Job Centre. ئەمە هەندێک کاتی دەوێت لەبەرئەوە تۆ پێویستە بەزۆترین کات پەيوەندی بکەیت بە بەشی DWP، و تۆ پێویستە باش پاشەکەوت بکەیت.

'بەنەفیتەکان Benefits' پارەپێدانی پارەیی لە حکومەتەوێ بۆ یارمەتیدانی خۆت و خێزانەکەت بژین لە بەریتانیا. ناوەندی کار Job Centre بەنەفیتە جیاوازمەکان ڕوندەکاتەوێ کە تۆ شیاویت بۆ داواکردنی و یارمەتیت دەدات لە داواکردنی.

تۆ دەتوانیت پەيوەندی بکەیت بە نووسینگەی ئامۆژگاری هاوڵاتیانی ناوچەکەت لە

<https://www.citizensadvice.org.uk/about-us/contact-us/contact-us/search-for-your-local-citizens-advice/>

بۆ بێرۆکەیی باشتەری ئەوێ کە ئایا تۆ مافی داواکردنت هەیە.

یونیڤێرسال کریډیت Universal Credit

لە ڕۆژی 1 ی شوباتی 2019، گشت داواکاریە نوێیەکان دەبێت بۆ یونیڤێرسال کریډیت Universal Credit بێت. یونیڤێرسال کریډیت Universal Credit بێر پارەیکە لە حکومەتی بەریتانیا بۆ یارمەتیدانی خۆت و خێزانەکەت بۆ ژيان لەناو بەریتانیا. مانگانە دەدرێت، تۆ پێویستە داوای یونیڤێرسال کریډیت Universal Credit بکەیت بە ئۆنلاین.

To receive Universal Credit, you'll make an agreement called a 'Claimant Commitment' with your Jobcentre work coach. What you do depends on your situation, whether you are looking for work, or whether you have a caring responsibility or a health condition that prevent you from working. You might need to do activities such as: write a CV; look and apply for jobs; or go on training courses.

Your Universal Credit payment is made up of a standard allowance and any extra amounts that apply to you, for example if you: have children; have a disability or health condition which prevents you from working; or need help paying your rent.

Universal Credit can be used to pay for your living expenses such as food, clothing, transport, household bills (See Chapter 5 – Housing and Services) and anything you want to buy.

You will also be eligible to apply for housing benefit (see Chapter 5 – Housing and Services).

Pensions

Persons who have reached state pension age

The state pension age is currently 65 years old. The age at which you may become entitled to both State Pension and Pension Credit is determined by your date of birth. You can check the date at which you may qualify at GOV.UK. If you are of state pension age you do not have to look for work. You can contact the Pension Service for information and advice about entitlement to benefits.

بۆ وەرگرتنى Universal Credit، تۆ رېكەوتنامەيەك دەكەيت پېي دەوتريت 'پابەندبۇنى داواكار' لەگەل رايھنەرى کار لە ناوەندى کار Jobcentre ی خۆت. چى دەكەيت پەيوەستە بە بارودۆخەكەتەو، كە ئايا دەگەرپيت بەدواى کار، يان بەرپرسيارپيتى سەرپرشتىکردنت هەيه يان كيشەيهكى تەندروستى كە رېگريت لێدەكات لەکارکردن. تۆ رەنگە پېويست بېت چالاكەكان ئەنجام بەدەيت وەكو: نووسىنى سىقى CV ؛ گەران و داواکردنى کارەكان؛ يان لە كۆرسىكى مەشق کردنيت.

پارەيدانت بەناوى يونيفيرسال كريديت Universal Credit پېك ديت لە هاوكارى دارايى ستاندمرد و هەر برېكى ترى زياته كە مافت هەيه وەرى بگريت، بۆ نموونە ئەگەر تۆ: مندالت هەييت؛ كەمئەندامەكەت هەييت يان كيشەيهكى تەندروستى كە رېگريت لى بكات لە کارکردن؛ يان پېويستيت بە يارمەتى بېت كرى خانووەكەت بەدەيت.

يونيفيرسال كريديت Universal Credit دەكرپت بەكارپيت بۆ پارەدانى خەرجیەكانى ژيانت وەكو خواردن، جلوبەرگ، گواستەو، پسوولەكانى ناوماڵ (سەيرى بەشى 5 بکە - خانوبەرە و خزمەتگوزاریەكان) و هەرشتيك بتهويت بگريت.

تۆ هەروەها مافى ئەوت هەيه هاوكارى دارايى خانوبەرە housing benefit داواكەيت (سەيرى بەشى 5 بکە - خانوبەرە و خزمەتگوزاریەكان).

موچەى خانەنشینی Pensions

موچەى خانەنشینی كەسێك كە بگاتە تەمەنى موچەى خانەنشینی دەولەت

تەمەنى موچەى خانەنشینی دەولەت ئیستا تەمەنى 65 سالانە. ئەو تەمەنى كە تۆ مافت هەيه بۆ موچەى خانەنشینی دەولەت و كريدپى موچەى خانەنشینی دیارى دەكرپت بە بەروارى لەدايكبونت. دەتوانيت پشكنين بکەيت لەو بەروارهى كە تۆ رەنگە شياو بېت بۆى لە مالىپرى GOV.UK دا. ئەگەر تۆ لە تەمەنى موچەى خانەنشینی دەولەت بېت پېويست ناکات بگەرپيت بەدواى کار. تۆ دەتوانيت پەيوەندى بکەيت بە خزمەتگوزارى موچەى خانەنشینی بۆ زانیارى و ئامۆژگارى دەربارەى شياوى بۆ هاوكارىە داراییەكان.

Paying tax

If you work you have a responsibility to pay the right amount of income tax. Income tax is a set percentage of your yearly income. If you are employed by someone else, it is often deducted directly from your monthly salary through a system called Pay As You Earn (PAYE).

If you are not employed by a company or another person but earn an income, you have a responsibility to declare that income and pay the right amount of tax.

The amount of tax you pay depends on how much you earn. You can check this at

www.gov.uk/estimate-income-tax

Voluntary work

Voluntary work is working for any organisation without being paid a wage. This could be a charity, voluntary organisation or associated fund-raising body or statutory body.

Voluntary work can be very useful for a person who is looking to develop skills and experience in order to increase their chance of getting a job. It is particularly useful for someone who has not worked in the UK and is looking to build up their confidence and skills at the same time.

باج دان

ئەگەر تۆ کاربەكەيت ئەوا بەرپرسىارىتتى ئەمەت ھەيە كە بىرى تەواۋى باجى داھات income tax بەدەيت. باجى داھات رېژمىەكى سەدى داھاتى سالانەى تۆيە. ئەگەر تۆ كاربەكەيت لەلای كەسنىك، بەزۆرى راستەوخۆ لە موچەى مانگانەت كەم دەكرىتەو بە سىستەمىك كە پىي دەوترىت پارە بەدە ھەر كە پارە پەيدادەكەيت (PAYE).

ئەگەر تۆ كار نەكەيت لەلای كۆمپانىيەك يان كەسنىكى تر بەلام تۆ داھاتت دەست دەكەوتىت، بەرپرسىارىتتى ھەيە بۆ ئاشكراكردى داھاتەكەت و بىرى تەواۋى باجى لى بەدەيت.

بىرى ئەو باجەى دەيدەيت بەندە بەوۋى چەند پەيدا دەكەيت. دەتوانىت ئەمە بزانىت بە سەردانى مالىپەرى

www.gov.uk/estimate-income-tax

كارى خۆبەخشانە

كارى خۆبەخشانە كاريكە بۆ ھەر رېكخراۋىك بەيى ئەوۋى كېرى ئىشت پى بەرپىت. ئەمە دەكرىت رېكخراۋىكى خىرخواۋى، رېكخراۋىكى خۆبەخشانە يان دەستەيەكى كۆمەك كۆكردەو يان دەستەيەكى ياساىى بىت.

كارى خۆبەخشانە دەتوانىت زۆر سودبەخش بىت بۆ كەسنىك كە بگەرپىت بۆ برەو پىدانى شارەزاىى و ئەزمونى خۆى بۆ ئەوۋى دەرفەتى دەستكەوتتى كاريان زياتر بگەن. بەتايبەتى پىويستە بۆ كەسنىك كە كارى نەكرىتت لەناو بەرىتانيا و بىەوئىت متمانە بەخۆبوون و لەھەمان كاتدا شارەزاىى بەدەست بەيىت.

Your rights and protection at work

When you go to work, you have the right to be treated fairly and work in a safe environment. You also have the right to be able to work without fear or harassment from your employer, colleagues or customers.

Workers over the age of 18 are usually entitled to three types of break – rest breaks at work, daily rest and weekly rest.

If you work more than six hours in a day, you have the right to one uninterrupted 20 minute rest break during your working day. The break doesn't have to be paid – it depends on your employment contract.

You also have the right to 11 hours rest between working days (e.g. if you finish work at 8pm, you shouldn't start work again until 7am the next day) and the right to either:

- An uninterrupted 24 hours without any work each week
- An uninterrupted 48 hours without any work each fortnight

Almost all workers are legally entitled to 5.6 weeks paid holiday per year (known as statutory leave entitlement or annual leave). An employer can include bank holidays (also known as public holidays) as part of statutory annual leave.

مافهكانت و پاريزگار يکردنت له کار

کاتیک که دەرۆیت بۆ کار کردن، تۆ مافی ئهوت ههیه به دادپهروهری مامهلهت لهگهڵدا بکریت و له ژینگهیهکی ئارام کار بکهیت. تۆ ههروهها مافت ههیه بتوانیت کار بکهیت بهی ترس له ههراسانکردن له خاومنکار مکهت، هاوڕیکانت یان هاوڵاتیان.

کریکارانی تههمنیان سهروو 18 ساله بهشیومهیهکی ئاسایی مافی ئهومیان ههیه سی جۆر پشوو وهر بگرن - پشوو حسانهوه لهکاتی کار کردن، پشوو رۆژانه و پشوو ههفتانه.

ئهگەر تۆ زیاتر له شەش کاتر میڤ له رۆژیکدا کار بکهیت، تۆ مافت ههیه بۆ پشوو 20 خولهکی نهچراو لهکاتی کارکردنی رۆژانهت. پشودانهکه پشویست ناکات به پاره بیت - ئهمش دهکویهته سهه گریهستی کار مکهت.

تۆ ههروهها مافت ههیه بۆ 11 کاتر میڤ له نیوان رۆژمکانی کار کردن (بۆ نمونه ئهگەر تۆ کار مکهت تهواو بیت له کاتر میڤ 8 ی نیواره، تۆ نابیت ههتاکو کاتر میڤ 7 ی بهیانی دهست پشکهیتهوه له رۆژی دواتر) وه ماف بۆ ههریهکه له:

- 24 کاتر میڤی نهچراو بهی کار له ههفتهیهکدا

- 48 کاتر میڤی نهچراو بهی کار لهچوارده رۆژدا

نزیکهی گشت کریکارمکان بهشیومهیهکی یاسایی مافیان ههیه بۆ 5.6 ههفته پشوو بهپاره له سالیکدا (ناسراوه وه مافی پشوو یاسایی یان پشوو سالانه). خاومنکاریک دتوانیت پشومکانی بانک (وه ناسراوه به پشوو گشتیهکان) به بهشیک له پشوو سالانهی یاسایی دابنیت.

Every employer in the country must pay their employees a minimum amount per hour. How much this is depends on how old you are.

The rates in place until 31 March 2020 are shown below. After this date, some rates may change. Please check www.gov.uk/national-minimum-wage-rates for the most up-to-date information.

Age	Rate per hour
25 and over	£8.21
21 to 24	£7.70
18 to 20	£6.15
Under 18	£4.35
Apprentice	£3.90

The terms and conditions of your work will be outlined in your contract. Make sure you read this carefully, with an interpreter if necessary, before you sign.

You can get further advice about your rights and employers' responsibilities by contacting ACAS on 0300 123 1100.

Minimum wage:

25 and over

£8.21

21-24

£7.70

18-20

£6.15

Under 18

£4.35

Apprentice

£3.90

كەمترین كرى Minimum :wage

تەمەن 25 سال يان زياتر

8.21 پاوند

21-24

7.70 پاوند

18-20

6.15 پاوند

ژير تەمەنى 18

4.35 پاوند

Apprentice رايانان

3.90 پاوند

گشت خاومكارىك لەم ولاتە دەبیت كەمترین كرى لە كاترميرىك بدەنە كارمەندانان. ئەمە چەندە بەندە لەسەر ئەوەى تەمەنت چەندە.

ريژەكانى كە كاريان پيڤەكرىت تاكو 31 مارتى 2020 لەخوارەو پيشاندراون. دواى ئەم بەروارە ، رەنگە هەندىك ريژەكان بگۆرين.

تەكايە سەيربەكە www.gov.uk/national-minimum-wage-rates بۆ نوێترین و دوايىن زانيارى.

تەمەن	كرى بۆ كاترميرىك
تەمەن 25 سال يان زياتر	8.21 پاوند
21-24	7.70 پاوند
18-20	£6.15
لە خوار 18 سال	4.35 پاوند
رايەنان Apprentice	3.90 پاوند

مەرج و بارودۆخەكانى كارمەنت لە گريهستى كارمەنت خراوتەر وو. دانیابە لەوەى كە ئەم بە ووردی بخوینەو، لەگەڵ وەرگيرىك ئەگەر پيوست بىت، پيش ئەوەى واژوى بكەيت.

تۆ دەتوانيت نامۆژگارى زياتر وەرگيرىت دەربارەى مافەكانت و بەرپرسيارىيتى خاومكارەكەت بە پەيوەندىكردن بە **ACAS on 0300 123 1100**.

Equality and discrimination in the workplace

Organisations and businesses have a legal duty to treat everyone fairly in the workplace and in the way they recruit people for jobs. Men and women have the right to work and men and women have equal rights and duties in employment.

You have the right to be safe at work and be free from threat or violence. You should also keep your passport or ID – your employer does not have the right to keep them.

It is illegal to discriminate against anyone in the workplace or in applying for a job on the basis of gender, race, religion, being married or in a civil partnership, disability, age, sexual orientation or if they are pregnant.

Employers must therefore respect the needs of an employee as long as it does not interfere with the work they are employed to do. For example, Muslim women will be allowed to wear a hijab and employers must make reasonable adjustments to accommodate disabled people.

یهکسانی و جیاکاری له شوینی کار

رێکخراوەکان و بزنسەکان ئەرکی یاساییان هەیە بۆ مامەڵەکردن لهگهڵ ههموو کەسێک به دادپەرۆری له شوینی کار و لهکاتی دامەزراندنی خەڵک لەسەر کارەکان. پیاوان و ئافرەتان مافی کارکردنێان هەیە و پیاو و ئافرەتان یهکسانن له مافەکان و ئەرکەکان له کار.

مافی ئه‌وه‌ت هه‌یه که له کاتی کار سه‌لامه‌ت بێت و دووربێت له هه‌رشه‌ و توندوتیژی. تۆ هه‌روه‌ها ده‌بێت پاسپۆرت و ناسنامه‌ت بپاریزیت- خاوه‌نکاره‌که‌ت مافی نیه‌ لای خۆی بپاریزیت.

شتێکی نایاساییه‌ ئه‌گه‌ر جیاکاری بکری‌ت له‌ دژی هه‌ر کەسێک له‌ شوینی کار یان له‌ داواکردنی کاریک له‌سەر بنچینه‌ی ره‌گه‌ز، ره‌چه‌له‌ک، ئایین، هاوسه‌رگیری کردبێت یان هاوسه‌رگیری مه‌ده‌نی کردبێت، که‌مه‌نده‌می، ته‌مه‌ن، ئاراسته‌ی سیکی‌ی یان ئه‌گه‌ر سکیر و اتا دووگیان بن.

له‌به‌رئه‌وه‌ خاوه‌نکاره‌کان ده‌بێت رێز له‌ پێویسته‌یه‌کانی کارمه‌ندێک بگرن ئه‌گه‌ر هه‌یچ خۆ تێهه‌ڵقرتانده‌نیکی نه‌بێت له‌گه‌ڵ کارمه‌کی که‌ بۆی دامه‌زراون. بۆ نمونه‌، ئافرەتانی موسڵمان رێگایان پێ ده‌دریت حیجاب بپۆشن و خاوه‌نکاره‌کان ده‌بێت ئاماده‌کاریه‌ گونجاوه‌کان بکهن بۆ نیشه‌ته‌جی کردنی خه‌ڵکانی که‌مه‌نده‌م.

If you think you have been unfairly discriminated against you can:

- Complain directly to the person or organisation
- Use someone else to help you sort it out (called mediation or alternative dispute resolution)
- Make a claim in a court or tribunal

You can get further advice and support from the Equality Advisory Service: **www.equalityadvisoryservice.com**

If you are being forced to work or your employer isn't willing to respect your rights, you can also get advice from the Modern Slavery Helpline by calling **0800 0121 700**.

ئەگەر لەو باوەڕمەدایت کە بە نادادپەر وەرانه جیاکاریت لەگەڵداکراوە
لەدژی تو دەتوانیت:

- سکاڵا بکەیت راستەوخۆ بۆ کەسەکە یان رێکخراوەکە
- کەسێکی تر بەکاربێنە بۆ یارمەتیدان بۆ چارەسەرکردنی (پێی دەووتریت ناوێزیکردن یان چارەسەری ئەلەترناتیف بۆ ناکۆکیەکە)
- سکاڵایەک بکە لە دادگا یان دادگای تێهەلچوونەوه

تو دەتوانیت ئامۆژگاری و پشتگیری زیاتر وەر بگریت لە
خزمەتگوزاری ئامۆژگاری یەكسانی

www.equalityadvisoryservice.com

ئەگەر تو فشارت کرایە سەر بۆ ئەوەی کاربکەیت یان خاوەنکارەکەت
حەزناکات رێز لە مافەکانت بگریت، تو دەتوانیت هەروەها ئامۆژگاری
وەر بگریت لە هێلی یارمەتی کۆیلەیی مۆدێرن بە تەلەفۆن کردن بۆ
.0800 0121 700

Summary

Finding a job will raise your income to help support you and your family

You must have a National Insurance number to work

You can visit your Jobcentre Plus for advice and support to find a job, as well as to apply for benefits

Improving your skills, particularly your English, will increase the opportunities available to you

If you are earning a salary, you must make sure you pay any tax you owe

You are protected by law in the workplace – employers have a responsibility towards you, and you should not experience discrimination in the workplace

پوخته

دۆزینه‌وی کار داهانت بهرز دهکاته‌وه بۆ یارمه‌تیدانی پشتگیریکردنی خۆت و خیزانه‌کهت

تۆ ده‌بیت ژماره‌ی بیمه‌ی نیشتمانیت هه‌بیت بۆ کارکردن

تۆ ده‌توانیت سه‌ردانی ناوه‌ندی کار Jobcentre Plus بکه‌یت بۆ ئامۆژگاری و پشتگیری بۆ دۆزینه‌وی کار، هه‌روه‌ها بۆ داواکردنی هاوکارییه‌ داراییه‌کان

بره‌و پێدان به‌ شارمه‌زاییه‌کان، به‌تایه‌تی ئینگلیزیه‌که‌ت، ده‌رفه‌ته‌کانی تۆ زیاد ده‌کاته‌که به‌ر ده‌ستن بۆ تۆ

ئه‌گه‌ر تۆ موچه‌یه‌که‌ت ده‌ستبکه‌ویت، تۆ ده‌بیت دانیابیه‌وه له‌وه‌ی که‌ ئه‌و باجه‌ بده‌یت که‌ قهرزاریت

تۆ به‌پێی یاسا پارێزگاریت لێ ده‌کریت له‌ شوینی کار - خاوه‌نکاره‌کان به‌رپر سياریتیان هه‌یه‌ به‌رامبه‌ر به‌ تۆ، وه‌ تۆ نابیت جیاکاریت له‌گه‌ڵ بکریت له‌ شوینی کار

Chapter 5

Housing and Services

In this chapter you will learn about:

- ☒ Types of housing
- ☒ Your tenancy agreement
- ☒ Paying your rent
- ☒ How to access utilities and services
- ☒ Your local area

بەشى 5

خانوو بەرە

خزمەتگوزار يەكان:

لەم بەشەدا، تۆ فير دەبیت دەربارەى:

جۆرهكانى خانوو بەرە:	☒
گرێبەستى بەكرێگر تەكەت	☒
پارەدانى كرى خانوو تەكەت	☒
چۆن خزمەتگوزار يەكانى شارەوانى و خزمەتگوزار يەكان بەكار دىنیت	☒
ناوچەكەت	☒

In Chapter 3 you will have read that if you were provided with accommodation by the Home Office while your asylum claim was being decided, you will have 28 days from the date you have been recognised as a refugee to secure your own accommodation. There are different ways you can do this. Two of the main options are social housing provided by the local authority or privately rented housing. Depending on which path you take different people can help you with this. If you have received asylum support, Migrant Help can signpost you to the relevant local authority housing team, in the area in which you live.

Housing in the UK varies greatly depending on where you live – from individual houses for a single family that are more common in rural areas or the outskirts of cities, to large apartment blocks close to the centre of towns and cities.

له بهشی 3 تو خویندتوهه که ئهگهر تو شوینی نیشتهجیوونت
پیدرابوو له لایهن هۆم ئوفیس کانتیک که داوای پهناهریهکەت
برپاری لهسهر درا، تو 28 رۆژت لهبهردهمدا دهییت لهو رۆژوه
که وهک پهناهریک ناسراویت بو دابینکردنی خانووکهی خۆت.
چهند رێگایهکی جیاواز ههیه تو دهتوانیت ئهمه بکهیت. دوو له
بژارده سهرمهکیهکان خانووی سۆشیال social housing که
له لایهن فهرمانگهی خۆجیی دابین دهکریت یان بهکری گرتن له
کهرتی تایبهت privately rented housing . پشت دهبهستیت
به کام رێچکه دهگریت خهڵکانی جیاواز دهتوانن یارمهتیت بدهن لهم
بابهته. ئهگهر تو هاوکاری پهناهندهیی وهرگرتوه ، ئهوا دهزگای
یارمهتیدانی کۆچهران (مایگرانت هیلپ) دهتوانیت ئاراستهت بکات
بو تیمی نیشتهجیکردن له فهرمانگهی خۆجیی، لهو ناوچهیهی تو
دهتوانیت لێی بژیت.

نیشتهجی کردن و خانووبهره له بهریتانیا زۆر جیاوازن و پشت دهبهستیت بهوهی لهو شوینهی لێی
دهژیت. له خانووه تاکهکان بو خێزانی تاک که زۆر باون له ناوچه لادی نشینهکان یان دهرهوهی
شارهکان، بو نهپارتمانی گهورهی نزیک له ناوهندی شار و شارهدیکان.

Types of housing

Private housing

Privately rented housing is an alternative to social housing, and can be found through local lettings agents and on property listings websites. The types of privately rented housing available will differ across the country.

When you have found a house or flat you will probably need to put down a deposit, before signing a 'tenancy agreement'. This is a legal contract between you and the landlord.

Your tenancy agreement will state the date you can move in, how long the contract is for, how much the rent is and when you must pay it.

Social housing

Social housing is provided by local councils and housing associations.

To access social housing you will need to apply to the council (local housing authority) where you wish to live in order to go onto their housing waiting list. You will usually need to fill in an application form, and you may be able to do this online.

Many housing associations let some or all of their properties through the council waiting list. However, in some areas you may also be able to apply to housing associations directly, and the council should be able to inform you if this is the case.

جۆرهكانى خانووبهره:

نيشتهجى كردنى كهرتى تاييبت

ئەو خانوانەى كە لە كەرتى تاييبت بەكرى دەگيرين جيگرەوہى خانووى سۆشيان، و دەتوانرئ بدۆزىنەوہ لە نووسینگەكانى خانووبەرەى ناوچەكە و لەسەر لیستەكانى مالىپەرى خانووبەرە. جۆرهكانى خانووبەرەى بەكرى دەگيرين لە كەرتى تاييبت بەردەستن لەسەر تاسەرى و لات.

كاتىك تۆ خانوويك يان شوقەيەكت دۆزىەوہ تۆ رەنگە پۆيستىت بە دانانى برە پارەى پيشەكى deposit پيش وازۆكردنى 'گرێبەستى بەكرىگرتن' ھەيئەت. ئەمە گرێبەستىكى ياسايىيە لەنيوان تۆ و خاوەن مۆلكەكە.

گرێبەستى بەكرىگرتنەكەت پيترادەگەيەنئ رۆژى چوونە ناو خانووەكە، گرێبەستەكە بۆ ماوەى چەندە، كرى خانووەكە چەندە و كەى دەيئت پارەبەيئ.

نيشتهجى كردنى سۆشيان

نيشتهجى كردنى سۆشيان لەلايەن ئەنجومەنى شارەوانى ناوچەكەت و كۆمەڵەكانى خانووبەرە دابين دەكرئ.

بۆ دەستگەيشتن بە خانووبەرەى سۆشيان تۆ پۆيستە لە ئەنجومەنى شارەوانى (فەرمانگەى نيشتەجى كردنى ناوچەكە) داواكەيت لەو شوينەى كە دەتەويئ لئى بژيئ بۆ ئەوہى بجيئە ناو لیستى چاوپرەوانيان بۆ نيشتەجىكردن. بەشيەبەكى ئاسايى پۆيستە فۆرميكي داواكارى پربكەيتەوہ، و رەنگە تۆ بتوانيئ ئەمە بۆ ئۆنلاين بكەيت.

زۆر لە كۆمەڵەكانى نيشتەجى كردن و خانووبەرە ھەندىك يان ھەموو لە خانووەكانيان بە كرى دەدەن بە رېگای لیستى چاوپرەوانى ئەنجومەنى شارەوانى. ھەرچەندە، لە ھەندىك ناوچە تۆ رەنگە ھەرەھا بتوانيئ داواى خانوو راستەوخۆ پيشكەش بە كۆمەڵەى نيشتەجى كردن بكەيت، ئەنجومەنى شارەوانى دەيئت بتوانيئ ئاگادارت بکاتەوہ ئەگەر ئەمە بابەتەكە بيئ.

People who have been granted refugee status are eligible to be considered for social housing. However, to get onto the council waiting list, a person must also qualify under rules set by the local council itself. Local councils must have a scheme (their allocation scheme) setting out their policies and procedures for allocating social housing and most councils publish it on line. This should explain who qualifies to go onto the waiting list, and how the council prioritise applicants.

Most councils in England apply a residency test, or wider local connection test, as part of their qualification criteria to go on the waiting list. A 'local connection' may usually be established through living or working in an area, or through have close family living in an area.

Councils can also set their own local priorities which must be set out in their allocation scheme.

Your length of time on the waiting list will depend on the area you wish to live in, the type and size of house you require, as well as any priority you may have. In many areas there is not enough social housing to meet demand. The local council will be able to give you advice on the possible waiting time.

ئەو خەلکانەى كە مافى پەنابەرييان پېدراوه مافى ئەوميان ھەيە
 رەچاۋ بىكرېن بۇ نىشتەجى كىردنى خانووى سۆشپال. ھەرچەندە، بۇ
 چوونە ناۋ لىستى ئەنجومەنى شارەوانى، كەسپك دەپت ھەرۋەھا
 مافى پى بدرىت بەپپى رېساكانى دانراون لەلايەن ئەنجومەنى
 شارەوانى ناۋچەكە خۆى. ئەنجومەنەكانى شارەوانى ناۋچەكە
 بەرنامەيەكيان ھەيە (بەرنامەى دانانى خۆيان) سىياسەت و
 رېكارەكانى خۆيان دادەنن بۇ دانان لە خانووى سۆشپال و زۆربەى
 ئەنجومەنەكانى شارەوانى بە ئۇنلاين بلاۋى دەكەنەو. ئەمە دەپت
 رۈنى بىكاتەو كە كى مافى ئەوۋى ھەيە بچىتە ناۋ لىستى چاۋەرۋانى،
 و چۆن ئەنجومەنى شارەوانى ئەولەويەت دەدات بە داۋاكاران.

زۆربەى ئەنجومەنەكانى شارەوانى لە ئىنگلاند تاقىكرەنەوۋى
 نشىنگە، يان تاقىكرەنەوۋى پەيوەندى خۆجى فراوانتر جى بەجى
 دەكەن وەك بەشپىكى بنەماى شىاۋبوون بۇ چوونە ناۋ لىستى
 چاۋەرۋانى. 'پەيوەندى خۆجى' رەنگە بەشپوۋەيەكى ئاسايى دروست
 بىت بە رېگاي ژيان يان كاركردن لە ناۋچەيەك، يان بە رېگاي
 ھەبوۋنى خىزانى نزيك دەژين لەناۋ ناۋچەيەك.

ئەنجومەنەكانى شارەوانى ھەرۋەھا دەتوانن ئەولەويەتى خۆجى
 خۆيان دەبى دابنن لە بەرنامەى دانان allocation scheme ى
 خۆيان.

درېژى ئەو ماۋەيەى لەسەر لىستى چاۋەرۋانى بەندە بەو ناۋچەيەى
 كە تۆ دەتەۋىت لىى بژىت، جۆر و قەۋارەى ئەو خانوۋەى داۋاى
 دەكەيت، ھەرۋەھا ھەر ئەولەويەتتەك ئەگەر ھەبىت. لە ھەندىك
 ناۋچە خانووى سۆشپال زۆر نىە و بەشى داخۋازيەكان ناكات.
 ئەنجومەنى شارەوانى ناۋچەكە دەتوانىت نامۆزگارىت دەداتى
 سەبارەت بە ئەگەرى كاتى چاۋەرۋانكردن.

Your tenancy agreement

For private accommodation, there will be a landlord who owns the property – this may be a private individual, the local authority or a housing association. You will need to sign a written agreement in the form of a document known as a tenancy agreement.

The tenancy agreement is a legally binding document which sets out the rights and responsibilities of both landlord and tenant. It is important to read any tenancy agreement carefully – use an interpreter if you have any doubts. You should check:

- The amount you must pay in your deposit and rent, and when this must be paid
- What date your tenancy will run from and to
- Whether you can cancel your tenancy agreement early or change the terms
- A list of repairs and maintenance that are your responsibility, and which are the landlord's responsibility
- Any other rules or restrictions, e.g. having pets or smoking restrictions

گریه‌ستی به کریگرته‌کت

بۆ نىشتهجىيى كىردن لى كىرتى تايىت، خاۋەن مولكېڭ ھىيە كە
خاۋەنى مولكەكەيە. ئەمە رەنگە تاكە كەسىكى تايىت، فەرمانگەي
خوجىيى يان كۆمەلەيەكى نىشتهجىيى كىردن و خانووبەرە بىت. تۆ
دەبىت واژو بىكەيت لىسەر گرىبەستىكى نووسراۋ لى شىۋەي
بەلگەنامەيەكە پىي دەۋىترىت گرىبەستى بەكرىگرتن.

گريه‌ستى به‌کريگرتن به‌لگه‌نامه‌يه‌کي پابه‌ندبووني ياساييه که ماف
و بهر پرسيار ٲٲيه‌کانى همر دوو لايه‌نى خاوم مولک و کريچيه‌که‌ي
ٲٲدا نووسراوه. شٲٲکي گرنه‌که که همر گريه‌ستٲکي به‌کريگرتن
به‌ووردى بخوٲٲٲته‌وه - و مرگٲر به‌کار بٲٲه نه‌گهر همر گومانٲکت
هه‌بوو. ده‌ٲٲ بزانيٲ که:

- بږی ئهو پارهيهی دهبی بیدهیت پارهی پیشهکیت و کری خانو،
و کهی دهبی بیدهیت
- له کام روژ گریهسته کهت دهستپیده کات و تا کو کهی
- نایا دهنوانیت گریهستی به کری گرتنه کهت رت به کهی ته وه زوو
یان مهرجهکانی بگوریت
- لیستیکی چاکردنه وه و چاکسازی که تو بهر پرسیاریت لی یان، و
کامیان له بهر پرسیاریتی خاوهن مولکه
- ههر ریسا و سنووردانایکی تر، بو نمونه هه یوونی نازهلای
مالی یان سنووردانانی جگهر مکیشان

You can find out about your responsibilities and rights as a tenant in the Government's 'How to Rent Guide', which is at www.gov.uk/government/collections/housing-how-to-guides

In general, a landlord and tenant have the following responsibilities:

Landlord	Tenant
Collecting rent	Paying your rent in full and on time
Keeping your building safe and in good condition	Keeping the house clean and not mis-using it or any furniture included
Providing everything set out in your tenancy agreement (including furniture if agreed)	Contacting the landlord if there are any repairs needed or any issues with the house
Handling or paying for repairs to the house and appliances covered by the tenancy agreement	Allowing the landlord to enter to repair your home or to do an inspection at a time and frequency agreed in the tenancy agreement

Paying your rent

Your tenancy agreement will set out how much rent needs to be paid and how often – this will usually be monthly. When you are first recognised as a refugee, it is likely you will have no income, so you will be entitled to claim benefits to help pay all or part of your rent and to cover expenses such as food and bills (see Chapter 4 – Employment and Benefits).

The amount of benefits you will receive is dependent on your personal circumstances. You should go to your local Jobcentre Plus to claim benefits (see Chapter 4 – Employment and Benefits). Welfare benefits will usually be paid directly to you and you are responsible for paying your housing and living costs with the money you receive.

تۆ دمتوانیت زانیاری بزانییت دهر باره ی بهر پرسیار یتیه کانت و مافه کانت و هک کریچییه که له 'رینمای
چۆن خانوو به کریی دهگریت'ی حکومت، که لهو مألپهر مه www.gov.uk/government/collections/housing-how-to-guides

به گشتی، خاوهن مولکێک و کریچییه که بهر پرسیار یتیه نه ی خواره و هیهان ههیه:

خاوهن مولک	کریچی
کریی خانوو و هر گرتن	پارهدانی کریی خانوو هه که به تهواوی له کاتی خۆیدا
باله خانه که به ئارامی و له بارودۆخیکی باش رابگره	خانوو هه که به پاکو خاوییه ی رابگره و هیه که له و په لایکی ناوما ل خراپ به کار مه هینه له وانهش
دابینه کردنی هه موو شتیکی له گرییه سه ته که نوو سراوه (له وانهش که له و په لای ناوما ل نه گهر ریکه وتنی له سه ر کراوه)	په یه و نه دی کردن به خاوهن مولک نه گهر ههر چاک کردنه و هیه که پێویست بیت یان ههر کیشه یه که له گه ل خانوو هه که هه بیت
مامه له کردن یان پارهدان بۆ چاک کردنه و هه کانی خانوو هه که و ئامیره کانی له گرییه سه ته که با سه را و ن	ریگه پێدان به خاوهن مولک بۆ هاتنه ژو و ره و بۆ چاک کردنه و هیه که خانوو هه که یان نه نه جمانی پشکنیه که له جارێک یان چه نه جاره که ریکه وتنی له سه ر کرا بیت له گرییه سه تی به کریی گرتنه که

پارهدانی کریی خانووی خۆت

گرییه سه تی به کریی گرتنه که پێشانی دهادت چه نه کریی خانوو پێویسته بدریت و ماوه ی چه نه - نه مه به شێوه یه که ئاسایی مانگانه یه. کاتێک که تۆ یه که م جار ناسر ایت و هک په نابهرێک، له وانه یه هیه که داها تیکت نه بیت، له بهر نه و تۆ مافی نه و ته هیه داوای هاوکاریه داراییه کانه و اتا به نه فیه کانه بکه ییت بۆ نه و هیه یار مه تیت دات له پارهدانی به شێک یان هه موو کریی خانوو هه که هه و هه بۆ خه رجیه کانی و مکو خوار دن و پسوله کانه (سه یری به شی 4 بکه - کار کردن و به نه فیه کانه).

به یری هاوکاریه داراییه کانی و هری دهگریت به نه ده به بارودۆخه کانی که سی خۆت. تۆ ده بی برۆیت بۆ ناوه ندی کار Jobcentre Plus ی ناوچه که ت بۆ داو اکردنی هاوکاریه داراییه کانه (سه یری به شی 4 بکه - کار کردن و هاوکاریه داراییه کانه). هاوکاریه داراییه کانی خۆشگوز مرانی ده بی به شێوه یه که ئاسایی راسته وخۆ بدریت به خۆت و خۆت بهر پرسیار ییت له پارهدانی کریی خانوو و بژیوی ژیا نت به و پارهییه و هری دهگریت.

Gas, electricity, water and other services

When you move in, your water and electricity should already be working. There won't necessarily be gas in all properties, but where there are gas appliances landlords are required to provide you with a gas safety certificate. If you have a problem you should contact the supplier stated in your tenancy agreement who will make necessary arrangements to set up how you will pay for your energy and water.

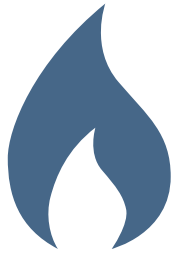
Gas and electricity can be expensive, so doing things like turning the heating off when you leave the house or keeping windows closed when you have the heating on can save you money. Make sure that you turn off lights and do not leave electrical appliances on. This also helps to protect the environment, as it creates less waste and pollution.

If you smell gas, this could be a sign of a dangerous gas leak. You should call **0800 111 999** immediately if you suspect there is a gas leak in your building.

Smoke and Carbon Monoxide detectors:

All properties must have working smoke alarms (on every floor used as living accommodation) and a carbon monoxide alarm (in rooms using solid fuels – such as a coal fire or wood burning stove).

گاز، کارهبا، ئاو و خزمهتگوزارییهکانی تر

کاتیك كه تو دهگۆزیتیهوه ئاو خانوو مهكه، ئاو و کارهبا یهكت له پێشتر مهوه کار دهکهن. مهرج نیه گاز ههیهت له گشت خانوو مهکان، بهلام کاتیك كه خانومه ئامیری گازی تێدابیئت خاوهن مۆلکهکه پێویسته لهسهری پروانهی سهلامهتی گازی بۆ دابین بکات. نهگهر کیشه و گرفتیکت ههبوو دهبی پهیوهندی بکهیت به دابینهکه مهکهی که له گریهستی بهکریگرتهکهت نووسراوه که ئامادهکاری پێویست دهکات بۆ ئهوهی بۆت ریک بخت چۆن پاره ی وزه ی کارهبا و گاز وه ئاو بهدیهت.

گاز و کارهبا لهوانهیه گرانبهها بن، لهبهرئهوه کردنی شتیک وهکو کوژاندنهوهی هیتهر مهکان کاتیك دهچیته دهرمه یان پهنجهر مهکان دابخهیت کاتیك كه هیتهر مهکان پیکراون دهتوانیت پاره پاشهکهوت بکهیت. دلنایه لهوهی که گۆپهکان بکوژینیهوه و ئامیره کارهبا یهکان به پیکراوی جی مههیل. ئهمه ههروهها یارمهتیت دهکات بۆ پارێزگاری ژینگه، چونکه پاشماوه و پیس بوون کهمتر دروست دهکات.

نهگهر تو بۆنی گازی بۆ بیئت، ئهمه رهنکه نیشانهی لیچوونیکی مهترسیداری گاز بیئت. دهبیئت تهلهفۆن بکهیت بۆ ژماره **999 111 0800** دهستهجی نهگهر گومانی ئهوهت ههیهت که لیچوونی گاز ههیه له بالهخانهکهت.

پشکینه رانی دووکهل و یهکه م ئۆکسیدی کاربۆن:

گشت خانوو مهکان دهبی زهنگی دوکهل smoke alarm (له گشت نهۆمهکان بهکار دیت ههروهها له شوینهکانی نیشتهجیوون) و زهنگی یهکه م ئۆکسیدی کاربۆن (له ژوور مهکانی سووته مهنی رهق بهکار دینن- وهکو ناگری خهلو ز یان زۆپای دار سووتاندن) ههیهت و به باشی کار بکات.

Getting a telephone and the internet

You can arrange to have a land line (fixed phone) installed at your home and pay a monthly fee to use it, known as line rental. A land line is usually needed in order to receive internet access. Depending on the deal you choose, the provider will either send you the equipment to set up yourself or somebody will visit to help you install it. There are a wide range of deals, so you should check with a number of providers before buying.

Most people will also have their own personal mobile phone. Mobile phones will vary in cost, but basic mobile phones are available for as little as £10. Smartphones, which can access the internet, are more expensive.

You can get a contract where you pay monthly to use a mobile, or a pay as you go deal where you pay for what you use.

- Pay monthly contracts are where you can make calls on your phone for a fixed number of minutes, send a number of texts and use a certain amount of internet data. You will pay a fixed amount each month unless you exceed the number of minutes, texts or data set out in your contract, in which case you must pay for what you use. These can be very expensive, so it is important to be careful and check that you have not exceeded your allowance. It is necessary to have a bank account and provide proof of address (for example a copy of your tenancy agreement) to take out a contract. Contracts can vary greatly in cost, from as little as £5 per month for a SIM card only to £60+ for contracts with the latest and most expensive phones included.

دەستکەوتنى تەلەفون و ھېلى ئىنتەرنېت

تۆ دەتوانىت ئامادەكارى بىكەيت بۆ ئەۋەى تەلەفونىكى مالىھە
(تەلەفونى جىگىر) دابمەزىنېت لە مالىھەت و مانگانە پارە بەدەيت
بۆ بەكار ھېنانى، كە ناسراۋە بە كرېى ھېلى تەلەفون. ھېلى تەلەفونى
مالىھە بەشىۋەيەكى ئاسايى پېۋىستە بۆ ئەۋە ھېلى ئىنتەرنېت
بەكار بېنى. ئەمەش دەكەۋىتە سەر ئەۋ رېكەۋىتەى تۆ ھەلى
دەبژىرېت، دابىنكەرەكە يان ئامىرەكە دەنېرېت بۆت تاكو خۆت
بېبەستىت يان كەسېك سەردانت دەكات بۆ ئەۋەى يارمەتېت بدات لە
دامەزrandنى ھېلەكە. كۆمەلىكى فراۋان رېكەۋىتن ھەيە، تۆ دەبېت
ژمارەيەك لە دابىنكەرانى تەلەفون تاقي بىكەيتەۋە پېش كرېنى.

زۆربەى خەلك ھەرۋەھا تەلەفونى مۇبايلى كەسى خۆيان ھەيە.
تەلەفونەكانى مۇبايل تېچۋويان جياۋازە بەلام تەلەفونى مۇبايلى سادە
ھەيە بە برېكى كەمى پارەى ۋەكو 10 پاۋەند. تەلەفونە زىرەكەكان ،
كە دەتوانن ئىنتەرنېت بەكار بېنن، گرانترن.

تۆ دەتوانىت گرېبەستېك واتا كۆنتر اكنىكت دەستكەۋىت كە دەتوانى
پارەكەى بە مانگانە بېت بۆ بەكار ھېنانى مۇبايلىك بېت، يان بەشىۋەى
پارە بەدە و برۆ pay as you go كە تېيدا پارە دەدەيت بۆ ئەۋەى
بەكارى دېنېت.

- گرېبەستەكانى پارەدانى مانگانە برېتىن لەۋەى تۆ دەتوانىت
تەلەفون بىكەيت لە مۇبايلىكەتەۋە بۆ ژمارەيەكى ديارىكراۋى
خولەك، ژمارەيەك كورتەنامە بنېرېت و برېكى ديارىكراۋ داتاي
ئىنتەرنېت بەكار بېنىت. تۆ برېكى جىگىر پارە دەدەيت ھەمو
مانگىك تەنھا مەگەر تۆ لە ژمارەى خولەك، كورتەنامە يان داتاي
ئىنتەرنېتى ديارىكراۋە لە گرېبەستەكەت زياتر بەكار بېنىت، لەۋ
كاتە دەبېت پارەى ئەۋ زىادەيەى بەكار ت ھېناۋە بەدەيت. ئەمانە
رەنگە زۆر گران بن، لەبەرئەۋە گرنگە تۆ ئاگاداربېت و بزانه
كە تۆ لە برى رېگەپېدراۋ زياتر بەكارنەھېنىت. شتىكى پېۋىستە
كە حسانى بانكىت ھەبېت و بەلگەى ناۋىشانى لەسەر بېت
بەدەيت (بۆ نمونە كۆپىيەكى گرېبەستى بەكرىگرتن) بۆ ۋەرگرتى
گرېبەستېك. گرېبەستەكان لەنرخدا زۆر جياۋازن، دەستېدەكات
لە برى كەمى ۋەك 5 پاۋەند مانگانە بۆ گرېبەستى تەنھا سىم
كارت SIM card بۆ 60+ پاۋەند بۆ ئەۋ گرېبەستانەى كە
دوايىن و گرانبەھاترىن ئامىرى تەلەفونى لەگەلدايە.

- You can also buy a pay as you go SIM card which means you pay for the minutes, texts or data you use. This means you can control how much you spend more easily. In some cases, a phone company will offer a deal where if you top-up, or add a minimum amount of money each month, they will give you a certain amount of minutes, texts and data to use. You can top-up whatever amount you want but to get a good deal from a phone company you usually need to top up around £10 each month.

Council Tax

You are liable for paying Council Tax for your property. This is a set amount for the financial year which runs from April to March, and you can pay this monthly. Council Tax is a tax which goes to your local authority for local services such as care, social services, police and local facilities.

If you are on a low income or out of work you may be eligible for financial help towards your Council Tax bill – this is called Council Tax Reduction. Each local authority has its own scheme and you need to apply to your local authority.

COUNCIL TAX

Homelessness/Crisis support

If you are concerned that you may become homeless the following services can advise you on what to do:

- Your local authority, you can find this at **www.gov.uk/find-local-council**
- Shelter Tel: 0808 800 4444
- Crisis Tel: 0800 038 4838
- Refugee Council **www.refugeecouncil.org.uk**

COUNCIL TAX

- تۆ ھەروەھا دەتوانیت سیم کارت SIM card ی پارە بدە و برۆ بکریت کە مانای ئەومێه تۆ پارە دەدەیت بۆ ئەو خولەك، کورتەنامە و داتای ئینتەرنێتە بەکاری دەهێنیت. ئەمە مانای ئەومێه کە تۆ دەتوانیت کۆنترۆلی ئەو بەکەیت کە چەند سەرف دەکەیت زۆر ئاسانتەر. لە ھەندێک حالتدا، کۆمپانیایەکی مۆبایل ئۆفەریکت پێ دەدات کە تێیدا دەتوانیت پارە تێ بکەیت، یان کەمترین بری پارە زیاد بەکەیت ھەموو مانگێک، ئەوکاتە ئەوان بریکی دیاریکراو خولەك، کورتەنامە و داتای ئینتەرنێت دەدەن بۆ بەکار ھێنان. تۆ دەتوانیت ھەر بریک لە پارە تێبکەیت کە دەتەویت بەلام بۆ ئەو مۆفەرێکی ھەشت دەستکەویت لە کۆمپانیایەکی تەلەفۆن تۆ بەشیۆمێهکی ئاسایی پێویستە ھەموو مانگێک 10 پاوندی تێ بکەیت.

باجی شارەوانی

تۆ لێرسراویت بۆ ئەو پارە باجی شارەوانی بەدەیت بۆ خانووەکەت. ئەمە بریکی دانراوی پارە بۆ سالاى دارایی کە لەماوەی مانگی نیسان بۆ مانگی مارت دەبێت، و تۆ دەتوانیت ئەمە مانگانە بەدەیت. باجی شارەوانی باجیکە کە دەروات بۆ فەرمانگەى خۆجیی ناوچەکەت بۆ خزمەتگوزارییە خۆجییەکان و ھەو چاودێری، خزمەتگوزاری سۆشیال، پۆلیس و ئاسانکارییە خۆجییەکان.

ئەگەر تۆ لەسەر داھاتی کەم بیت یان لە ئیش داڕاویت تۆ ڕەنگە مافی ئەوەت ھەبێت یارمەتی دارایی بدرییت بۆ پەسولەى باجی شارەوانیەکەت - ئەمە پێی دەوترێت کەم کردنەوی باجی شارەوانی Council Tax Reduction. ھەر فەرمانگەى خۆجیی بەرنامەى خۆی ھەبێ و تۆ پێویستە داوا لە فەرمانگەى خۆجیی خۆت بکەیت.

پشتگیری بى مالى/قەيران

ئەگەر تۆ نینگەرانییت لەوێ کە تۆ ڕەنگە بى مال بیت ئەو ئەو خزمەتگوزارییەى خوارو ھە دەتوانیت ئامۆژگاریت بکات سەبارەت بەوێ دەبێ چى بەکەیت:

- فەرمانگەى خۆجیی خۆت، ئەمە دەتوانیت بدۆزیتەو لە

www.gov.uk/find-local-council

- تەلەفۆنى پەناگە: 4444 800 0808

- تەلەفۆنى قەيران: 4838 038 0800

Refugee Council www.refugeecouncil.org.uk

ئەنجومەنى پەناپەرەن

Your local neighbourhood

Your local area will likely have a leisure centre where you can play sport or exercise, local parks and libraries where you can borrow books and access the internet if you do not have it at home. Libraries and parks are free to everyone and leisure centres are often cheap to use.

You should also familiarise yourself with the local transport links and bus stops and learn how to use transport to reach places further away. You may not live very close to a doctor, school or Jobcentre Plus and may need to travel to get there.

گهره کی ناوچه کهت

ناوچه کهت لهوانیه سهنتری کات بهسهر بردن leisure centre ی هه بیته که تو لهوی دمتوانیت وهرزش و راهینان بکهیت، پارکهکانی ناوچه کهت و کتیبخانهکان که تیبدا دمتوانیت کتیب وهر بگریته و ئینتهرنیت بهکار بهینیت نهگهر تو له مالهوه نهتیبته. کتیبخانهکان و پارکهکان واتا باخهکان بهخوړایین بو گشت کهسیک و سهنترهکانی کات بهسهر بردن بهزوری ههرزانن بو بهکار هینان.

تو ههروهه ده بیته خوت ئاشنا بکهیت به هویهکانی گواستنوهی ناوچه کهت و ویستگهکانی پاس و فیربیت چون هویهکانی گواستنوه بهکار بینیت بو گهیشتن بهو شوینانهی دوورن لیت. تو رهنگه زور نزیک نهژیت له دکتوریک، قوتابخانه یان ناوهندی کار Jobcentre Plus و رهنگه پیویستت بیت بچیت بو لهو شوینانه.

Places of worship

The UK is a multi-faith society and there are, mosques, churches, synagogues and other places of worship in larger towns or cities.

Many newcomers to the UK have found that they have had support and help through their place of worship and have also made friends who have helped them to adapt and made them feel welcome.

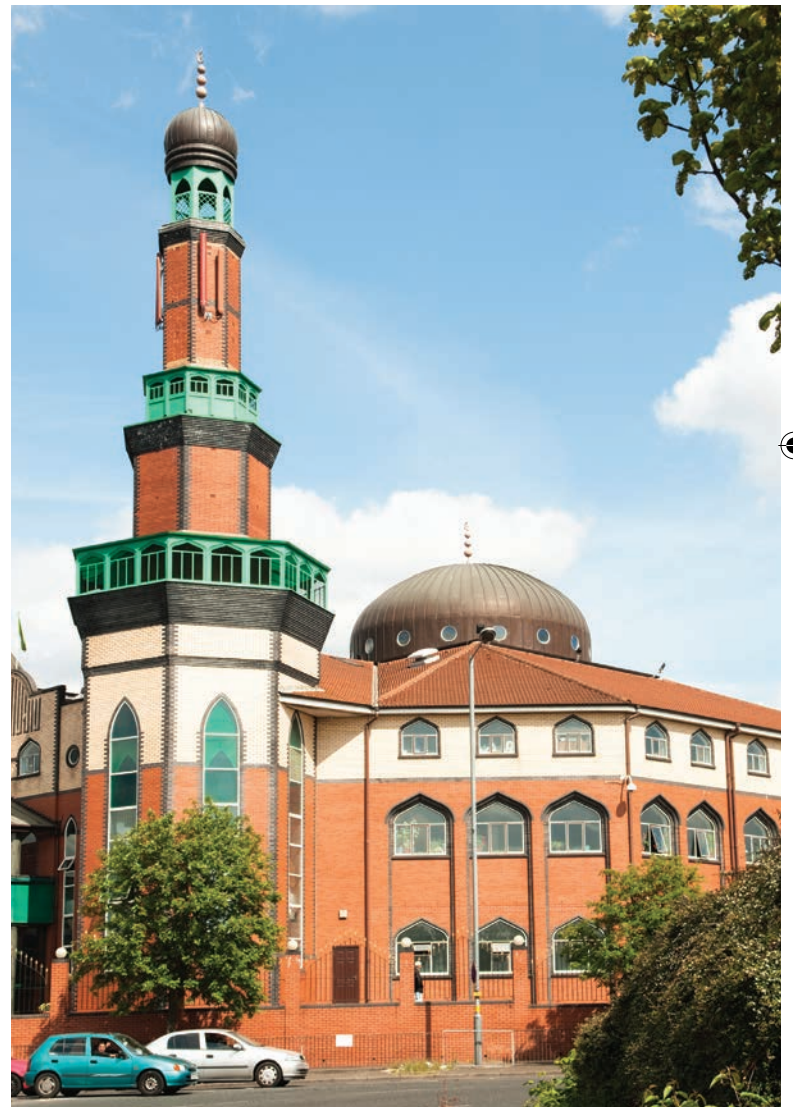

پەرستگاگان

بهریتانیا کۆمهڵگایهکی فره-نایبیه و مزگهوت، کلّیسا، کهنیشتهی جووهکان و پهرستگاگانی تر لهشار یان شارهدی گهورهکاندا ههن.

زۆر لهو کهسانهی تازه دین بو بهریتانیا بۆیان دهرکهوت که ئهوان پشتگیریو یارمهتیا ههبوو له شوینی پهرستگاگانیا و هاوڕییا پهیادکرد که ئهو هاوڕییا نه یارمهتیا داوون بو ڕاهاتن و پیشوازیان لێ بکریت.

Summary

You are eligible to receive benefits which can pay for your rent and other essential living costs

If you are renting a house or a flat, you will have a tenancy agreement with your landlord that sets out the rights and responsibilities for both landlord and you, the tenant

You must manage your money with care and ensure you pay for all bills and living expenses – you should open a bank account

Look out for local services and places of worship in your local area

پوخته

تۆ مافی ئهوهت ههیه هاوکارییه داراییهکان و اتا بهنهفێتهکان وهر بگریت که دهتوانیت پاره ی کرێ خانوو و بژیویه پیووستیهکانی ژیان بدهیت.

ئهگهر تۆ خانوویک یان شوقهیهک به کرێ بگریت، تۆ گریبهستیهکی به کریگرتنت دهییت لهگهڵ خاوهن مولکهکهت که تێیدا مافهکان و بهرپرسیاریتیهکانی بۆ ههر دوو خاوهن مولک و کریچی تێدا نووسراوه

تۆ دهییت پاره ی خۆت پاشهکهوت بکهیت به ووردی و دلنیا به لهوه ی پاره ی پسوولهکان و بژیوی ژیا نت بدهیت - تۆ دهییت حسابیهکی بانکی بکهیتوه

بگهرێ بدهوای خزمهتگوزارییه خۆجیهکان و پهرستگاکان له ناوچهکهت

Chapter 6

Education

In this chapter you will learn about:

- ☒ The education system
- ☒ Types of school
- ☒ The subjects that you can study

بەشى 6

پەرۋەردە

لەم بەشەدا، تۆ فېر دەبىت دەربارەى:

سىستەمى پەرۋەردە	☒
جۆرەكانى قوتابخانە:	☒
بابەتەكانى تۆ دەتوانىت بىخوئىت	☒

Overview of education

If you have children, they may already be attending school and you may have some existing knowledge of the education system. This chapter is intended to give a helpful overview of the education system, including adult learning.

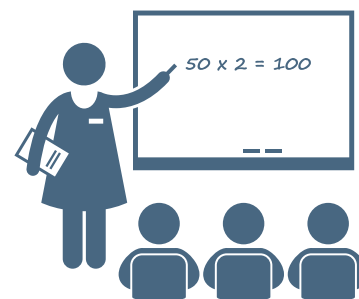
Education is important in the UK and there is a strong culture of lifelong learning. This means that education does not finish at school but continues throughout a person's working life through professional or personal development.

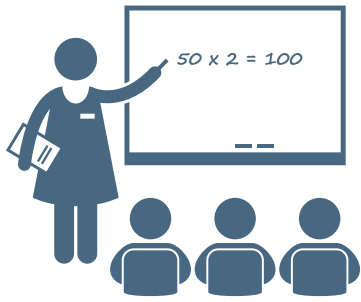
The school system encourages children to question and think for themselves rather than simply learning facts and figures. Parents are expected to take a prominent and supportive role in their children's education, meeting with teachers regularly for a progress report, helping children with their homework and ensuring they arrive at school clothed, fed and ready to learn.

As a parent you are responsible for ensuring that your children of compulsory school age receive a full-time education. Local authorities have powers to enforce school attendance, including the power to prosecute parents who fail to ensure their child's regular attendance at school. This guidance sets out how schools, local authorities and the police can deal with poor attendance and behaviour in school.

Education for children is free and compulsory. In England, the statutory school age is from 5 years to 16 years and individuals aged 16 to 18 must be in either full-time education or work (with an educational component).

The UK has some of the world's finest and oldest universities and is a world leader in research and innovation.

سەیرکردنیکى گشتى پەروەردە

ئەگەر تۆ منداڵت ھەبوو، پەنگە لە قوتابخانە بخوینن و پەنگە ھەندىك زانیاریت ھەبىت دەربارەى سیستەمى پەروەردە. ئەم بەشە ویستی دیدىكى گشتى سوودبەخش بدات سەبارەت بە سیستەمى پەروەردە، لەوانەش فێربوونی کەسانی گەرە.

پەروەردە گرنگە لەناو بەریتانیا و کەلتوورىكى بەھیزی درێژخایەنى فێربوون ھەبە. ئەمە مانای ئەوەیە کە پەروەردە لە قوتابخانە تەواو نابىت بەلكو بەردەوام دەبىت بە درێژایى ژيانى کارکردنى کەسێك بە رىگای پەرمێدانى پیشەیی و کەسایەتى.

سیستەمى قوتابخانە ھانى منداڵان دەدات بۆ پرسیارکردن و بۆ خۆیان بىربکەنەو زياتر لەوەى بە سادەیی فێرى راستیەکان و ژمارەکان بن. دایك و باوکان چاوەروان دەکرىت رۆلێكى پشتگیری و بەرچاویان ھەبىت لە پەروەردەى منداڵەکانیان، چاویان بە مامۆستاکان دەکەوێت بە بەردەوامى بۆ راپۆرتێكى بەرمو پێش چوون، یارمەتى منداڵەکان دەدەن لە ئەركى مەلەمیان و دۇنيا دەبنەو لەوەى کە دەگەنە قوتابخانە بە جلوبەرگى گونجاو، خواردنێان خواردبىت و ئامادەبن بۆ خویندن و فێربوون.

وەك دایك و باوكێك تۆ بەرپرسیاریت بۆ دۇنيابوونەو لەوەى کە منداڵەكانت ھى تەمەنى قوتابخانەى ئىلزامى و خویندنى فولتایم وەردەگرن. فەرمانگەى خۆجێى دەسەلاتیان ھەبە فشار بکەن بۆ ئامادەبوون لە قوتابخانە واتا دەوام بکەن، لەوانەش دەسەلاتى لێرسینەو لە دایك و باوکان ئەوانەى دۇنيا نابنەو لەوەى منداڵەکانیان بە رىکوپىكى دەچنە قوتابخانە، رێنمایى دانراو لەسەر ئەوەى چۆن قوتابخانەکان، فەرمانگەى خۆجێى و پۆلیس دەتوانن مامەلە بکەن لەسەر کەم ئامادەبوون رەفتارى خراپ لەناو قوتابخانە.

پەروەردە بۆ منداڵان بەخۆراپیە و ئىلزامىیە. لە ئینگلاند، تەمەنى دەستوورى قوتابخانە بریتىە لە 5 سالى بۆ 16 سالان و تاکەکەسەکانى تەمەنیان لە 16 بۆ 18 سالانە دەبى یان خویندنى فولتایم بخوینن یان کاربکەن (لەگەل پیکھاتەیکى پەروەردەیی).

بەریتانیا ھەندىك جوانترین و کۆنترین زانکۆى جیھانى ھەبە و لەجیھاندا پێشەنگە لە توێژینەو و داھێنان.

Joining the education system

You should get in touch with your local authority to ensure your children are registered in an age appropriate school. Your local authority will have more information about schools in your area. We recommend you review this GOV.UK webpage (www.gov.uk/schools-admissions) which provides general information for parents about school admissions and how to apply for a school place. If you don't know your local authority, you can find out through this website: **www.gov.uk/find-local-council**. You should enrol your child at school and familiarise yourself with what support is expected from parents. These include taking an active part in your child's education such as ensuring that they attend school, complete their homework and get enough sleep.

If you have a child of nursery age (under 5 years old) the local authority Family Information Service can help you find a nursery place for them. Once you know your local authority, you can check your Family Information Service here: **findyourfis.familyandchildcaretrust.org**. Similarly, if your child has additional learning needs, you should liaise with your local authority to ensure that their needs are met.

Your child will be given additional support to meet the requirements of education, such as additional English language support. These opportunities will not only enable them to re-engage with their education as quickly as possible, but also help the whole family to adjust.

چگونه ناو سیستمی پهروهرده

تو دهبيت پهيوهندی بکهیت به فهرمانگهی خوځی ناوچهکمت بو
 ئهوهی دلنیا بیتوه له تمه نیکی گونجاوی قوتابخانه لهوهی که نایا
 مندالکانت ناویان تومارکراوه. فهرمانگهی خوځی زانیاری زیاتری
 هیه دهر بارهی قوتابخانهکانی ناوچهکمت. نیمه پینشیاردکهین که
 پیداچوونهوه بکهیت بهو مالپهرهی www.gov.uk (uk/schools-admissions) که زانیاری گشتی دمدات به دایک
 و باوکان دهر بارهی وهرگیران له قوتابخانه و چون دمتوانیت داوای
 شوینیک بو قوتابیهک بکهیت له قوتابخانه. ئهگر نازانی فهرمانگهی
 خوځیهکمت لهکوئییه، دمتوانیت بیدوزیتوه به ریگای ئهم مالپهره:
www.gov.uk/find-local-council تو دهبيت ناوی
 مندالکمت له قوتابخانه تومار بکهیت و خوت ئاشنا بکهیت له ئهوهی
 کام پشتگیری چاومروان دهکریت له دایک و باوکان. ئهمانه بریتین له
 وهرگرتنی بهشیک چالاک له پهروهرده وکو دلنیا بونوه لهوهی که
 ئهوان دهچن بو قوتابخانه، ئهرکی مالهومیان تهواو دهکن و ماوهی
 تهواو دهخهون.

ئهگر مندالیکت ههیت له تمه نی باخچهی ساوایان (له ژیر
 تمه نی 5 سالی) بیت زانیاری خیزانی له فهرمانگهی خوځی
 دمتوانیت یارمیت بدات باخچهیهکی ساوایان بدوزیتوه بویان.
 هر کاتیک که فهرمانگهی خوځیهکمت ناسی، ئوکاته دمتوانیت
 خزمهتگوزاری زانیاری خیزانی ببینیت لیره: findyourfis.familyandchildcaretrust.org. به ههمان شیوه، ئهگر
 مندالیکت ههبو خاوم پیداویستی تاییهت بیت، تو دهبيت هاوئاهنگی
 بکهیت لهگهل فهرمانگه خوځیهکمت بو دلنیا بونوه لهوهی که
 پیویستیهکانیان بو جی بهجی دهیت.

مندالکمت پشتگیری زیادهی پی دهریت بو ئهوهی پیویستیهکانی
 خویندی بو دابین بکریت، وکو پشتگیری زیادهی زمانی ئینگلیزی.
 ئهم دهرفتهانه تنها توانایان ناداتی بو سهرقالبونوه به خویندیان
 تابنوانریت به پهله، بهلکو ههروهها یارمتهی ههموو خیزانهکش
 دمدات تاکو بگونجین لهگهلیدا.

Nursery education

Between the ages of 3 and 4, children can get free early education. Some 2-year-olds are also eligible. The local authority Family Information Service will be able to provide advice about local childcare providers and how many hours of free early education you may be entitled to.

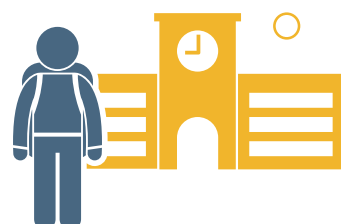
At nursery children will learn through play, giving children the broad range of knowledge and skills that provide the foundation for good future progress through school and life.

Nursery education

Primary education

Secondary education

Further education

Higher education

Primary education

Primary education is taught at primary schools. These teach the fundamental basics of reading, writing, arithmetic and science. They are attended by children aged 5 to 11 years old.

Primary schools are sometimes separated into infant schools (ages 4 to 6) and junior schools (ages 7 to 11), and you may be told that your child is attending one of these types of school (although some children might start when they're 4 years old).

خویندنی باخچهی ساویان

خویندنی باخچهی ساویان

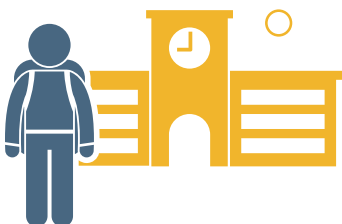
له نیوان تهمه‌نی 3 و 4 سالی، منداڵه‌کهت ده‌توانیٔ خویندنی زووی به‌خوڤایی ده‌ستبکه‌ؤیت. هه‌روه‌ها هه‌ندیک له تهمه‌ن -2 سالانیش شیاون. خزمه‌تگوزاری خیزانی له فهرمانگه‌ی خوڤیی ده‌توانیٔ ئامۆزگاری بدات ده‌رباره‌ی دابینکهرانی چاودیری منداڵی خوڤیی و ره‌نگه‌ مافی چه‌ند کانترمی‌ری خویندنی زووی به‌خوڤاییتان هه‌بیٔ.

خویندنی بنه‌ره‌تی

له باخچه‌ی ساویان منداڵان فی‌ر ده‌بن چۆن یاری بکه‌ن، کۆمه‌ڵیکی فراوان زانیاری و شاره‌زاییان پێ ده‌دریٔ که بناغه‌یه‌کیان پێ ده‌دات. بۆ به‌ره‌وێش جووونی باش له داها‌توو به‌ ریگای قوتابخانه و ژیان.

خویندنی بنه‌ره‌تی

خویندنی ناوه‌ندی

خویندنی بنه‌ره‌تی له قوتابخانه بنه‌ره‌تیه‌کان ده‌خویندریٔ. ئه‌مانه بناغه‌ی بنچینه‌یی خویندنه‌وه، نووسین، زانستی ژماره و زانستن. منداڵان له تهمه‌نی 5 بۆ 11 سالان ده‌چن بۆ خویندنی بنه‌ره‌تی.

قوتابخانه‌کانی بنه‌ره‌تی هه‌ندیک جار جیا ده‌کری‌نه‌وه بۆ قوتابخانه‌ی ساویان infant schools (تهمه‌نی 4 بۆ 6 سالان) و قوتابخانه‌ی قوتابی بچووک (تهمه‌نی 7 بۆ 11 سالان)، و ره‌نگه‌ پێت بووتریٔ که منداڵه‌کهت ده‌چیت بۆ یه‌کێک له‌م جووره قوتابخانه‌ (له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا هه‌ندیک منداڵ ره‌نگه‌ خویندن ده‌ستپێکه‌ن له‌وکاته‌ی تهمه‌نیان 4 ساله).

خویندنی زیاتر

خویندنی بالا

Secondary education

Secondary education is taught at secondary schools. These build on the primary curriculum and teach a more academic curriculum across a range of subjects (such as the sciences, mathematics, English language and literature and foreign languages), alongside practical subjects (such as music, design and technology, physical education and information technology). These schools are attended by children aged 11 to 16.

Secondary schools vary across local authorities and the type of school your child may attend could be a comprehensive school, an academy or a grammar school.

At the age of 16 students in England sit public examinations in all their subjects known as the General Certificates of Secondary Education (GCSEs). These qualifications will be used to apply for jobs, further education and higher education.

School leaving ages

You can leave school on the last Friday in June if you will be 16 by the end of the summer holidays.

You must then do one of the following until you are 18:

- Stay in full-time education e.g. at a college or secondary school
- Start an apprenticeship or traineeship. An apprenticeship is a genuine job, where you spend at least 20% of your time in off the job training. For more information, visit www.apprenticeships.gov.uk
- Volunteer (for 20 hours or more a week) while in part-time education or training

خویندنی ناوہندی

خویندنی ناوہندی له قوتابخانه ناوہندیہکان دمخویندنیٹ. ئەمانه بنیاد دهنریت لهسەر بهرنامهی خویندنی بنهرتی و بهرنامهیهکی زیاتر ئەکادیمیان فیر دهنریت به کۆمهڵێک بابەت (وهمو زانستهکان، بیرکاری، زمانی ئینگلیزی، ئەدەب و زمانه بیانیهکان)، شان بهشانی ئەوه بابەته پراکتیکیهکان (وهمو میوزیک، دیزاین و تهکنۆلۆژی، پهروهردهی جهستهیی و زانیاری تهکنۆلۆژی). منداڵانی تهمهن 11 بۆ 16 سالان دهچن بۆ خویندنی ناوہندی.

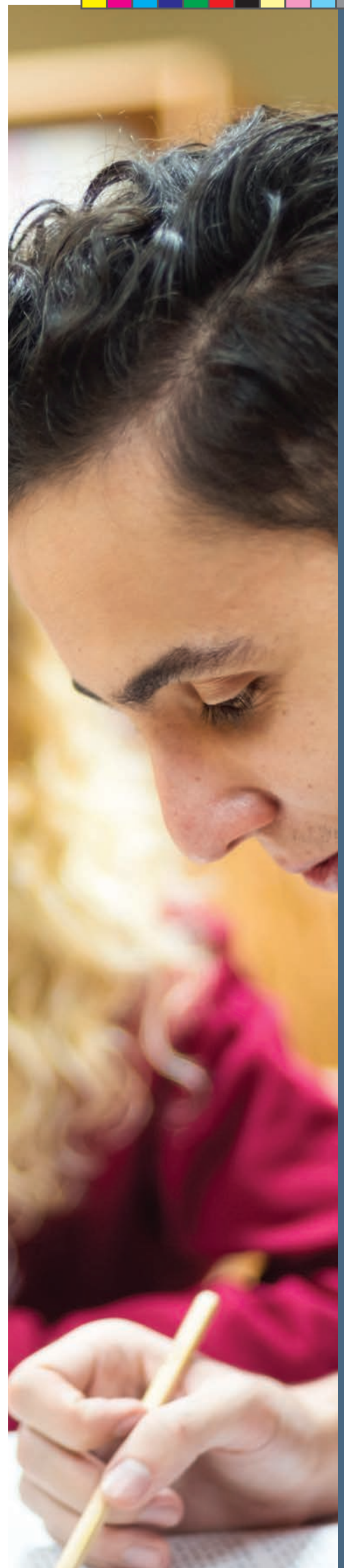
قوتابخانه ناوہندیہکان جیاوازن له سهرتاپای فهرمانگه خۆجییهکان و منداڵهکهت رهنگه بچیت بۆ قوتابخانهیهکی گشتگیر comprehensive ، قوتابخانهیهی ئەکادیمی academy یان قوتابخانهیهکی ریزمان grammar.

قوتابیانی تهمهنی 16 سالی تاقیکردنهوه دهکهن له گشت وانهکان که پێی دهووتریت بروانامهی گشتی خویندنی ناوہندی (GCSEs). ئەم بروانامانه بهکار دێن بۆ داواکردنی کاریک، خویندنی زیاتر و خویندنی بالا.

تەمەنی بەجیهیشتنی قوتابخانه

تۆ دهتوانیت قوتابخانه بهجی بهیلت له دوا روژی ههینی له مانگی حوزهیران ئەگەر ببیت به تهمهنی 16 سال له کوتای پشووی هاوین. تۆ دهییت دواتر یهکێک لهمانهی خوارم وه بکهیت تاكو تهمهن ت دهییت به 18 سال:

- له خویندنی فولتایم بمینهوه بۆ نمونه له کۆلیژ یان قوتابخانهی ناوہندی
- دهستپێ بکه به راهیان apprenticeship یان مهشق کردن. راهیان کارکردنکی راستهقینهیه، که تۆ بهلانیکهم 20% کاتت بهسەر دهبهیت له مهشق کردن لهسەر کارهکه. بۆ زانیاری زیاتر سهردانی www.apprenticeships.gov.uk بکه
- خۆبهخش (بۆ 20 کاتر میتر یان زیاتر له ههفتهیهکدا) لهکاتیکدا له خویندن یان مهشق کردنی پارتایم دایت.

Further education

In England, after taking GCSEs young people normally choose between a practical route or an academic route. Further education for young people aged 16-18 can be provided in schools (often as part of a continuous educational journey from the age of 11 to 18), sixth form or FE colleges, or independent training providers.

The most common academic qualifications are called A-Levels and these are often required to go on to university. Students will typically study three or four subjects at A-Level often related to what they want to study at university.

Technical qualifications come in a number of forms, the most common of which are Business and Technician Education Council qualifications (BTECs) and National Vocational Qualifications (NVQs). These develop practical skills such as management, hairdressing or carpentry. Often these are taken in conjunction with, or as a precursor to, apprenticeships (see Chapter 4 – Employment and Benefits).

Further Education is also open to adults. Adult provision is funded through a combination of government funds, employer contributions, learner contributions and learner loans, depending on the type/level of course and learner circumstances. To find out what opportunities are available in your local area, and whether you are eligible for government funding, please contact your local authority, college or training provider, or find out more information at www.nationalcareersservice.direct.gov.uk

خویندنی زیاتر

له ئینگلاند، دواى وەرگرتنى پروانامه‌ی خویندنی ناوهندى GCSEs کهسانی گهنج به‌شیوه‌یه‌کی ئاسایی هه‌ڵده‌بژیرن له نیوان ریگایه‌کی پراکتیکی یان ریگایه‌کی ئەکادیمی. خویندنی زیاتر بۆ کهسانی گهنجی ته‌مه‌نیان 16-18 سالانه دمتوانریت له قوتابخانه دابین بکریت (به‌زۆری وەك به‌شێك له گه‌شتی به‌ردموامی خویندن له ته‌مه‌نی 11 بۆ 18 سالان)، فورمی شه‌شهم sixth form یان کۆلیژمکانی FE ، یان دابینکهرانی سهربه‌خۆی مه‌شق کردن.

باوترین پروانامه‌کانی ئەکادیمی پێی دمووتریت ئاسته‌کانی A-Levels و ئەمانه به‌زۆری پێویستن بۆ چوون بۆ خویندنی زانکۆ. قوتابیان به‌شیوه‌یه‌کی نموونه‌یی سێ بۆ چوار بابته‌کانی ئاسته‌کانی A-Levels ده‌خوینن و به‌زۆری په‌یوه‌سته به‌وه‌ی قوتابیه‌کان هه‌زیان له‌کام وانه‌یه به‌خوینن بۆ خویندنی له زانکۆ.

پروانامه ته‌کنیکیه‌کان به چهند شیوازیك دین، باوترینیان بریتیه له پروانامه‌ی ئەنجومه‌نی خویندنی بزنیس و ته‌کنیکار (BTECs) وه پروانامه‌کانی پێشه‌یی نیشتمانی (NVQs). ئەمانه توانای پراکتیکی په‌رپێده‌ده‌ن و هه‌کو به‌رپوه‌بردن، سهرتاشی یان دارتاشی. به‌زۆری ئەمانه وهرده‌گیرین به هه‌وه‌لی له‌گه‌ڵ، یان پێشه‌کیه‌ك بۆ، راهێنانه‌کان (سه‌یری به‌شی 4 بکه - کارکردن و هاوکاریه داراییه‌کان).

خویندنی زیاتر هه‌روه‌ها بۆ کهسانی گه‌وره‌ش کراوه‌یه. پاره ته‌رخانه‌کردن بۆ گه‌وران کۆمه‌ك ده‌کریت به ریگای تێکه‌ڵێکی کۆمه‌کی حکومه‌ت، به‌شداریکردنه‌کانی خاوه‌نکار، به‌شداریکردنه‌کانی فێرخواز و قه‌رزه‌کانی فێرخواز، به‌نده به‌جۆر/ ئاستی کۆرسه‌که و بارودۆخه‌کانی فێرخواز. بۆ زانینی دهرفه‌ته‌کانی به‌رده‌ستن له ناوچه‌که‌ت، و ئایا تۆ مافی وەرگرتنی کۆمه‌کی حکومه‌ت هه‌یه، تکایه په‌یوه‌ندی بکه به فهرمانگه خۆجێیه‌که‌ت، دابینکهری کۆلیژ یان مه‌شق کردن، یان دۆزینه‌وه‌ی زانیاری زیاتر له www.nationalcareersservice.direct.gov.uk

Higher education

Higher education is taught at universities and individuals will usually begin applying between the ages of 17 and 18. Different universities will offer different subjects and requirements needed to confirm a place (usually certain grades at A-Level sometimes in certain subjects).

Students will receive guidance from their school teachers and careers advisers about where to apply and what to apply for. Applications are submitted through an online system.

University education is not free in all parts of the UK, and individual universities set the level of their fees. These are currently capped at up to £9,250 per year in England. You may be able to apply for a student loan to cover the costs of these fees, and an additional loan to contribute to the costs of living as a student. A careers adviser at your school will provide you with more information.

If you have refugee status you are eligible for home fee status for tuition fees and you are eligible to apply for student loans to help with tuition fees and living costs. If you have Humanitarian Protection status, you will need to satisfy a three year ordinary residency requirement to qualify for home fee status and to be eligible to apply for student loans.

For more information on student finance visit:

www.gov.uk/student-finance

Student Loans Company – **www.slc.co.uk**.

Telephone no: 0300 100 0622.

A photograph of a woman with blonde hair and a man with a beard and glasses, both smiling and looking down at a document or book they are holding together. The woman is wearing a dark blue top and a pearl necklace. The man is wearing a light-colored sweater over a plaid shirt. They appear to be in a classroom or study setting.

Adult learning

Adult learning is strongly encouraged and many different courses are available. Colleges, adult education services and other educational institutions in your local area may offer full and part-time adult learning opportunities. These could include taught courses, workshops and online learning on a wide range of subjects including job training and courses for personal development such as IT, gardening, arts and crafts, and well-being. Some courses are specifically designed to support parents and their families. These courses are likely to be available in the daytime, evening and weekends. Some courses, including literacy and numeracy, are free of charge and some courses are fee-paying so adults may be asked to contribute fully or partially towards the cost. To find out what opportunities are available in your local area, and whether you are eligible for government funding, then please try:

- Looking at the website or prospectus of your local authority adult education service, further education college and/or Workers' Educational Association (WEA) branch
- Using the National Careers Service website, <https://nationalcareersservice.direct.gov.uk>, which offers advice on choosing courses and a post code search to help you find a suitable class
- Reading notices in local newspapers or on notice boards in schools, children's centres, doctors' surgeries, community centres, libraries or voluntary groups
- Speaking to friends, neighbours and colleagues to find out what's happening locally and what courses are on offer

فیربوونی گهوران

فیربوونی گهوران به توندی هان ددریت و زور کورسی جیلاو
بهردهستن. کولیزهکان، خزمهتگوزاری خویندنی گهوران و
پهیمانگا پهرودر دهییهکانی تر له ناوچهکمت رهنگه دهرفتهکانی
فیربوونی گهورانی پارتایم و فولتایم پیشکesh بکهن. ئهمانه دهکریت
کورسهکان، وورکشوپهکان و فیربوونی ئونلاینی کومهلکی فراوان
بابهت بن بخویندري کي بریتین له مهشوق کردنی کار و کورسهکانی
پهرهپیدانی کهسی و هکو IT ، باخهوانی، هونهرمان و کاری
دهستی، وه خوشگوزهرانی. ههندیك کورسهکان بهتایبهتی دیزاین
کراون بو پشتگیری دایک و باوکان و خیزانهکانیان. ئهم کورسهانه
پیدمجت بهردهست بن لهکاتی رور، ئیواران و پشووهکانی ههفته.
ههندیك کورسهکان، بریتین له خویندنهوه و نووسین و ژمارهی
بن، بهخورایین و ههندیك کورس به پارهی لهبهرئوه کهسانی
گهوره رهنگه داویان لی بکریت که بهشداري له بهشیک یان ههموو
تیچوونهکه بکهن. بو زانینی که چ دهرفتهیک ههن له ناوچهکمت، و
نایا تو مافی وهرگرتنی کومهکی حکومهت ههیه، دواتر تکایه ههول
بده:

- به سهیرکردنی مالپهرمان یان بلاوکر اوهمکانی خزمهتگوزاری
پهرودر دهی گهورانی فهرمانگهی خوجی، کولیزی خویندنی
زیاتر و/یان لقی کومهلهی پهرودر دهی کریکاران (WEA)

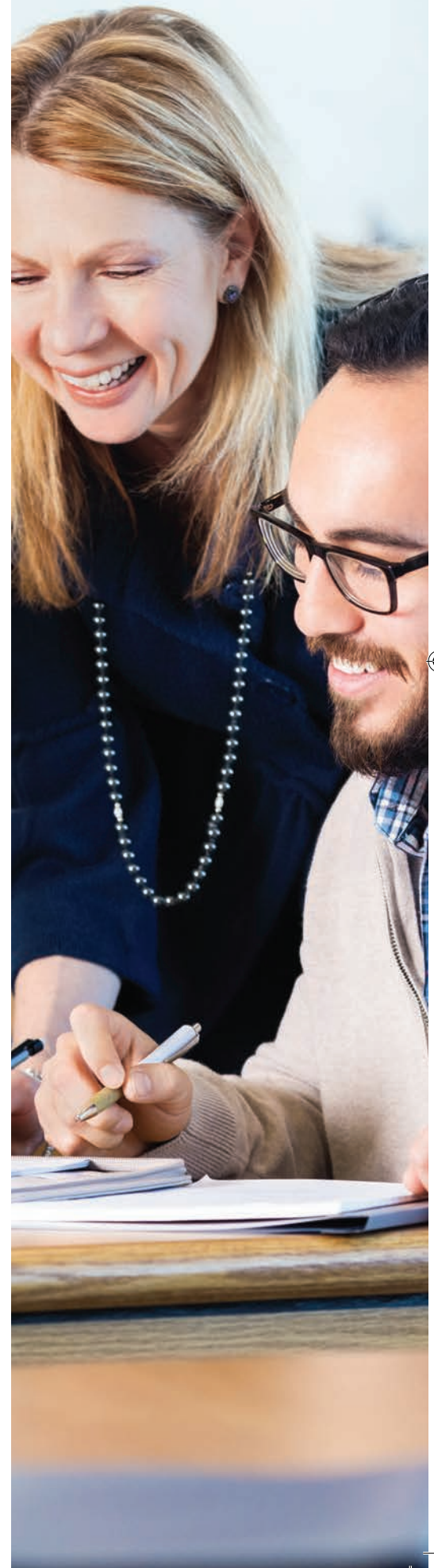
- بهکارهینانی مالپهری خزمهتگوزاری نیشتمانی پیشه

<https://nationalcareersservice.direct.gov.uk> ،

که nationalcareersservice.direct.gov.uk ،

ئاموزگاری دهات لهسهر ههلبژاردنی کورسهکان و گهرانی
بهوای پوسست کودهکان بو یارمهتیدان بو دوزینهوهی پۆلیکی
گونجاو

- خویندنهوهی تیپینهکان له رورنامه خوجیهکان یان لهسهر
لهوخی تیپینهکان له قوتابخانهکان، سهنتهری مندالان، بنکهی
پزیشکی دکتورمان، سهنتهرمانی کومیونیتی، کتیبخانهکان یان
گروپه خوبهخشهکان
- قسهکردن لهگهل هاورییان، دراوسیکان یان هاوپیشهکان بو
زانینی ئهوهی چی روودهدات له ناوچهکمت و کام کورس
پیشکesh دهکریت

Summary

Education is important, and all children must attend school from the age of 5 until they turn 16

There are opportunities for adults to undertake further learning

پوخته

پهرومه ده گرنکه، و گشت مندا لان ده بیت پرون بو قوتابخانه له تهمه نی
5 تاكو دهین به 16 سال

دهر فته كان بهر دهستن بو گهوره كان بو له ئهستو گرتنی فیروبونی
زیاتر

Chapter 7

Legal Rights and Responsibilities

In this chapter you will learn about:

- ☒ Your rights and responsibilities
- ☒ What is legal and illegal
- ☒ Protecting and caring for your children
- ☒ Gender-based laws
- ☒ Discrimination

بهشی 7

مافه یاساییه‌کان و بهرپر سیار یتیه‌کان

لهم بهشه‌دا تۆ فیر ده‌بیت ده‌باره‌ی:

مافه‌کانت و بهرپر سیار یتیه‌کانت	☒
چی یاساییه و چی یاسایی نیه	☒
پاراستن و سه‌ره‌رشتی کردنی مندا‌له‌کانت	☒
یاسا‌کانی په‌یوه‌ست به ره‌گه‌ز	☒
جیا‌کاری	☒

Rights and freedoms

Every person in the UK has the same basic human rights and freedoms, which are protected in law. These underpin how people live in the UK. For example:

- Every person has a right to liberty, which means you cannot be unlawfully detained. You also have a right to a fair trial. Everyone must be treated fairly and equally under the law.
- Every person has freedom of thought and the right to practise their religion. However it is illegal if, as part of this, you take part in activities which break UK laws. It is against the law to discriminate against or persecute someone because of their beliefs.
- Every individual has a right to marry whomever they want, regardless of race, or religion. However there are exceptions, for example you cannot be married to more than one person at one time, or marry certain relatives.

Right to equality

Right to education

Right to work

Right to marry

Values and responsibilities in the UK

Based on the rights and freedoms protected in law, everyone living in or visiting the UK is expected to adhere to a set of shared values and responsibilities. Core values include:

- Respect and obey the law
- Respect the rights of others, including their right to their own opinions
- Treat others with fairness

مافی یه کسانى

مافه كان و نازاديه كان

هموو كه سىك له ناو بهریتانیا ههمان مافی مروقی بنچینهی و نازادیه كانى ههیه، كه به یاسا پاریزراون. ئەمانه پشتگیری دهكهن له چۆنیهتی ژيانى خهك له ناو بهریتانیا. بۆ نمونه:

- هموو كه سىك مافی نازادى ههیه، كه مانای ئهوهیه تۆ ناتوانریت به نایاسایی دهستگیر بكریت. تۆ ههروهها مافی دادگاییکردنیکى دادپهروهرانهت ههیه. هموو كه سىك دهیتت بهشیوهیهکی دادپهروهرانه و یهكسانى بهپیی یاسا مامهلهی لهگهڵا بكریت.
- هموو كه سىك نازادى بیرورا و مافی پهیرهوکردنى ئایینی خویان ههیه. ههرحهنده نایاساییه ئهگهر، وهك بهشیکی ئهمه، بهشداری بکهیت له چالاکیهكانی كه یاسای بهریتانیا پێشیل بکات. ئهمه دژی یاسایه تۆ جیاکاری بکهیت له دژی كه سىك یان بیچهوسینیتهوه لهبهر بیروباوهریان.
- هموو تاكه كه سىك مافی ههیه کیی بویت هاوسهرگیری لهگهڵ بکات، بهی گویدانه رهچهلهك و ئایین. ههرحهنده ههندیك ههلاویردن ههیه، بۆ نمونه تۆ ناتوانیت هاوسهرگیری بکهیت لهگهڵ زیاتر له كه سىك لهیهك كاتدا، یان هاوسهرگیری بکهیت لهگهڵ خزمانی دیاریکراو.

ماف بۆ خویندن

ماف بۆ کارکردن

به هاكان و بهرپرسياریتیهكان له ناو بهریتانیا

بهپیی مافهكان و نازادیهكانی كه پاریزراون به یاسا، هموو كه سىك له بهریتانیا بژی یان سهردانی بکات وا چاوهروان دهكریت لیی دهبی پابهند بیت به كۆمهلیك به هاكان و بهرپرسياریتیه هاوبه شهكان. بهها سهرمکیهكان بریتین له:

- ریز له یاسا بگریت و گویرایهلی بکات
- ریز بگریت له مافهكانی خهكانی تر، لهوانهش مافهكانیان سهارهت به مافی بیروراکای خویان
- مامهله لهگهڵ كهسانى تر بکهیت به دادپهروهری

ماف بۆ هاوسهرگیری کردن

The law in the UK

The law applies to everyone in the UK. Cases are decided by judges in a court of law. In every case both sides are treated fairly. Every person can be represented by a lawyer.

Respect for the law is very important in the UK and everyone must obey the law. If you break the law, there are consequences. You could receive a fine or you could go to prison.

It is important to know that some things which may be allowed in other countries are not acceptable in the UK and it is your responsibility to live within the law of the UK. It is also important to understand some things which may not be allowed in other countries may be legal in the UK.

What is legal and illegal?

There are two types of law in the UK:

- Civil Law, which settles disputes between people
- Criminal Law, which covers crime and punishment

Both govern what you can and cannot do in the UK.

Some specific laws vary between England, Wales, Scotland and Northern Ireland.

The table below applies to England.

ياسا له‌ناو به‌ريتانيا

ياسا له‌سهر هم‌موو كه‌سټك جى به‌جى ده‌كرټ له‌ناو به‌ريتانيا. كه‌يسه‌كان له‌دادگاي ياسا له‌لايه‌ن دادوهر موه بريارى له‌سهر ده‌درټ. له‌هم‌موو كه‌سټك هه‌ردوو لا به‌دادپه‌روهرى مامه‌له‌يان له‌گه‌لدا ده‌كرټ. هم‌موو كه‌سټك ده‌توانرټ نوينه‌رايه‌تى بكرټ له‌لايه‌ن پاريزه‌ريكه‌وه.

ريزگرتن له‌ياسا زور گرنگه‌ له‌ناو به‌ريتانيا و هم‌موو كه‌سټك ده‌بټ گوي‌رايه‌لى ياسا بټ. نه‌گه‌ر تو ياسا پټشټل بكه‌يت، چه‌ند ده‌ره‌نجاميكي ده‌بټ. تو ره‌نگه‌ سزاي پاره وهر بگريت يان برويت بو به‌نديخانه.

گرنگه‌ بزانيت كه‌ هه‌نديك شت ره‌نگه‌ ريگه‌پندراو بټ له‌ولاتانى تر به‌لام له‌ناو به‌ريتانيا قبول ناكريټ و نه‌وه به‌رپرسيارټى خوته به‌پي ياسا بژيت له‌ناو به‌ريتانيا. هه‌روه‌ها گرنگه‌ هه‌نديك شت تټيگه‌يت كه‌ ره‌نگه‌ ريگه‌پندراو نه‌بټ له‌ هه‌نديك ولاتانى تر و ره‌نگه‌ ياسايي بټ له‌ناو به‌ريتانيا.

چى ياساييه و چى نياساييه؟

دوو جور ياسا هه‌ن له‌ناو به‌ريتانيا

- ياساي مه‌ده‌نى، كه‌ ناكوكى له‌نيوان خه‌لك يه‌كلا ده‌كاتوه
- ياساي تاوانه‌كان، كه‌ په‌يوه‌سته به‌ تاوانه‌كان و سزادان

هه‌ردوو كيان حوكم ده‌ده‌ن له‌سهر نه‌وه‌ى چى ده‌توانى بكه‌يت و چى ناتوانى بكه‌يت له‌ناو به‌ريتانيا.

هه‌نديك ياساي تايه‌ت هه‌ن جياوازيان هه‌يه له‌نيوان ئينگلاند، ويلز، سكوټلاند و نه‌يرله‌نداي باكوور.

ئهم خسته‌يه‌ى خواره‌وه ته‌نها ئينگلاند ده‌گرټه‌وه

Below are some examples of issues that are decided in law, and their consequences:

Civil Law	
Marriage and divorce	Anyone can marry whomever they want unless they are closely related (e.g. sibling, half sibling or aunt/uncle) or are already married. People of the same gender can marry each other. Either partner can apply for a divorce. If the couple is unable to agree the terms of the divorce, the courts will decide them.
Employment	The law protects both employers and employees. If an employer asks you to do things you did not agree to in a contract, you can challenge this.
Consumer rights	If a company does not provide the service or product you paid for, you can challenge this.
Housing	Any dispute between a tenant and landlord will be settled through Civil Law. As a tenant you should be fully aware of your rights, please look at chapter 5.
Discrimination and harassment	Discriminating against or harassing another person on the grounds of gender reassignment, colour, national or ethnic origin, religion or belief, age, disability or sexual orientation is prohibited under the equalities legislation. Any conduct that can reasonably be expected to cause harassment, alarm or distress to another person on any grounds is also prohibited under harassment legislation. Anyone who suffers this kind of discrimination or harassment can claim damages or seek an injunction against the perpetrator. This includes verbal insults based on religion.

ئەوئى خوارمۇ چەند نمونەيەكى كېشەن كە بىريارىان لەسەر
دراوہ لەناو ياسا، و دەرەنجامەكانيان:

ياساى مەدەنى

هاوسەرگىرى و تەلّاقدان

ھەر كەسنىڭ دەتوانىت ھاوسەرگىرى بىكەت لەگەل ھەريەكنىڭ بىيانەوئىت تەنھا
مەگەر بە خزمەيەتى زۆر نزيك بن (بۆ نمونە خوشك و براكان، زېر برا
و زېر خوشك يان پور / مام و خال) يان پېشتەر ھاوسەرگىرى كىردىت.
خەلكانى ھەمان رەگەر دەتوانن ھاوسەرگىرى لەگەل يەكتىرى بىكەن. ھەر
كام لە ھاوسەرەكان دەتوانن داواى جىابوونەوہ و اتا تەلّاق بىكەن. ئەگەر دوو
ھاوسەرەكە نەتوانن رېك بىكەن لەسەر مەرەجەكانى جىابوونەوہ تەلّاق، ئەو
دادگا بىريارىان لەسەر دەدات.

كار كىردن

ياسا ھەردوولا كارمەند و خاوەنكار دەپارىزىت. ئەگەر خاوەنكارنىڭ
داواى شتىكت لى بىكەت كە لەسەرى رېك نەكەوتوئىت لە گرىيەستى كارەكەت،
دەتوانىت بەرەنگارى بىكەت لەم بابەتە.

مافەكانى بەكار ھىنەر

ئەگەر كۆمپانىيەك ئەو خزمەتگوزارى و بەرەمەت بۆ دابىن نەكات كە
پارەت پىداوہ، دەتوانىت بەرەنگارى بىكەت لەم بابەتە.

نىشتەجى كىردن و خانوبەرە

ھەر ناكۆكىەك لەنىوان كرىچىەك و خاوەن مولك دەبىت بەرىگای ياساى مەدەنى
يەكلا بىكرىتەوہ. ھەر وەك كرىچىەك تۆ دەبىت بە تەواوى ئاگادارى مافەكانى
خۆت بىت، تكايە سەيرى بەشى 5 بىكە.

جىاكارى و ھەراسەن كىردن

ھەراسەن كىردن و جىاكارى لە دژى ھەر كەسنىڭ لە بەر ھۆكارى رەگەر دىارى كىردن،
رەنگى پىست، رەمچەلەكى نەتەوہ و ولاتنامە، ئايىن يان بىروبۇر، تەمەن،
كەمئەندامى يان ئاراستەى سىكىسى رېگە پىنەدراوہ بەپىي ياساكانى يەكسان
بوون. ھەر رەفتار كىردنىڭ كە بتوانىت بەشۆمەيەكى ماقول چاوەروان بىكرىت لىي
كە دەبىتە ھۆى ھەراسەن كىردن و زەنگى ھۆشدارى يان بىزار كىردنى كەسانى تر
لەسەر ھەر بىنەمايەك بىت ئەوئىش رېگە پىنەدراوہ بەپىي ياساى ھەراسەن كىردن.
ھەر كەسنىڭ كە توشى ئەم جۆرە جىاكارىيە يان ھەراسەن كىردنە بىت دەتوانىت داواى
زىيانپىگەشتنەكە بىكاتەوہ يان داواى فەرمانىكى دادگا بىكات لەدژى تاوانكار. ئەمە
بىرىتە لە رىسوا كىردنى زارەكى بەپىي ئايىن.

Criminal Law

Violence

It is illegal to kill or injure another person or group of people, and this can be punished severely. Violent offences which are against UK law include forced sexual contact or behaviour and domestic violence between family members in the home.

Racist and religious hate crime

Criminal behaviour such as violence, verbal abuse, bullying or damage to property is hate crime if it is carried out because of race or religion. This can include where the victim is believed to be of a particular religion or race, or where their partner or friend is. It is also illegal to encourage religious or racial hatred.

Harassment

Any conduct that can reasonably be expected to cause harassment, alarm or distress to another person on any grounds is a criminal offence. The perpetrator can face criminal charges as well as or instead of damages or an injunction under civil law.

Sex

The age of consent (when it is legal) for two people to have sex is 16, regardless of gender or sexual orientation.

ياسای تاوانهكان

توندوتیژی

ئەو شتێکی نایاساییە کە کەسێکی تر یان گروپیکی خەڵک بکوژیت یان بریندار بکەیت، و ئەمە دەکرێت بەتوندی سزا بدرێت. تاوانهكانی توندوتیژی کە دژی یاساکانی بەریتانیایە بریتین لە بەزۆر سیخس کردن یان ڕەفتاری زۆرەملی، وە توندوتیژی لەنیوان ئەندامانی خێزان لە مالهوه.

تاوانی ڕەگەزپەرستی و ڕق و کینهی نایینی

ڕەفتاری تاوانکاری وەکو توندوتیژی، خراپکاری زارەکی و اتا جنیودان، شەڕفرۆشی یان زیان گەیاندن بە مۆلک و مال تاوانی ڕق و کینهی ئەگەر ئەنجام بدرێت بەهۆکاری ڕەچەڵەک و نایین. ئەمە ڕەنگە بریتی بێت لەوێ کە قوربانیەکە و اباوەر دەکرێت سەر بە نایین یان ڕەچەڵەکیکی دیاریکراوە، یان هاوسەرەکیان هاوڕێکەیان سەر بە نایین و ڕەچەڵەکیکی دیاریکراوە. هەروەها شتێکی نایاساییە هانی ڕق و کینهی نایینی و ڕەگەزپەرستی بدەیت.

هەراسانکردن

هەر ڕەفتاریکی بەشیوەیهکی بەرچاو چاوەرەوان بکرنیت لێی کە دەبێتە هۆی هەراسانکردن، زەنگی هۆشداری یان بێزارکردنی کەسێکی تر لەسەر هەر بنەمایەک بێت بە تاوانێکی تاوانکاری دادەنرێت. تاوانکار ڕووبەرۆی سزاکانی تاوان بێتەو هەروەها یان بژاردنەوێ زیانەکان یان فەرمانێکی دادگا بەپێی یاسای مەدەنی.

سیخس

تەمەنی ڕەزامەندی (کاتێک کە یاسایی بێت) بۆ دوو کەس بۆ ئەوێ سیخس بە ڕەزامەندی لەگەڵ یەکتری بکەن 16 ساڵە، بەبێ گوێدانە ڕەگەز یان ئاراستەیی سیخسی.

Criminal Law

Drugs

It is illegal to possess, transport or distribute certain controlled drugs. Punishments can be severe, including custodial sentences.

Alcohol

It is legal for adults over 18 to purchase and consume alcohol.
It is illegal to drive under the influence of alcohol.

Smoking

It is illegal to smoke indoors in most public areas, e.g. shops, restaurants, bars. It is illegal to sell tobacco to anyone under the age of 18. In England it is also illegal to smoke in vehicles with passengers under 18. Breaking these laws could lead to a fine.

Driving

It is illegal to drive without a driving licence. You can begin learning to drive from 17 years of age and you must pass a driving test in order to obtain a driving licence.

Weapons

You cannot buy or possess a firearm without a licence. Carrying a knife in public is also punishable.

ياسای تاوانهكان

دەرمانه هۆشبههكان شتتیکى نایاساییه ئهگەر دهرمانى هۆشبههرى كۆنترۆلكر او ديارىكر اوت ههنگرتبیت، بگوزیتهوه یان دابهش بكهیت. سزادانهكان دهكریت توند بیت، لهوانهش حوكمى بهندكردن

ئهلکهول شتتیکى ياساییه بۆ كهسانى گهرهه تهمهن زیاتر له 18 سال ئهلکهول بکرن و بخۆنهوه. وه نایاساییه ئۆتۆمبیل لى بخوریت کاتیک لهژیر کاریگهرى ئهلکهول بیت.

جگهرهکیشان ئهوه نایاساییه لهناوهوهى زۆربهه شۆینه گشتیهكان جگهره بکیشیت بۆ نموونه فرۆشگاكان، چیشتهخانهكان، بارهكانى مهى خواردنهوه. ئهوه نایاساییه تووتن بفرۆشیت به ههر كهسێك كه تهمهنى له ژیر 18 سالیدا بیت. له ئینگلاند ههروهها نایاساییه بۆ ئهوهى جگهره بکیشیت لهناو ئۆتۆمبیلهكانى نهفهرى تیدایه كه لهژیر تهمهنى 18 سالیان. پشیلکردنى ئهم ياسایانه دهكریت ببیته هۆى سزادانى پاره.

شۆفیری کردن ئهوه نایاساییه ئۆتۆمبیل لى بخوریت بهی مۆلهتنامهى شۆفیری. تۆ دهتوانیت دهستپیکهیت به فیربوونى شۆفیری له تهمهنى 17 سالییهوه و دهبیت له تاقیکردنهوه شۆفیری دهر بچیت بۆ ئهوهى مۆلهتنامهى شۆفیری وهر بگریت.

چهك تۆ ناتوانیت چهكیکى ئاگرین firearm بکریت یان ههتبییت بهی مۆلهتنامه ههروهها ههنگرتنى چهقویهك لهناو خهلك سزاههنگره.

Protecting and caring for your children

The UK has signed the UN Convention on the Rights of the Child and other international laws promoting children's rights. The UK takes children's rights seriously and is always trying to improve the situation of all children. For this reason the UK has passed a number of laws that help protect children.

Children have a right to have their views listened to and considered. There are official Children's Commissioners that help make sure that the rights and views of children are considered.

In some circumstances in the UK, children aged 14 and older have a right to make certain decisions for themselves, such as medical decisions.

As a parent you are legally responsible for the protection, care and well-being of your children.

- It is a parent's responsibility to make sure their children attend school. If you do not there can be legal action such as: a Parenting Order, an Education Supervision Order, a School Attendance Order or a fine.
- It is an offence to leave children alone if this will put them at risk. Babies, toddlers and very young children should never be left alone.

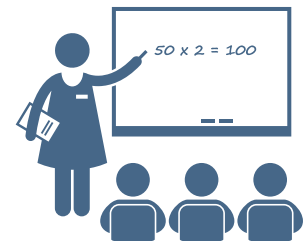
Going to school is very important for the welfare of a child. Helping out with tasks at home must not stop a child from going to school.

When parents are having difficulties caring for their children, the government social services may be able to offer some help or advice. UK laws require social services to investigate allegations of child neglect or abuse.

If you beat, harm or neglect your children social services can intervene. In some severe cases courts can ask social services to take the child to a foster home to make sure they are safe from harm.

Responsible parents

Going to school

If you are worried about your child or another child you can contact:

- National Society for the Prevention of Cruelty to Children (NSPCC) on 0808 800 5000
- Childline on 0800 1111

پاراستن و سەرپەرشتیکردنی مندالەکان

دایک و باوکانی
بەرپرستیار

بهریتانیا پهیمنانامهی نەتەوە یەكگرتو مەكانی واژۆ كرده سەبارەت بە مافەكانی مندال و یاسا نێودەمۆلەتیەكانی تری كە پشتگیری مافی مندال دەكەن بەریتانیا مافی مندالان زۆر بەجیددی وەردەگیرێت و هەمیشە هەول دەدات بۆ برەوپێدانی بارودۆخی هەموو مندالان. بۆ ئەم ھۆیە بەریتانیا چەند یاسایەکی تێپەراندوووە كە یارمەتی پاراستنی مندالان دەدەن.

مندالان مافیان ھەیە ڕاوبۆچوونەكانیان گۆی یان لێ بگیریت و لەبەرچاو بگیرین. كۆمسیۆنەكانی فەرمی مندالان ھەن كە یارمەتی دانیابوونەو دەدەن لەوێ كە مافەكان و ڕاوبۆچوونەكانیان لە بەرچاو گیراون.

لەھەندێك بارودۆخدا لەناو بەریتانیا، مندالانی تەمەنیان سالا یان زیاتر مافیان ھەیە بڕیارێکی دیاریكراو بەدەن بۆ خۆیان وەكو بڕیاردانە پزیشکیەكان.

ھەر وەك دایك و باوكێك تۆ بەشێوەیەکی یاسایی بەرپرستیاریت بۆ پاراستن، سەرپەرشتیکردن و خوشگوزمرانی مندالەكانت.

- دایكان و باوكان بەرپرستیارن لە دانیابوونەو لەوێ كە مندالەكانیان بۆ بۆ قوتابخانە. ئەگەر نەبێت ئەوا ھەنگاویکی یاسایی دەگیرێتەبەر بەرامبەر وەكو: فەرمانیکی دایك و باوكایەتی، فەرمانیکی سەرپەرشتیکردنی پەروەردەیی، فەرمانیکی ئامادەبوونی قوتابخانە یان سزدانیکی پارە.
- ئەو تەوانە ئەگەر مندالەكانت بە تەنیا بەجێ بهێڵیت كە ئەم كارە ئەوان بختە مەترسیەو. كۆرپەكان، مندالی ساوا و مندالە بچووكەكان نابێت ھەرگیز بە تەنیا بەجێ بهێڵرێن.

ئەگەر تۆ ترس و نێگەرانییت ھەبوو دەربارەیی مندالەكەت یان ھەر مندالێك تۆ دەتوانیت پەيوەندی بكەیت بە:

- كۆمەڵەی نیشتمانی بۆ ڕیگریکردن لە ستەم كردن لە مندالان National Society for the Prevention of Cruelty to Children (NSPCC) بە ژمارە 0808 800 5000
- ھێڵی مندال بە ژمارە 0800 1111

چوونە قوتابخانە زۆر گرنگە بۆ خوشگوزمرانی مندالێك. یارمەتیدانی مندالێك لە ئەركی مائەوێ نابێت بیوەستیت لەچوون بۆ قوتابخانە.

كاتێك كە دایك و باوكەكان كێشە و گرفتێان ھەبوو بۆ سەرپەرشتیکردنی مندالەكانیان، خزمەتگوزاری سۆشیالی حكومەت ڕەنگە بتوانیت یارمەتی و ئامۆژگاری پێشكەش بكات. یاساكانی بەریتانیا داوا لە خزمەتگوزاریەكانی سۆشیال دەكات بۆ لێكۆڵینەو لە داوايەكانی پشتگۆی خستن و خراپكاری بەرامبەر مندال.

ئەگەر تۆ لە مندالەكانت بەدەیت، ئازاریان بەدەیت یان پشتگۆییان بخەیت خزمەتگوزاریەكانی سۆشیال دەتوانیت دەستبەردار بکات. لە ھەندێك كەیسە سەختدا دادگاكان دەتوانن داوا لە خزمەتگوزاریەكانی سۆشیال بکەن بۆ ئەوێ مندالەكە ببەن بۆ مائێکی بەخێوكر بۆ دانیابوونەو لەوێ كە سەلامەتن لە ئازارپێگەشتن.

Gender and sex in law

Issues related to gender and sex are taken very seriously in the UK. The law says that you cannot be discriminated against because of your sex or your gender. This means:

- Organisations, including companies and individuals in the UK have a legal duty to treat men and women equally
- Men and women have equal rights and duties in employment and in marriage and in all aspects of private and public life in the UK
- Transgender people have equal rights too

You can also contact the police if you are worried about crime.

رهگهز و سیکس له یاسا

بابهتهکانی پهپوهست به رهگهز و سیکس زور به جیددی وهردهگیرین لهناو بهریتانیا. یاسا دهلیت که تو ناتوانریت جیاکاریت بهرامبهر بکریت لهبهر هوکاری سیکس یان رهگهزت. ئهمه مانای ئهوهیه:

- ریخراوهکان، لهوانهش کوپانیاکان و تاکهکسهکان لهناو بهریتانیا ئهرکی یاساییان ههیه بو ئهوه مامهله لهگهل پیوان و ئافرهتان بکهن به یهکسانی
- پیوان و ئافرهتان ههمان ماف و ئهرکیان ههیه له کارکردن و له هاوسهرگیری و لهگشت بواره تاییهتهکان و گشتیهکانی ژیان لهناو بهریتانیا.
- ههروهها ئهوه کهسانه ی رهگهزیان دهگورن Transgender ههمان مافیان ههیه.

تو ههروهها دهتوانیت پهپوهندی بکهیت به پولیس ئهگهر ترس و نیگهرانیت ههبوو بهرامبهر تاوانیک.

Domestic abuse

Domestic abuse usually occurs in the home and can take many forms:

- It can be physical abuse like hitting, kicking or hair pulling
- It can include emotional abuse like blackmail, mental torture and threats to disown a person or harm those they care about
- It can also be controlling, for example, restricting a person's movements or access to or contact with family or friends or preventing access to money or a chosen career
- It can be coercive behaviour for example threats, humiliation or intimidation that is used to harm, punish or frighten
- It can be rape – being married doesn't mean that a partner has the right to force sex against the will of the other

Anybody, regardless of gender, nationality or any other distinguishing factor, can find themselves at risk of domestic abuse.

Domestic abuse is a serious crime in the UK. Anyone who is violent towards their partner, spouse or another family member, whether they are a man or a woman, married or living together, can be prosecuted. If children witness domestic abuse this could be considered child abuse and social services will investigate.

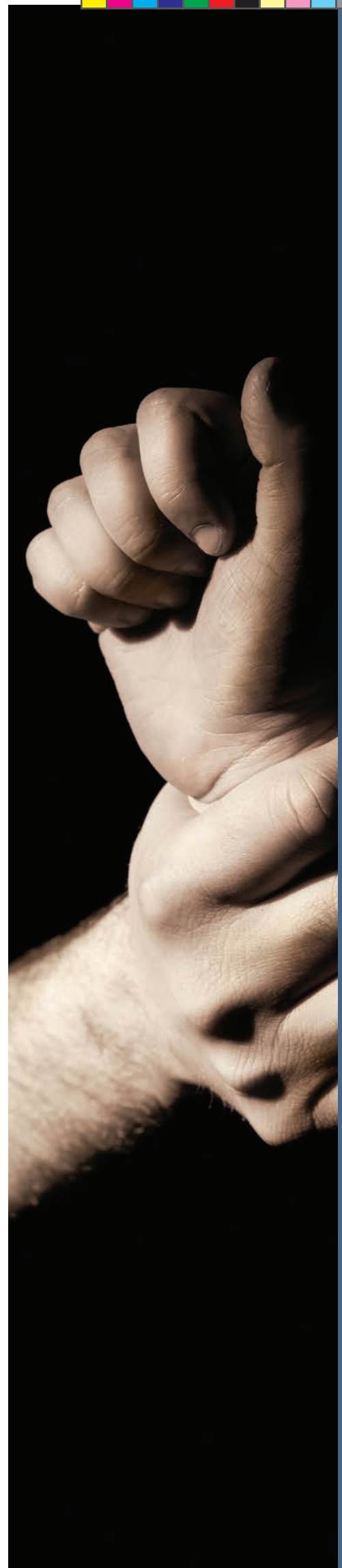
توندوتیژی خیزانی

توندوتیژی خیزانی به شیوهیهکی ئاسایی لهناو مالهوه پروودهدات و دهکریت چهند شیوهیهک وهر بگریت:

- دهکریت خراپکاری جهستهیی بیت و هکو لیدان و شەق لیدان و قز راکیشان
- دهکریت خراپکاری سۆزداری بگریتهخۆ و هکو فشار بردن به ههر هشی ئاشکراکردنی نهینی، نهشکهنجهی دهروونی و ههر هشی بهجی هیشتن یان زیان گیاندن بهوکهسانهی سهرپرشتی دهکن
- ههروهها دهکریت کۆنترۆل کردن بیت، بۆ نمونه، سنووردارکردنی جوولهی کهسێک یان دهستگهیشتن به یان پهیههندیکردن به خیزان یان هاوړی یان نههیشتنی دهستگهیشتن به پاره یان پیشهیهکی ههلبژیردراو
- دهکریت رهفتاری زۆرهملی بیت بۆ نمونه ههر هشی کردن، سوکایهتی پیکردن یان توقاندن که بهکار دیت بۆ ئازاردان، سزادان یان ترساندن
- دهکریت دهستدریژی سیکسی بیت - هاوسهرگیری مانای نهوه نیه که هاوسهرهکی مافی ههبت بهزۆر سیکسی لهگهڵ بکات بهبی ئارهزووی نهوی تر

ههر کهسێک بهبی گویدانه رهگهز، ولاتنامه یان ههر هوکاریکی دیاریکراوی تر، دهتوانن خویان ببینن که له مهترسی توندوتیژی خیزانین.

توندوتیژی خیزانی تاوانیکی مهترسیداره لهاو بهریتانیا. ههر کهسێک که توندوتیژ بیت بهرامبهر هاوسهرهکی ژنهکی یان ههر ئهندامیکی تری خیزان، جا نهگهر پیاو بیت یان ئافرهت، هاوسهرگیریان کردبیت یان لهگهڵ یهکتری بژین، دهتوانریت لێرسینهوهیان لێ بکریت.. نهگهر منداڵان توندوتیژی خیزانی لهبهر چاویان بکریت نهوه به خراپکاری دژی منداڵ دادهنریت و خزمهتگوزاریهکانی سۆشیال لیکۆلینهوه دهکات.

Anyone, including neighbours, can report domestic abuse and violence. Police will respond to reports and may make arrests or ask one partner to leave the home.

Conviction of a crime related to domestic abuse can negatively affect your immigration status and your ability to apply to live long term in the UK.

In some cases courts can order the perpetrators of domestic abuse to stay away from the victim, from the family home and from places where the victim and children normally go, such as school. Violating this order can result in police action.

It is important for anyone facing domestic abuse to get help as soon as possible. There are safe places to go and stay in, called refuges or shelters.

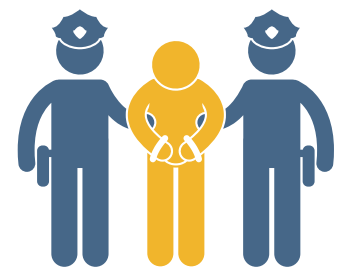
If you experience domestic abuse, you should report it to the police. They can help you find a safe place to stay. You can also phone the 24 hour national Domestic Violence Freephone Helpline on **0808 2000 247** at any time.

Emergency numbers and Domestic Violence Helpline

- The police, ambulance and fire brigade: **999** (freephone, 24 hours)
- National Domestic Violence Helpline: **0808 2000 247** (freephone, 24 hours) Run in partnership between Women's Aid and Refuge
- Broken Rainbow National LGBT domestic abuse helpline: **0300 999 5428** (not 24 hour freephone line)
- Worldwide: visit **International Directory of Domestic Violence Agencies** for a global list of helplines and crisis centres

Reporting abuse

Police may make arrests

Police, ambulance and fire brigade:
999

National Domestic Violence Helpline:
0808 2000 247

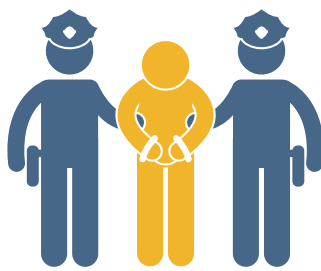
Broken Rainbow National LGBT domestic abuse helpline:
0300 999 5428

خراپکاری رابگهینه

ههر کسێک، لهوانهش در اوسێکان، دهتوانن خراپکاری و توندوتیژی رابگهینهن به پۆلیس. پۆلیس وهلامی پێراگهیاندنهکه دهدهنهوه و رهنگه دهستگیریان بکهن یان داوا له هاوسهرێکیان بکهن مالهکه جێ بهێڵی.

تاوانبار کردن به تاوانیکی په یوه ست به توندوتیژی خیزانی بهشیوهیهکی نهڕینی واتا نیگهتیفانه کار دهکاته سهر مافی پهنا بهر یهکته و توانات بۆ داواکردن بۆ ژیان بۆ ماوهیهکی درێژ لهناو بهریتانیا.

لهوانهیه پۆلیس
دهستگیر بکات

له هه ندیک که یسدا دادگا کان فرمان دهکهن به تاوانکاری توندوتیژی خیزانی دوور بێت له قوربانیهکه، له مالهوهی خیزانهکه و لهو شونیهیه که قوربانیه و مندالهکانی زۆربهی جار بۆی دهچن، وهکو قوتابخانه. پێشیلکردنی ئهم فرمانه رهنگه پێتههوی ئهوهی پۆلیس ههنگاوێک بگریت بهر.

گرنگه بۆ ههر کسێک روهبرووی توندوتیژی خیزانی بپێتهوه بهزوترین کات یارمهتی وهر بگریت. شونیهی سهلامهت ههه بۆ ئهوهی برۆیت بۆی و لێی بمینیتتهوه، پێی دهووتریت پهناکه یان شێلتهر.

ئهگهر تووشی توندوتیژی خیزانیت، تۆ ده بێت به پۆلیس رابگهینیت. ئهوان دهتوانن یارمهتیت بدن بۆ ئهوهی شونیهی سهلامهتت بۆ بدۆزنهوه لێی بمینیتتهوه. تۆ ههروهها دهتوانیت تهلهفۆن بکهیت بۆ ژماره تهلهفۆنی 24 کاتژمێری هێلی یارمهتی نیشتمانی بۆ توندوتیژی خیزانی به خۆرای بۆ ژماره 0808 2000 247 له ههر کاتێکدا بێت.

پۆلیس، ئهمبولانس و تیمی
ئاگر کوژینهوه:

999

هێلی یارمهتی یارمهتی
توندوتیژی خیزانی نیشتمانی:
0808 2000 247

**Broken Rainbow
National LGBT
domestic abuse**

helpline:
خراپکاری خیزانی برۆکن
رهینبۆو ناشنأل

0300 999 5428

ژمارهکانی فریاکهوتن و هێلی یارمهتی توندوتیژی خیزانی

- پۆلیس، ئهمبولانس و ئاگر کوژینهوه: **999** (تهلهفۆنی بهخۆرای 24 کاتژمێری)
- هێلی یارمهتی یارمهتی توندوتیژی خیزانی نیشتمانی:
0808 2000 247 (تهلهفۆنی بهخۆرای 24 کاتژمێری) به
هاوبهشی لهنیوان فریاکهوتنی ئافرهتان و پهناکه Women's
Aid and Refuge
- **Broken Rainbow National LGBT domestic
abuse helpline:**
رهینبۆو ناشنأل **0300 999 5428**
(not 24 hour freephone line)
- جیهانی: سهردانی ریههری نیودهولهتی بۆ ئازانسهکانی
توندوتیژی خیزانی بکه بۆ لیستی جیهانی و سهنتهرهکانی
قهیران

Honour based violence

In the UK it is illegal to abuse or harm anyone for cultural reasons or reasons of family honour, whether they are a member of the same family or not. For example, it is illegal to punish another family member for what someone considers to be dishonourable behaviour. There are men and women in the UK who have been convicted and sent to prison for harming family members for reasons of honour.

If you are worried about honour based violence you can speak to the police. You can also get confidential advice from an organisation called Karma Nirvana on **0800 5999 247**.

Karma Nirvana:
0800 5999 247

Female Genital Mutilation

Female Genital Mutilation (FGM) also known as cutting or female circumcision is illegal in the UK. Practising FGM or taking a girl or woman abroad for FGM is a criminal offence punishable by law.

If you are a victim of FGM, you need to speak with your doctor. There are doctors who specialise in helping FGM victims. You can also ask for advice from one of several national organisations, such as the NSPCC on **0800 028 3550**.

Children who are worried that they are in danger of FGM can speak to police, teachers, social workers, or Childline on **0800 1111**.

NSPCC:
0800 028 3550

Childline:
0800 1111

Karma Nirvana:
 رېكخراوى كارمه نيرفانا
0800 5999 247

توندوتيزى پهيوهست به شهرهف

لهناو بهريتانيا ناياساييه نهگمر خراپكاري يان نازارى هر كهسيك بدهيت لهبر هوكرى كهلتوورى يان هوكرى شهرهفى خيزان، جا نايان نهوان نهندامى يهك خيزان بوون يان نا. بو نمونه ، ناياساييه سزاي نهنداميكى ترى خيزان بدهيت بو كهسيك رچاوى نهوه بكات كه ربهفارى بى شهرهفانيه. پياوان و نافرمان همن له بهريتانيا كه تاوانبار دهكرين و دهنيردرين بو بهنديخانه بههوى نازاردانى نهندامانى خيزان بو هوكرى شهرهف.

نهگمر تو ترس و نيگهرانيت ههيوو دهر بارهى توندوتيزى پهيوهست به شهرهفهوه دهتوانيت قسه بكهيت بو پوليس. تو دهتوانيت ناموزگارى نهينى ههروهها و مربرگريت له رېكخراويك پيى دهوتريت كارمه نيرفانا

Karma Nirvana on **0800 5999 247**.

:NSPCC
0800 028 3550

هيلي منداڻ:
0800 1111

خهتهنهكردنى نافرته Female Genital Mutilation

خهتهنهكردنى نافرته (FGM) ههروهها پيى دهوتريت برين يان سونهت كردن ناياساييه له بهريتانيا. نهجامدانى خهتهنهكردنى نافرته FGM يان بردنى كچيك يان نافرتهيك بو دهر موهى ولات بو خهتهنهكردن FGM تاوانيكى تاوانكارييه سزا ههلهدگريت بهپيى ياسا.

نهگمر قوربانپهكى خهتهنهكردنى نافرته FGM بوويت، دهبي قسه لهگهل دكتوركهت بكهيت. چهندين دكتور همن كه تايهتبهندن له يارمهتيدانى قوربانپهكى خهتهنهكردنى نافرته FGM. تو ههروهها دهتوانيت داواى ناموزگارى بهيت له يهكيك له چهندين رېكخراوه نيشتمانپهكانى وهكو رېكخراوى NSPCC به ژماره **0800 028 3550**.

نهو منداڻانهى نيگهرانن كه له مهترسى خهتهنهكردنى نافرته FGM دهتوانن قسه بكهتن بو پوليس، ماموستاكان، كارمهندي سوشيال، يان هيلي منداڻ **0800 1111**.

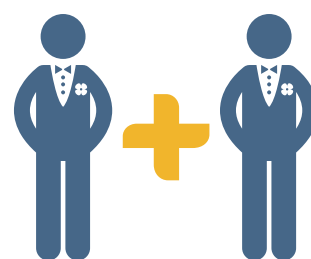
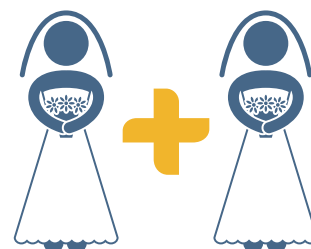
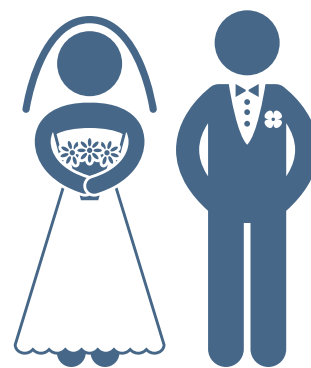
Marriage

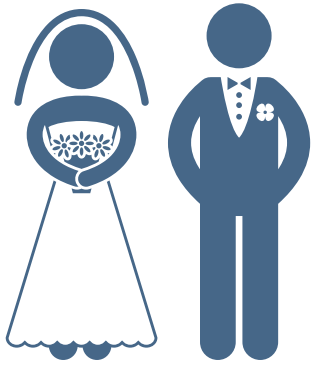
There is a distinction between civil and religious marriages. Religious marriages are not recognised unless they are registered by the state. Some religious marriages are not recognised in the UK and couples entering into them must have a civil marriage as well.

The legal minimum age to marry in the UK is 16. In England you need parental consent to marry between the ages of 16 and 18.

In England it is legal and accepted for men and women to marry, for women and women to marry and for men and men to marry. All of these marriages are protected by law.

A marriage should be entered into with the full and free consent of both people involved.

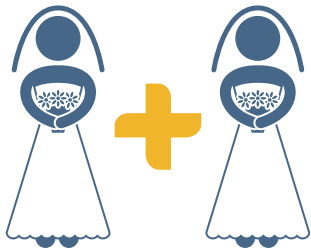

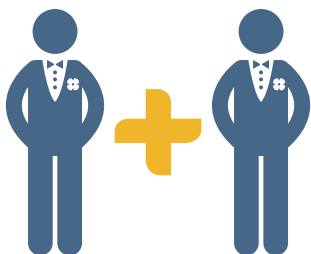
هاوسەرگىرى

جياوازيهك ههيه لهنيوان هاوسەرگىريهكانى مهدهنى و ئايىنى.
هاوسەرگىريهكانى ئايىنى دانىيان پېدانانرېت تهنها مهگەر لهلاى
حكومت تۆمار كرابېت. ههنديك هاوسەرگىرى ئايىن لهناو بهریتانيا
دانىيان پېدانانرېت و كه ئهو دوو هاوسەرھى بيكهن دهبيت ههروهها
هاوسەرگىرى مهدهنیش ئهجام بدهن.

كهترين تهمهنى هاوسەرگىرى لهناو بهریتانيا 16 ساله. لهناو
ئینگلاند تۆ پيوستيت به رهزامهندی دايك و باوك ههيه بۆ
هاوسەرگىرى كردن له تهمهنى 16 بۆ 18 سال.

لهناو ئینگلاند ياسايى و قبولكراوه بۆ پياوان و ئافرهتان
هاوسەرگىرى بكهن، و ئافرهتان هاوسەرگىرى بكهن لهگهڵ ئافرهتان
و پياوان هاوسەرگىرى بكهن لهگهڵ پياوان. گشت هاوسەرگىريهكان
پاريزراون به ياسا.

هاوسەرگىرى دهبيت ئهجام بدرېت به رهزامهندی تهواو و نازادانهى
ههردوو كهسهكهى كه بهشدارن.

Arranged marriages, where both parties agree to the marriage, are acceptable in the UK.

Forced marriage is where one or both parties do not or cannot give their consent or where duress is a factor. Forcing another person to marry is a criminal offence. Parents cannot force their children to marry. It is also an offence to take someone overseas to force them to marry.

For advice on forced marriage, contact Karma Nirvana on **0800 5999 247** or The Forced Marriage Unit on **020 7008 0151**.

Karma Nirvana:

0800 5999 247

**The Forced
Marriage Unit:**

020 7008 0151

Racism and discrimination

In the UK it is illegal to treat anyone differently because of their gender, race, religion, age, disability or sexual orientation.

Racism is unacceptable in the UK. It is a serious offence to injure, harass or verbally abuse someone because of their race or to damage their property for that reason. It is also against the law to stir up racial hatred. It is unacceptable to discriminate against another person because of their race, ethnicity or where they came from. You should not be treated any differently because of your race when applying for a job, looking for somewhere to live, using the National Health Service (NHS) or just buying something in a shop.

:Karma Nirvana

رېكخراوى كارمه نيرفانا

0800 5999 247

يهكهى بهزور بهشودان:

020 7008 0151

هاوسهرگيريهكانى رېكخراو، كه تتيذا ههر دوولا رېك دهكهون، لهناو بهريتانيا قبولكراوه.

هاوسهرگيرى بهزور كه تتيذا يهك يان ههر دوولا رهزامهندى خويان نادهن يان ناتوانن بدهن يان زهبروزهنگ هوکاره. زهبروزهنگ کردن له كهسنيك بو هاوسهرگيرى کردن تاوانتيكى تاوانكارييه. دايك و باوك ناتوانن بهزور مندالهكانيان به شوو بدهن. ههروهها به تاوان دادهنرپت كه كهسنيك ببهيته دهر موهى ولات بو بهزور بهشودان.

بو ئاموزگارى سهبارت به بهزور بهشودان پهيوهندى بكه به كارما نيرفانا Karma Nirvana به ژماره تلهفوني **0800 5999 247** يان يهكهى بهزور بهشودان به ژماره **0151 7008 020**.

رهگهزپهرستى و جياكارى

لهناو بهريتانيا ناياساييه مامهله لهگهل كهسنيك بكهيت به هوى جياوازي رهگهز، رهچهللك، ئايين، تهمن، كهمنهندامى يان ئاراستهى سيكسى.

رهگهزپهرستى لهناو بهريتانيا قبول ناكريت. تاوانتيكى مهترسيداره نهگهر كهسنيك بريندار بكهيت يان ههراسان بكهيت يان جنپوى پى بدهيت به هوكارى رهچيلهكيان يان زيان گهيانندن بامولك و ماليان بو ههر هوكارىك. ههروهها دژى ياسايه نهگهر رق و كينهى رهگهزپهرستى بوروژينيت. نهوه قبولناكرپت نهگهر جياكارى له دژى ههر كهسنيك بكهيت به هوكارى رهچيلهكيان، نهتهوه يان لهكوپوه هاتوون. تو نابيت هيچ مامهلهى جياوازت لهگهل بكرپت بههوکار رهچهللك كاتيك كه داواى كاريك دهكهيت، بگهريى له شويپيك لپى بژپت، له بهكارهينانى خزمهتگوزارى نيشتمانى تهندروستى (NHS) يان ههر تهنها شتيك بكرپت له فروشگايهك.

You should not experience racial harassment at work, school or in public (where other people make comments about your race or where you come from that are offensive or make you uncomfortable). If you or someone you know is the victim of racism:

Do tell the authorities about it.

- You can go to the police. If you don't want to walk into a police station there are many ways you can report a racist crime; for example you can do it online at www.report-it.org.uk/home

Do not try to deal with racism or racist attackers on your own. Get the authorities involved. If you try to resolve it on your own you could get hurt or even get into trouble with the police yourself.

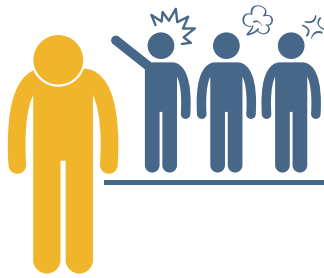
Harassment

Talk to the police

Report crime online

هەر اسانکردن

تۆ نايىت ھەراسانکردنى ۋەگەزپەرستىت بەرامبەر بىكرىت لە كارمەكت، قوتابخانە يان لەناو خەلك (كە تىيدا خەلكانى تر سەرنج و تىيىنى دەدەن دەر بارەى ۋەچەلەكت يان لەكوپو ھاتوون كە ئەمانە تاوانكارىن يان نائاسوودەت بىكات). ئەگەر تۆ يان كەسىك تۆ دەيناسىت قوربانى ۋەگەزپەرستى بىت:

به دمه لاتھکان بلی دھربارہی۔

قىسە بىكە بۇ پۇلىس

- تۆ دىتوانىت بىرۆيت بۆ پۆلىس. ئەگەر تۆ ناتىهۆيت بىرۆيت
بۆ بىنكەى پۆلىس چەندىن رىگا ھەيە دىتوانىت تاوانىكى
رەگەزپەرسىتى رابگەيەنىت؛ بۆ نموونە تۆ دىتوانىت بە ئۇنلاين
بىكەيت لە مالىپەرى www.report-it.org.uk/home

ههول مهده مامه له گهڙ پرگهزپرستی و په لامارده رانی پرگهزپرستی له سهر خوټ بکهیت. و ابکه دهسه لاته کان به شداربن. نه گهر تو ههول بدهیت چار سهری بکهیت بو خوټ نهوا نازارت پیډه گات یان ههتا دمکهو یته ناو کیښه و گرفتو هه له نیوان خوټ و پولیس.

تاوانەكە بە ئۆنلەين رابگەيەنە

The police and their duties

The police in the UK will:

- Protect life and property
- Prevent disturbances
- Prevent and detect crime

The police exist to protect the public, their rights and the law. The police are there to help and assist you and you should not be afraid to approach them if you are the victim of a crime, see a crime happening, or for general assistance for example if you are lost.

If you need the police because of a crime then you should call the following telephone numbers:

999 – This is the number to call if you have an emergency, for example if you are the victim of an assault or see a crime taking place. When you call, say you need 'police', as this is also the number to call an ambulance or if there is a fire.

101 – This is the number to call for less urgent situations, for example if your property has been damaged, to give police information about a crime, or any general enquiries.

پۆلیس و ئەرکەکانی

پۆلیس لەناو بەریتانیا دەبێت:

- ژیان و مāl و مۆلک بپارێزێت
- رێگری بکات لە شیاوای
- رێگری بکات و پشکنین بکات بۆ تاوان

پۆلیس ھەبێت بۆ پارێزگاری خەڵک، مافەکانیان و یاسا. پۆلیس لەوێن بۆ یارمەتیدان و ھاریکاری تۆ و تۆ نابێت بترسیت لە نزیک بوونەوھ لێیان ئەگەر تۆ قوربانی تاوانێک بیت، تاوانێک ببینی کە روودەدات، یان بۆ ھاریکاری گشتی بۆ نمونە ئەگەر تۆ ون بویت.

ئەگەر تۆ پێویستیت بە پۆلیس بوو بەھۆی تاوانێکەوھ دواتر تۆ دەبێت تەلەفۆن بکەیت بۆ ئەو ژمارە تەلەفۆنەوھ خوارەوھ:

— **999** ئەمە ئەو ژمارەییە کە دەبێت تەلەفۆنی بۆ بکەیت کاتێک فریاکەوتنیکت ھەبێت. بۆ نمونە ئەگەر تۆ قوربانی پەلاماردانێک بیت یان تاوانێک ببینی کە روودەدات. کاتێک تۆ تەلەفۆن دەکەیت، بۆ 'پۆلیس' دەوێت، ھەروەک ئەم ژمارە تەلەفۆنە بۆ تەلەفۆن کردنە بۆ ئەمبولانس یان ئەگەر ئاگرکەوتنەوھ ھەبێت.

— **101** ئەمە ژمارەییە کە بۆ تەلەفۆن کردن بۆ بە پەلەیی کەمتر، بۆ نمونە ئەگەر مāl و مۆلکت زیانی پێگەیشیت، زانیاری بدە بە پۆلیس دەربارەو تاوانێک، یان بۆ ھەر پرسیارکردنێکی گشتی.

Summary

Everyone in the UK has rights that are protected in law – everyone also has a responsibility to respect the law

The law may be different from where you came from, so you should make sure you understand what is legal and illegal in the UK

If you have children, you have a responsibility for their health and well-being

Issues related to gender are taken very seriously in the UK – domestic violence, FGM, forced marriages, and discrimination based on sex are illegal

Discrimination is illegal in the UK – if you experience racism, you should report it

The police exist to enforce the law, and protect and assist you if needed – you should call 999 in an emergency

پوخته

ههموو كهسنيك له بهريتانيا مافي ههيه كه بپاريزرئيت به ياسا- ههموو كهسنيك ههروهها بهرپرسيارئيتهكي ههيه بو ريزگرتن له ياسا

ياسا رهنگه جياواز بيت لهو شويته ليوهي هاتوويت، لهبهريهوه دلنيابهوه لهوهي تتيگهيت چ ياساييه و ج ياسايي نيه لهناو بهريتانيا

ئهگهر تو مندالت ههيه، تو بهرپرسيارئييت ههيه بو تهندروستي و خوشگوزهراني ئهوان

بابهتهكاني پهيوهنديان ههيه به رهگهر زور به جيدي وهردهگيرين لهناو بهريتانيا - توندوتيزي خيزاني، خهتهنهکردني ئافرهت FGM ، بهزور بهشوودان، و جياکاري بهپي سيکس ناياسايين

جياکاري ناياساييه لهناو بهريتانيا - ئهگهر تو تووشي رهگهرپهرستي بيت، تو دهبيت ئاگاداري بدهيت و رايبگهيهي

پوليس ههه بو جي بهجي کردني ياسا، و پاراستن و هاريکاريکردني تو ئهگهر پيوست بوو - تو دهبيت تهلهفون بکهيت بو ژماره 999 لهکاتي فرياکهوتنيك

Chapter 8

Healthcare

In this chapter you will learn about:

Accessing health services

The National Health Service

What other health services are available and how you can access them

بەشی 8

چاودیری تەندروستی

لەم بەشەدا، تۆ فێر دەبیت دەربارەی:

بەکار ھێنانی خزمەتگوزاریەکانی تەندروستی	☒
خزمەتگوزاری تەندروستی نیشتمانی NHS	☒
کام خزمەتگوزاریەکانی تری تەندروستی بەردەستن و چۆن دەتوانیت بەکاریان بێنیت	☒

A General Practitioner

A General Practitioner (GP) is the first doctor you will usually visit when accessing healthcare in the UK. You may have registered with a GP before you were granted status.

If someone is seriously ill or injured and their life is at risk call 999.

You can also visit your nearest hospital with an Accident and Emergency (A&E) Department if there is a genuine life-threatening emergency. If you have phoned 999 an ambulance may take you to the hospital. Do not use A&E for minor medical problems.

If you urgently need medical help or advice but it's not a life threatening situation call NHS 111 if you are living in England.

A General Practitioner (GP) is the first doctor you will usually visit when accessing healthcare in the UK

پزیشکی گشتی GP

پزیشکی گشتی GP بەشیوہیہکی ئاسایی یەکەم دکتۆرە سەردانی دەکەیت کاتیەک کە چاودێری تەندروستی لەناو بەریتانیا بەکار دێنیت. تۆ ڕەنگە ناوت تۆمارکردنێت لەلای پزیشکی گشتی GP پێس ئەوەی مافی پەنابەریت وەرگرتنێت.

ئەگەر کەسێک زۆر بە سەختی نەخۆش بوو یان بریندار بوو و ژيانان لە مەترسیدا بوو ئەوا تەلەفۆن بکە بۆ ژمارە 999.

تۆ ھەروەھا دەتوانیت سەردانی نزیکترین نەخۆشخانە بکەیت کە بەشی فریاکەوتن و ڕووداوەکان (A&E) ی تێدا بێت ئەگەر بە راستی فریاکەوتنی ھەر شەیی سەر ژیان بێت. ئەگەر تۆ تەلەفۆن کرد بۆ ژمارە 999 ئەمبولانسێک ڕەنگە بتبات بۆ نەخۆشخانە. بەشی فریاکەوتن و ڕووداوەکان (A&E) بۆ کێشە پزیشکیە بچووکەکان.

ئەگەر تۆ بە پەلە پێویستیت بە یارمەتی پزیشکی یان نامۆژگاری ھەبێت بەلام حالەتێکی ھەر شە نەبێت بۆ سەر ژیان تەلەفۆن بکە بۆ خزمەتگوزاری تەندروستی نیشتمانی NHS بۆ ژمارە 111 ئەگەر تۆ لە ئینگلاند دەژیت.

پزیشکی گشتی GP بەشیوہیہکی ئاسایی یەکەم دکتۆرە سەردانی دەکەیت کاتیەک کە چاودێری تەندروستی لەناو بەریتانیا بەکار دێنیت.

What is the National Health Service?

As a person granted humanitarian protection or refugee status, you are entitled to access the health services provided by the National Health Service (NHS) if you are living in Great Britain.

You can access the following services for free:

- General Practitioners (GPs), also known as family doctors
- Hospitals
- Maternity services

The NHS provides services to those who need medical treatment and can also help with areas such as contraception, family planning, healthy eating and mental health.

Your health will not affect your immigration status or affect what NHS services are available to you. None of the people who work for the NHS, including doctors, nurses and interpreters will pass on any information about your health to any other person or organisation outside of the NHS without your permission (except in very exceptional circumstances, such as if the doctor believes you may be of harm to yourself or others).

Visit a GP

Visit A&E

Call 999 or 111

سەردانی پزیشکی
گشتی GP بکه

سەردانی بەشی فریاکەوتن
و پرووداوەکان (A&E) بکه

تەلەفۆن بکه بۆ ژمارە
999یان 111

خزمەتگوزاری تەندروستی نیشتمانی NHS

وەك كەسێك كە مافی پاراستنی مەروفايهتی یان مافی پەنابەری
پێدرايێت، تۆ مافی ئەوەت هەمە بۆ بەکارهێنانی خزمەتگوزاریهکانی
تەندروستی كە پێشكەش دەكرێت لەلایەن خزمەتگوزاری
تەندروستی نیشتمانی (NHS) ئەگەر تۆ لە بەریتانیای مەزن
بژیت.

تۆ دەتوانیت ئەم خزمەتگوزاریانە بە خۆرایي بەکاربێنیت:

- پزیشکی گشتی GP، هەروەها ناسراویشە بە پزیشکی خێزان
- نەخۆشخانەکان
- خزمەتگوزاریهکانی مندالبوون

خزمەتگوزاری تەندروستی نیشتمانی (NHS) خزمەتگوزاریهکان
پێشكەش دەكات بۆ ئەوانەي پێویستیان بە چارەسەری پزیشکییە
و هەروەها یارمەتی پێشكەش دەكات لە بوارەکانی نەهێشتنی
سكپر بوون، پلاندانانی خێزانی، خواردنی تەندروست و تەندروستی
دەروونی.

تەندروستیت كار ناكاته سەر باری پەنابەری یان كار ناكاته سەر
ئەو خزمەتگوزاریانەي كە خزمەتگوزاری تەندروستی نیشتمانی
(NHS) بەردەستن بۆ تۆ. هێچ كام لەو خەڵكانەي كە كار دەكەن
بۆ خزمەتگوزاری (NHS)، كە بریتین لە دكتۆران، پەرستیاران و
وەرگیرەكان هێچ زانیاریهکی دەربارەي تەندروستیت نادەن بە هێچ
كەس و رێكخراویك لە دەروەي خزمەتگوزاری (NHS) بەبێ
رەزامەندی تۆ (بێجگە لە حاڵەتە زۆر مەرووبەكان، وەكو ئەگەر
دكتۆرەكە لەو باوەڕدایێت تۆ ڕەنگە نازاری خۆت بەدەیت یان
نازاري خەڵكانی تر بەدەیت).

Seeing a General Practitioner (GP)

What are GP services?

Visit a GP if it is not an emergency and you need to see a doctor or nurse about your health. GPs are highly skilled doctors who are trained in all aspects of general medicine e.g. child health, adult medicine and mental health. Practice nurses are qualified and registered nurses who usually run clinics for long-term conditions e.g. diabetes.

GPs also provide services such as:

- Antenatal care (care for pregnant women and their unborn children)
- Vaccinations
- Advice on smoking and diet

You will not be charged for the majority of GP services.

بىيىنى پزىشكى گشتى GP

ئايا خزمەتگوزارىيەكانى پزىشكى گشتى GP چىن؟

سەردانى پزىشكى گشتى GP بىكە ئەگەر حالەتەكەت بە پەلە نىيە و دەتەوئىت دىكتورىك يان پەرسىتارىك بىيىنى دەر بارەى تەندروسىتىت. پزىشكى گشتى GP دىكتورى زۆر شارەزان مەشقىيان كىردوۋە لەسەر گشت بوارەكانى پزىشكى گشتى بۆ نموۋە تەندروسىتى مىندال، تەندروسىتى كەسانى گەورە و تەندروسىتى دەر وونى. پەرسىتارىنى بىكە پزىشكى پەرسىتارى خاۋەن بىروانامە و تۆمار كراۋن كە بەشىۋەيەكى ئاسايى كلىنىك بەرپۆدەبەن بۆ حالەتەكانى دىرېژخايەن وەكو نەخۋشى شەكرە.

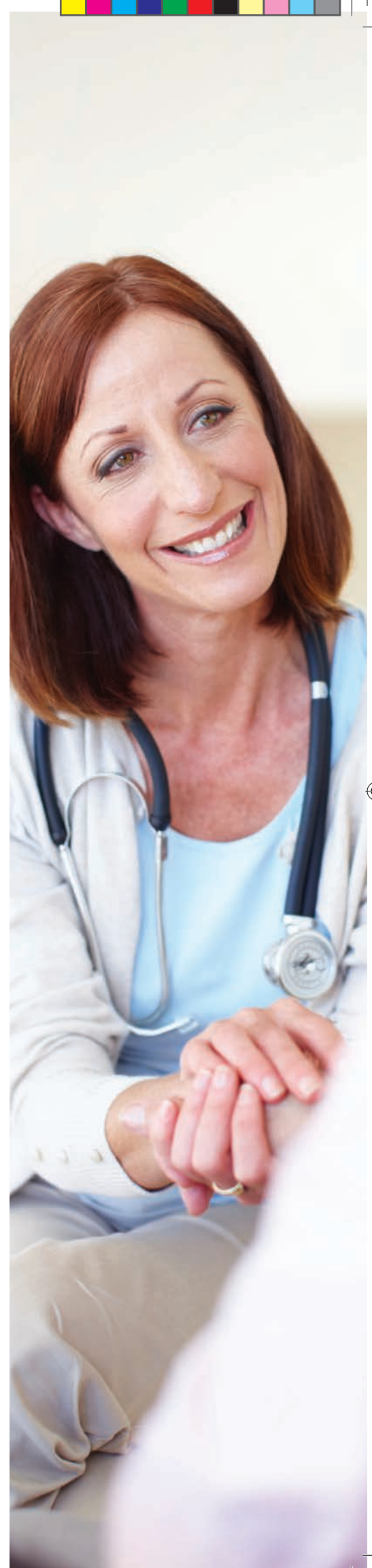
پزىشكى گشتى GP ھەرۋە خزمەتگوزارىيەكان پىشكەش دەكەن وەكو:

- چاۋدىرى پىش لەدايكبوۋن (چاۋدىرى و سەرىپەرىشى كىردى ئافىرەتەنى سىكىر و كۆرپە لەدايك نەبوۋەكانىيان)

- كوۋتەنەكان

- ئامۇزگارى سەبارەت بە جگەرەكىشان و رىجىم واتا خواردن رىكخستىن

تۆ پارەت لى وەرنەگىرىت بۆ زۆر بەى خزمەتگوزارىيەكانى پزىشكى گشتى GP.

How do I register with a GP?

You will need to register at a GP surgery, also called a practice, near where you are living as soon as possible, even if you are not currently ill.

The NHS Choices website has a list of all GP surgeries in the UK: www.nhs.uk/Service-Search/GP/LocationSearch/4. You should check online to see where your nearest surgery is and how you can register there.

GP surgeries are generally open Monday to Friday between 8.30am and 6.30pm, and some surgeries are also open on Saturdays.

To register with a GP you will need to give your name, date of birth, address and telephone number if you have one. GP surgeries may ask to see proof of identity with your name and date of birth (such as your Biometric Residence Permit) and proof of address (such as your tenancy agreement). However, they cannot refuse to register you if these are not available. More information about registering with a GP can be found here: www.nhs.uk/NHSEngland/AboutNHSservices/doctors/Documents/how-to-register-with-a-gp-asylum-seeker-and-refugees.pdf

After you have registered with your new GP you might be asked to have a health check. This will usually be carried out by a nurse. It is important that you go to this appointment even if you are well.

If you move to a different part of the UK you will need to register with a new GP.

Biometric Residence Permit

Proof of address

Health check

مۆلەتنامەى نشینگەى
بايۆمەترى

بەلگەى ناونیشان

پشکینى تەندروستى

من چۆن ناوى خۆم تۆمار بکەم لای پزیشكى گشتى GP ؟

تۆ پېويستە ناوى خۆت تۆمار بکەيت له بنکەى پزیشكىى پزیشكى گشتى GP surgery ھەروەھا پېى دەووتریت practice، لەنزىك ئەو شوپنەى لىى دەژیت به زووترین کات، ھەتا ئەگەر نىستا نەخۆشیش نەبیت.

مالپەرى NHS Choices لیستىكى گشت بنکە پزیشکىەکانى پزیشكى گشتى GP ناو بەریتانیای تىدايه: www.nhs.uk/Service-Search/GP/LocationSearch/4 تۆ دەبیت له ئونلاين بگەریت بۆ ئەوێ بزانیت نزیکترین بنکەى پزیشكى له تۆوه له کوێیه و چۆن دەتوانیت لەو ئاوت تۆمار بکەيت.

بنکە پزیشکىەکانى پزیشكى گشتى GP بەشیۆهیهكى گشتى کراو من له رۆژانى دووشەمه بۆ ھەینی لەنێوان کاتژمێرەکانى ی بەیانى و ی پاشنیۆمەرۆ، و ھەندىك بنکە پزیشکىەکان ھەروەھا رۆژانى شەممە کراو من.

بۆ ناو تۆمارکردن لای پزیشكى گشتى GP تۆ پېويستە ناوى خۆت، بەروارى لەدايکبوونت، ناونیشان و ژمارە تەلەفۆنەکەت ئەگەر ھەتیت بەدەيت. بنکە پزیشکىەکانى پزیشكى گشتى GP رەنگە داواى بېننى بەلگەیهكى ناسنامەت لى بکەن کە ناو و بەروارى لەدايکبوونى خۆتى لەسەر بىت (وھکو مۆلەتى نشینگەى بايۆمەترى) و بەلگەیهكى ناونیشان (وھکو گریبەستى بەکریگرتن). ھەرچەندە ئەوان ناتوان تۆمارکردن رەت بکەنەو ئەگەر ئەمانە نەبوون. زانیارى زیاتر دەربارەى ناو تۆمارکردن لەلای پزیشكى گشتى GP دەتوانریت بدۆزیتەوہ لێرە: www.nhs.uk/NHSEngland/AboutNHSservices/doctors/Documents/how-to-register-with-a-gp-asylum-seeker-and-refugees.pdf

دواى ئەوێ ناوت لەلای پزیشكى گشتى GP ی تازەى خۆت تۆمارکرد تۆ رەنگە داوات لى بکەریت بۆ ئەوێ پشکینى تەندروستیت بۆ ئەنجام بەریت. ئە بەشیۆهیهكى ئاسایى به پەرستیارىك ئەنجام دەدریت. شتىكى گرنگە کە تۆ پرۆیت بۆ ئەم دیدارە ھەتا ئەگەر تەندروستیت باش بىت.

ئەگەر مالت گویزایەوہ بۆ بەشیکى تری بەریتانیا ئەوا پېويستە ناوى خۆت لەلای پزیشکىكى گشتى GP ی تازەتۆمار بکەيت.

What if a GP refuses to register me?

A GP surgery can refuse your application to register if they have reasonable grounds for doing so, but a surgery cannot refuse an application on the grounds of race, gender, social class, age, religion, sexual orientation, appearance, disability or medical condition. A GP surgery cannot refuse to register a patient because they do not have identification or proof of address.

If a GP refuses to register you, they must provide, free of charge, any immediately necessary treatment that is requested for a period of up to 14 days (this can vary according to circumstances).

If a GP surgery refuses to register you the surgery must notify you, in writing, of the refusal and the reason for it, within 14 days of its decision.

A GP surgery may not be able to register you if they have no space, but you will always be able to find another surgery near to your home that can register you.

If you have difficulty registering with a GP you can contact your local NHS England area team:
www.nhs.uk/Service-Search/Area-Team/LocationSearch/1839

چی دہیٔت ئەگەر پزیشکی گشتی GP ناوی من تۆمار نەکات؟

بنکەیی پزیشکیی پزیشکی گشتی GP دەتوانیٔت داواکارییهکەت
رەت بکاتەو بە ناو تۆمارکردن ئەگەر ھۆکاری گونجاویان ھەبێت
بۆ ئەمە، بەلام بانکەیی پزیشکی ناتوانیٔت داواکاریەک رەت بکاتەو
بە ھۆکاری رەچەلەک، رەگەز، پۆلی کۆمەلایەتی، تەمەن، ئایین،
ئاراستەیی سێکسی، پرووکار، کەمئەندامی یان حالەتی پزیشکی.
بنکەیی پزیشکی ناتوانیٔت داواکاریەک رەت بکاتەو بۆ تۆمارکردنی
ناوی نەخۆشێک لەبەر ئەوەی ناسنامە یان بەلگەیی ناوێشانێی پێ
نەبێت.

ئەگەر پزیشکی گشتی GP رەتی بکاتەو ناوت تۆمار بکات، ئەوا
دەبێ چارەسەری پێویست و دەستبەجێ بە خۆراییی پێشکەش بکەن
بۆت کە داواکراوە بۆ ماوەی تاكو 14 رۆژ (ئەمە دەکرێت جیاواز
بێت بەپێی بارودۆخەکان)

ئەگەر پزیشکی گشتی GP رەتی بکاتەو ناوت تۆمار بکات، بانکەیی
پزیشکیەکە دەبێت ئاگادارت بکاتەو، بە نووسین، لە رەتکردنەو کە
و ھۆکارەکی لەماوەی 14 رۆژی بێراردانەکەیی.

بنکەییەکی پزیشکیی پزیشکی گشتی GP پەنگە نەتوانیٔت ناوت تۆمار
بکات ئەگەر شوێن یان بۆشاییان نەبوو، بەلام تۆ ھەمیشە دەتوانیٔت
بنکەییەکی پزیشکی تری نزیک لە مائەکەت بدۆزیتەو کە بتوانیٔت
ناوت تۆمار بکات.

ئەگەر کێشەت ھەبێت لە ناو تۆمارکردن لەلای پزیشکی گشتی GP
ئەوا دەتوانیٔت پەیوەندی بکەیت بە تیمی خزمەتگوزاری NHS ی
ئینگلاند لە ناوچەکەیی خۆت:

[www.nhs.uk/Service-Search/Area-Team/
LocationSearch/1839](http://www.nhs.uk/Service-Search/Area-Team/LocationSearch/1839)

- Your local Patient Liaison Service: [www.nhs.uk/Service-Search/Patient-advice-and-liaison-services-\(PALS\)/LocationSearch/363](http://www.nhs.uk/Service-Search/Patient-advice-and-liaison-services-(PALS)/LocationSearch/363)
- Doctors of the World: www.doctorsoftheworld.org.uk/pages/UK-Programme

Male or female GP

How do I make an appointment?

To see a GP or nurse, you must make an appointment in person in the GP surgery or by telephone or online.

You can ask to see a male or female GP or nurse and your GP surgery will do their best to accommodate this.

You may have to wait a few days for a non-urgent appointment. If you think you need to see the doctor urgently tell the receptionist when you make the appointment that you need an emergency appointment. You will be seen that day if appropriate.

If the GP thinks you are too ill to come to the surgery, they may visit you at home.

GP appointments are usually 10 minutes long and occasionally longer if appropriate.

You must make a separate appointment for each family member as the GP or nurse will only be able to see one patient in each appointment.

Please make sure you arrive on time for your appointment and cancel it if you are unable to attend.

**Appointments
are usually
10 minutes long**

پزیشکی گشتی GP ی پیاو
یان نافرہت

- **خزمهتگوزاری هاوئاھهنگی نهخوش له ناوچهکمت:**
[www.nhs.uk/Service-Search/Patient-advice-and-liaison-services-\(PALS\)/LocationSearch/363](http://www.nhs.uk/Service-Search/Patient-advice-and-liaison-services-(PALS)/LocationSearch/363)

- **Doctors of the World: دکتورمکانی جیهان**
www.doctorsoftheworld.org.uk/pages/UK-Programme

دیدار هکان
به‌شیوه‌یه‌کی ناسایی
10 خوله‌ك ده‌خایه‌نیٔ

من چۆن دىدارىڭ رېڭ بىخەم؟

بۇ بىننى پزىشكى گشتى GP يان پەرسىتارىك، ئو دەبىت دىدارىك رىكبەھىت بو خوت برويت لەناو بنكه پزىشكىكه يان به تەلفون يان ئونلاين.

تۆ دەتوانیت داوای پزیشکی گشتی GP یان پەرستیاری پیاو یان ئافرەت بکەیت و بئەو پزیشکە کەت هەوڵی باش دەدەن بۆ جێبەجێ کردنی ئەمە.

تۆرەنگە پئويستيت بە چاوەروانی بئیت چەند رۆژيکی کەم بۆ دیداريکی بە پەلە نەبێت. ئەگەر وا هەست دەکەیت تۆ پئويستيت بەومیە دکتۆر بە پەلە ببینی ئەوا بە پرسگەکە بۆ پئويستيت بە دیداريکی بە پەلە کاتێک کە دیدار مە رێک دەخەیت. ئەگەر بگونجی تۆ ئەو رۆژە دەبێت.

ئەگەر پزىشكى گىشتى GP وازاننىڭ تۆزۈر نەخۇشىت ناتوانىت
يېت بۇ بىكە پزىشكىكە، ئەو كاتە رەنگە سەردانت بىكەن لە مالىھە.

دیدار هکانی پزشکی گشتی GP به شیوهیهکی ئاسایی بو ماوهی 10 خولهکه و ههندیك جار درێژتره ئهگهر بگونجی.

تۆ دەبىت دیداری جیا رېك بھمیت بۆ ھەر ئەندامىكى خىزان چونكە پزىشكى گشتى GP يان پەرستيار دمتوانن تەنها يەك نەخۆش بىيىن بۆ ھەر دیدارېك.

تکایه دُنیا به لِهوی پِیش و مَخت بَگَنه جی بُو دیدار مَکَت و پَرتی
بَکِهوه نُه گَمر ناتوانیت ئاماده بیت.

What if I do not speak English?

If you need an interpreter you must tell the receptionist when you make the appointment. Tell the staff which language you speak and they will book an interpreter for you or get an interpreter on the phone.

It is important that you and the doctor understand each other so that he/she can make an accurate diagnosis of your problem.

You will not be charged if you require an interpreter. Everything discussed in the consultation is confidential including anything discussed in the presence of an interpreter.

What do I do if my GP surgery is closed?

If your GP surgery is closed:

- For minor illness or injury (cuts, sprains, or rashes), you can visit a walk-in centre, minor injuries unit or urgent care centre. Visit NHS Choices online (www.nhs.uk/pages/home.aspx) to find your nearest centre.
- You can also get medical help for problems that cannot wait by calling the NHS non-emergency number, 111. This number is free to call and the service is available 24 hours a day. You will be asked for some details, such as your name and address. If you do not speak English, you will need to either request an interpreter in English at the beginning of the call or ask a friend or relative to make the call for you to ask for an interpreter.

چی دهبیت نهگهر نهتوانم به ئینگلیزی قسه بکهم؟

نهگهر تۆ پئویستیت به وهرگیر بوو تۆ دهبیت به پرسگهکه بلایت کاتیک دیدار که ریک دمخیت. به ستافهکان بلای به کام زمان قسه دهکیت و نهوان وهرگیریک ریک دمخن بۆت یان وهرگیریک لهسهر تهلهفون ناماده دهکن.

شتیکی گرنکه که تۆ و دکتور که له یهکتری تیگهن تاکو نهو دهستیشانیکی دروست بۆ کیشه تهنروستیهکمت بکات.

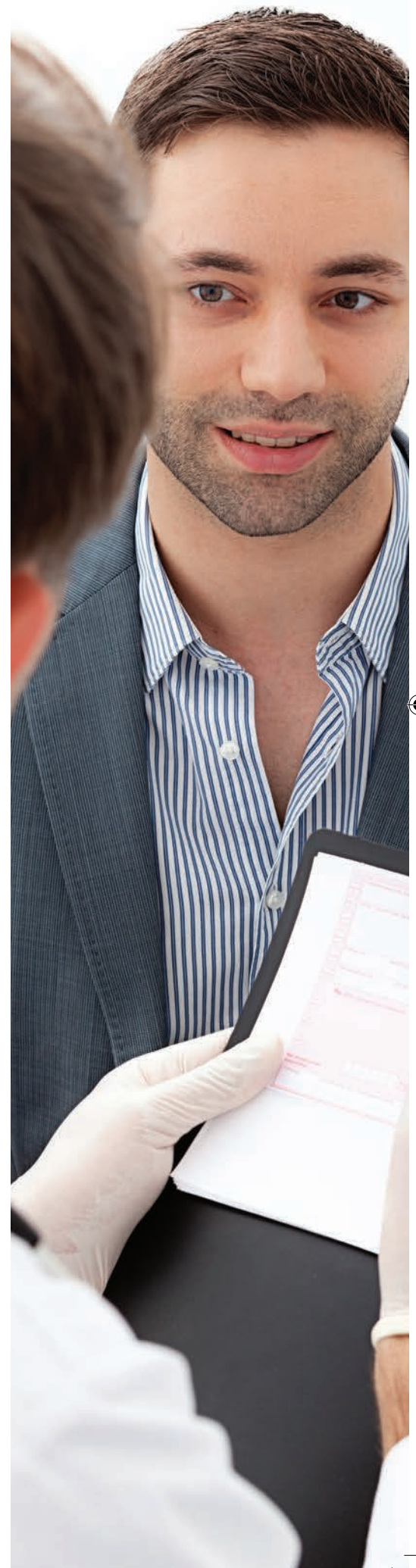
نهگهر داوای وهرگیریک بکهیت پارمت لی وهرناگیریت. گشت نهو شتانهی له پشکینهکه گفتوگو بکریت به نهینی دهمیئتیهوه لهوانهش که گفتوگوی لهسهرکرا به نامادهبوونی وهرگیر.

دهبی چی بکهم نهگهر بنکه پزیشکیهکهی پزیشکی گشتی GP م داخراپیت؟

نهگهر بنکه پزیشکیهکهی پزیشکی گشتی GP ت داخراپیت:

- بۆ نهخۆشی یان برینی بچووک (برین لهجی چوون، لیری سهر پیست)، دهتوانی برۆیت بۆ سهنتهری walk-in centre، یهکهی برینی بچووک یان سنتهری چاودییری به پهله urgent care centre. سهردانی NHS Choices بکه لهسهر ئونلاین (www.nhs.uk/pages/home.aspx) بۆ دۆزینهوهی نزیکترین سهنتهر.

- ههروهها دهتوانیت یارمتهی پزیشکی بۆ کیشهکانت وهرگیریت که ناتوانیت چاوهروان بکهیت به تهلهفون کردن بۆ ژماره خزمهتگوزاری NHS ی نا بهپهله به ژماره 111. ئهم ژماره تهلهفونه بهخۆراییه بۆ تهلهفون کردن بۆ خزمهتگوزاریهکه که رۆژانه 24 کاترمیر کار دهکات. تۆ داوات لیدهکریت که ههندیک وردهکاری بدهیت، وهکو ناوت ناوینشانن. نهگهر تۆ ناتوانیت به ئینگلیزی قسه بکهیت، تۆ پیویستت بهوه دهبیت داوای وهرگیر بکهیت به ئینگلیزی له سهرتای تهلهفونهکه یان داوا له هاوپییهکت یان خزمیکت بکهیت بۆ نهوهی تهلهفونیکیت بۆ بکات بۆ نهوهی داوای وهرگیر بکات.

How do I access specialist services?

Your GP will decide if you need to see specialist services (for example, a specialist doctor in a hospital). A specialist doctor can also be called a consultant.

Everyone has to wait to see a specialist; the waiting time can vary from two weeks to a number of months.

The hospital will write to you with details of your appointment.

If you need an interpreter, contact the hospital and let them know.

It is very important that you tell your doctor that you have either Humanitarian Protection or refugee status so that you do not get charged for any part of your hospital stay and treatment.

Specialist

تایبەتمەند

من چون خزمەتگوزاری تایبەتمەند بەکاربینم؟

پزیشکی گشتی GP ت بریار دەدات که ئایا تو پنیوستیت به خزمەتگوزاری تایبەتمەندە(بۆ نمونە دکتوری تایبەتمەند له نهخۆشخانه). دکتوریکی تایبەتمەند ههروهه پنی دهووتریت پزیشکی راویژکار consultant.

ههموکەسێک پنیوسته چاوهراون بکات بۆ بینینی پزیشکی تایبەتمەند؛ ماوهی چاوهروانی جیاوازه له دوو ههفته بۆ چهندین مانگ دهخایهنت.

نهخۆشخانه نامەت بۆ دهنووسیت به وردهکاری دیدار هکەت.

ئەگەر پنیوستیت به وەرگیر بیت، پهیههندی به نهخۆشخانهوه بکه و ئاگاداریان بکههوه.

شتیکی گرنگه که تو به دکتورهکەت بلئیت که تو مافی پاراستنی مروفایهتی یان مافی پهناهریت هیهه بۆ ئهوهی پارەت لی وەر نهگیریت بۆ ههه بهشتیکی مانهوهت له نهخۆشخانه یان چارهسەرت.

Mental Health Services

Mental health problems range from the worries we all experience as part of everyday life to serious long-term conditions. Anxiety, post-traumatic stress disorder and depression are the most common problems. If you have been feeling depressed for more than a few weeks or your anxiety is affecting your daily life, make an appointment to speak to your doctor.

Advice is also available on the NHS website to support you on your way to feeling better. The NHS website also gives details of support organisations and their helplines that you can contact for help and advice.

The helplines are staffed by specially trained volunteers who will listen to you, understand what you are going through and help you through your immediate crisis.

Please visit www.nhs.uk/livewell/mentalhealth/Pages/Mentalhealthhome.aspx

How to access these services:

Help is also available from the Samaritans, a charitable organisation operating a 24-hour service available every day of the year. www.samaritans.org/how-we-can-help-you/contact-us. You can telephone them on 116 123 or email them at jo@samaritans.org.

You can check on the Directory of Mental Health and Wellbeing Services at to see what your local area offers.

خزمه‌ت‌گوزاريه‌كاني ته‌ندرووستى ده‌روونى

كىشه‌كاني ته‌ندرووستى ده‌روونى كۆمه‌لىكه له نىگه‌رانيه‌كانه‌وه كه ئىمه هه‌موومان تووشى ده‌بين وه‌ك به‌شىكى ژيانى رۆژانه‌مان بۆ حاله‌ته مه‌ترسيداوه دريژخايه‌نه‌كان. دلهر اوكت، كۆستى ده‌روونى دواى پىكان و خه‌مۆكى كيشه هه‌ره باوه‌كانن. ئه‌گه‌ر تۆ هه‌ستت كرد كه تووشى خه‌مۆكى بوويت بۆ زياتر له چه‌نده هه‌فته‌يه‌ك يان دلهر اوكتى تۆ كارده‌كاته سه‌ر ژيانى رۆژانه‌ت، ديداى رىك بىخه بۆ قسه‌كردن له‌گه‌ل دكتوره‌كه‌ت.

ئامۆژگارى هه‌روه‌ها به‌رده‌سته له‌سه‌ر مالىپه‌رى خزمه‌ت‌گوزارى NHS بۆ پشت‌گيرى كردنت سه‌باره‌ت به‌ ئه‌و شىوازه‌ى كه هه‌ست به‌ باشتر ده‌كه‌يت. مالىپه‌رى خزمه‌ت‌گوزارى NHS هه‌روه‌ها ورده‌كارى رىكخراوه هاوكاره‌كان و هيله‌كاني يارمه‌تيدان ده‌دات كه تۆ ده‌توانيت په‌يوه‌ندى بكه‌يت بۆ يارمه‌تى و ئامۆژگارى.

هيله‌كاني يارمه‌تى ستافيان هه‌يه كه خۆبه‌خشى به‌تايه‌تى مه‌شق پىكراون كه گويت لى ده‌گرن، و تىده‌گه‌ن خه‌رىكى چيت و يارمه‌تيت ده‌دەن له‌ قه‌يرانى ده‌ستبه‌جى.

تكايه سه‌ردانى www.nhs.uk/livewell/mentalhealth/Pages/Mentalhealthhome.aspx بکه

چۆن ئه‌م خزمه‌ت‌گوزاريانه به‌كاردين:

يارمه‌تى هه‌روه‌ها به‌رده‌سته له سامه‌رىتانه‌كان، Samaritans رىكخراوىكى خىرخوازيه كه خزمه‌ت‌گوزاريه‌ك كارپىده‌كات كه 24 كاتر مېر به‌رده‌ستن هه‌موو رۆژىكى سأل

r. www.samaritans.org/howwe-can-help-you/contact-us. ده‌توانيت ته‌له‌فونيان بۆ بكه‌يت به‌ ژماره ته‌له‌فونى 116 123 يان ئيمه‌يليان بۆ بكه‌يت بۆ jo@samaritans.org.

تۆ ده‌توانيت له‌سه‌ر رىپه‌رى خزمه‌ت‌گوزارى ته‌ندرووستى ده‌روونى و خوشگوزهرانى بزانيه ئوفه‌ره خۆجنيه‌كاني ناوچه‌كه‌ت چين.

Further advice can be found at:

www.nhs.uk/conditions/Suicide/Pages/Getting-help.aspx

Migrant Help

Website: <https://migrant.health/>

Mind

Tel: 0300 123 3993

Website: <https://www.mind.org.uk/>

Priory Group

Tel: 0800 6911552

Website: <https://www.priorygroup.com/>

Psychiatry – UK

Tel: 0330 1241980

Website: <https://www.psychiatry-uk.com/>

Refugee Council

Website: <https://www.refugeecouncil.org.uk/>

Traumatic Stress Service – South London and Maudsley

NHS Foundation Trust

Tel: 020 322829 69

Kooth (for children and young people)

Tel: 0845 3307090

نامۆزگاری زیاتر دەست دەکەون له:

www.nhs.uk/conditions/Suicide/Pages/Getting-help.aspx

Migrant Help

مۆلپەر: [/https://migrant.health](https://migrant.health)

Mind

تەلەفۆن 0300 123 3993 :

مۆلپەر: [/https://www.mind.org.uk](https://www.mind.org.uk)

Priory Group گروپی ئەولەویەت

تەلەفۆن 0800 6911552 :

مۆلپەر: [/https://www.priorygroup.com](https://www.priorygroup.com)

Psychiatry – UK

تەلەفۆن 0330 1241980 :

مۆلپەر: [/https://www.psychiatry-uk.com](https://www.psychiatry-uk.com)

Refugee Council

مۆلپەر: [/https://www.refugeecouncil.org.uk](https://www.refugeecouncil.org.uk)

خزمەتگوزاری Traumatic Stress Service - دەستە

دامەزراوەی NHS ی خواروی لەندن و مۆدیسی

تەلەفۆن 020 322829 69 :

Kooth (بۆ منداڵان و کەسانی گەنج)

تەلەفۆن 0845 3307090 :

What services do I access in an emergency?

If you or a family member has an accident or a sudden serious illness you should go to your nearest hospital with an A&E department which is free for everyone.

If it is an extreme emergency call 999 and ask for an ambulance to transport you to a hospital. This service is free of charge and should only be used in an emergency.

If you are able to, you may also make your own way to the A&E department.

Do not use A&E for minor medical problems.

Once your medical situation has been stabilised in the Accident and Emergency department you may need to stay in a specialist department of the hospital until you have fully recovered and can return home.

If you are admitted to hospital it is very important that you tell your doctor that you have either Humanitarian Protection or refugee status so that you do not get charged for any part of your hospital stay and treatment.

چ خزمەتگوزارییەك بەکار دەهێنم لەكاتێکی بە پەلە؟

ئەگەر تۆ ئەندامی خێزانیك بیت و پرووداویکی هاتوچۆ یان برینێکی مەترسیداری کتوپرت هەبوو دەبێت برۆیت بۆ نزیکترین نەخۆشخانه کە بەشی فریاکەوتن و پرووداوەکان A&E ی هەبێت کە بەخۆراییه بۆ هەموو کەسێک.

ئەگەر زۆر بە پەلە بێت تەلەفۆن بکە بۆ ژمارە 999 و داوای ئەمبولانس بکە بۆ گواستنەوەی بۆ نەخۆشخانەیک خزمەتگوزارییەك بەخۆراییه و دەبێت تەنها لە کاتی فریاکەوتن بەکار بێت.

ئەگەر تۆ بتوانیت، ڕەنگە بۆ خۆت برۆیت بۆ بەشی فریاکەوتن و پرووداوەکان A&E.

بەشی فریاکەوتن و پرووداوەکان A&E بەکارمەهێنە بۆ کێشە ی پزیشکی بچووک.

هەر کاتێک کە باری تەندروستیت جیگیر بوو لە بەشی فریاکەوتن و پرووداوەکان ڕەنگە تۆ پێویست بکات لە بەشیکی تایبەتمەندی نەخۆشخانه بمینیتەوه تاكو تۆ بە تەواوی چاک دەبیتەوه و بتوانیت بگەریتەوه مالهوه.

ئەگەر تۆ لە نەخۆشخانه مایتهوه زۆر گەرنگە بە دکتۆرەکت بڵێیت کە تۆ مافی پارستنی مەروفاوەتی یان مافی پەناوەریت هەیه بۆ ئەوهی پارەت لێ وەرەگیریت بۆ هەر بەشیکی مانەوت لە نەخۆشخانه و چارەسەرەکت.

How do I access medication from the pharmacy?

Your GP may want you to take medicines and will write you a prescription. Take your prescription to the pharmacy or chemist.

You can visit NHS Choices to find your local pharmacy: www.nhs.uk/Service-Search/Pharmacy/LocationSearch/10 or ask for advice at your GP surgery.

The pharmacist can also give free advice on treating minor health problems, such as colds and coughs.

You can buy some medicines from the pharmacy without a prescription, including some painkillers and cough medicines however you will have to pay for these medicines.

You may be charged for prescription medicines (see next section).

Pharmacy

دەرمانخانه

من چۆن دەرمان به کاربێم له دەرمانخانه؟

پزیشکی گشتی GP ی خۆت پرمهنگه بیهوئیت تۆ دەرمان و مر بگریت
و راجیتهت بۆ دهنووسیت. راجیتهکه ببه بۆ لای دەرمانخانه یان
دەرمانساز.

تۆ دهنوانیت سهردانی NHS Choices بکهیت بۆ دۆزینهوهی
دەرمانخانهی خوجیی ناوچهکهت: www.nhs.uk/Service-Search/Pharmacy/LocationSearch/10
یان داوای ئامۆژگاری بکه له بنکه پزیشکیهکهی پزیشکی گشتی GP ی خۆت.

دەرمانساز ههروهها دهنوانیت ئامۆژگاری بدات سهبارهت به
چارهسهرکردنی کیشهی تهنروستی بچووک، وهکو سهرما و کوخه.

تۆ دهنوانیت ههندێک دەرمان بکریت له دەرمانخانه بهی راجیته،
لهوانه حصی ئازار و دهرمانی کوخه ههرچهنده پیویسته پاره بهدیت
بۆ ئهم دهرمانانه.

تۆ پرمهنگه پاره بهدیت بۆ راجیتهکانی دەرمان
(سهیری بهشی داهاوو بکه).

How do I access financial support for health costs?

Although treatment on the NHS is free at the point of delivery, prescriptions, dental treatment, sight tests, wigs and fabric supports are not free to everyone in some parts of the UK.

Some people are automatically entitled to free prescriptions and dental care including children, pregnant women and people receiving certain benefits. NHS eye tests are also free for some people (for example children or those aged 60 or over).

If you are no longer receiving benefits but have a low income, you can get financial help by filling in an HC1 form. You will be asked to explain your current sources of income and to provide payslips if you have a job. You will then get an HC2 certificate which is normally valid for one year. The HC2 certificate covers:

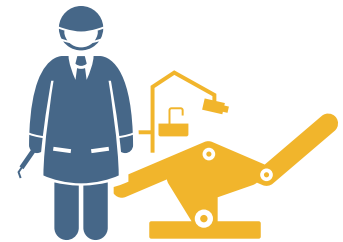
- Prescription costs
- Dental costs
- Eye care costs
- Healthcare travel costs
- Wig and fabric supports

HC1 forms are available from your GP surgery, Jobcentre Plus, most NHS hospitals and may be available from your dentist or optician. You can also get an HC1 form by calling 0300 123 0849.

Visit NHS Choices for more information: www.nhs.uk/NHSEngland/Healthcosts/Pages/nhs-low-income-scheme.aspx

Prescription costs

Dental costs

Eye care costs

Travel costs

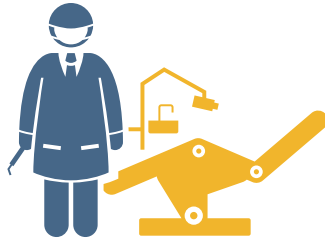
Wig and fabric supports

تیچووی راجیته

من چۆن پشتگیری دارایی به کاربیم بۆ تیچووی تهنروستی؟

هه‌رچه‌نده چاره‌سه‌ر له‌سه‌ر خزمه‌تگوزاری به‌خۆرااییه له خالی وهرگرتن، راجیته‌کان، چاره‌سه‌ری ددان، پشکنینی چاو، بارۆکه‌ی قژ wigs and fabric supports به خۆراییی نین بۆ گشت کهسێک له هه‌ندێک به‌شه‌کانی به‌ریتانی.

تیچووی پزشکی ددان

هه‌ندێک خه‌لک به‌شیوه‌یه‌کی ئۆتوماتیکی مافی راجیته و چاودیری تهنروستی ددانیان به‌خۆراییی هه‌یه و له‌وانه‌ش منداڵان، ئافره‌تان، سکپه‌ر و خه‌لکانی که هاوکاری دارایی دیاریکراو واتا به‌نه‌فیت وهرده‌گرن. پشکنینی چاوی خزمه‌تگوزاری NHS هه‌روه‌ها به‌خۆرااییه بۆ هه‌ندێک خه‌لک (بۆ نمونه منداڵان یان ئه‌وانه‌ی ته‌مه‌نیان له 60 سالان یان زیاتره‌).

تیچووی پزشکی چاو

ئه‌گه‌ر تۆ هه‌یچی تر له‌مه‌ولا هاوکاری دارایی واتا به‌نه‌فیت وهرناگریت به‌لام داهااتیکی که‌مه‌ت هه‌یه، تۆ ده‌توانیت یارمه‌تی دارایی وهربگریت به‌پرکردنه‌وه‌ی فۆرمیکی HC1. تۆ داوات لێده‌کریت بۆ پرکردنه‌وه‌ی سه‌رچاوه‌کانی داهااتی ئیستات و پسوله‌ی پارمه‌رگرتنت payslips بده‌یت ئه‌گه‌ر کاریکت هه‌بێت. تۆ داوات بره‌وانامه‌ی HC2 وهرده‌گریت که به‌شیوه‌یه‌کی ئاسایی بۆ سالێک کاری پێ ده‌کریت. بره‌وانامه‌ی HC2 ئهم تیچووانه‌ ده‌گریتته‌وه‌:

- تیچووی راجیته‌کان
- تیچووی پزشکی ددان
- تیچووی چاودیری تهنروستی چاو
- تیچووی گه‌شتی چاودیری تهنروستی
- پشتگیری بارۆکه‌ی قژ و

تیچووی گه‌شت

فۆرمی HC1 به‌رده‌ستن له‌بنکه‌ی پزشکی پزشکی گشتی GP ، ناومندی کار Jobcentre Plus زۆربه‌ی نه‌خۆشخانه‌کانی خزمه‌تگوزاری NHS و ره‌نگه‌ به‌رده‌ست بن له‌لای پزشکی دان یان پزشکی چاوی خۆت. تۆ هه‌روه‌ها ده‌توانیت فۆرمی HC1 ت ده‌ستبه‌کوه‌یت به‌ته‌له‌فۆن کردن بۆ ژماره 0300 123 0849.

پشتگیری بارۆکه‌ی قژ و قوماش

سه‌ردانی NHS Choices بکه بۆ زانیاری زیاتر: www.nhs.uk/NHSEngland/Healthcosts/Pages/nhs-low-income-scheme.aspx

Service	Description of service	How to access
Dental care	<p>Regular check-ups allow your dentist to see if you have any dental problems and help to keep your mouth healthy. Your dentist will suggest how frequently you should have your next check-up based on how good your oral health is.</p> <p>Dental surgeries provide both private care and care under the NHS. If you are not entitled to a HC2 certificate you will have to pay for NHS dental care.</p>	<p>You can register at a dental surgery as an NHS patient. You can find your nearest dental surgery at www.nhs.uk/pages/home.aspx or ask the organisation supporting you for advice.</p> <p>If you require urgent dental care either:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Call your dentist 2) Call NHS 111 3) If it is an emergency go to your nearest hospital with an A&E department
Eye care services	<p>If you need your eyes tested or need new glasses, make an appointment to see an optician.</p> <p>If you are not entitled to a HC2 certificate you will have to pay for eye sight tests and services.</p>	<p>There are opticians in most town centres.</p> <p>If you require urgent eye care either:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Call NHS 111 2) If it is an emergency go to your nearest hospital with an Accident and Emergency department.

چۆن بەکادىنىت	وەسفى خزمەتگوزارى	خزمەتگوزارى
<p>تۆ دەتوانىت ناوت تۆمار بکەیت لە بنکەت تەندروستى ددان وەک نەخۆشیکى خزمەتگوزارى NHS. تۆ دەتوانىت نزیکترین بنکەى تەندروستى ددان بدۆزیتەوه لە www.nhs.uk/pages/home.aspx یان داوا لە رێکخراوەکە بکە پشتگیریت بکات بۆ ئامۆژگارى.</p> <p>ئەگەر پتووستیت بە چاودێرى تەندروستى بە پەلەى ددان بێت یان:</p> <p>(1) تەلەفۆن بکە بۆ پزىکى ددانت</p> <p>(2) تەلەفۆن بکە بۆ خزمەتگوزارى NHS 111</p> <p>(3) ئەگەر حالەتیکى بە پەلە بێت برۆ بۆ نزیکترین نەخۆشخانه کە بەشى فریاکەوتن و پرووداوەکان A&E ی هەبێت</p>	<p>پشکنینى بەردەوام رێگا بە پزىشکى ددانت دەدات بۆ ئەوهى بزائیت ئایا تۆ هیچ کێشەى ددانیت هەیه و یارمەتى دەدات دەمت بە تەندروستى دەمئیتەوه. پزىشکى ددانیت پێشنیار دەکات چۆن دوبارە دیدارى داهاوتوت وەردەگریت بەندە بەوهى تەندروستى دەمت چەند باشە.</p> <p>بنکەکانى پزىشکى ددان هەردوو چاودێرى تەندروستى پێشکەش دەکەن چاودێرى تاییەت و چاودێرى ژیر خزمەتگوزارى NHS. ئەگەر تۆ مافت نەبیت بۆ پروانامەى HC2 تۆ دەبیت پارەى چاودێرى تەندروستى ددانى خزمەتگوزارى NHS بەدەیت.</p>	<p>چاودێرى تەندروستى ددان</p>
<p>پسپۆرى چاو opticians لە زۆربەى ناوەندى شارەکان هەن.</p> <p>ئەگەر پتووستیت بە چاودێرى بە پەلەى چاو بێت یان:</p> <p>(1) تەلەفۆن بکە بۆ خزمەتگوزارى NHS 111</p> <p>(2) ئەگەر حالەتیکى بە پەلە بێت برۆ بۆ نزیکترین نەخۆشخانه کە بەشى فریاکەوتن و پرووداوەکان A&E ی هەبێت.</p>	<p>ئەگەر پتووستیت بە پشکنینى چاوت یان چاویلکەى تازە بێت، دیداریک رێک بکە بۆ پشکنینى چاو و خزمەتگوزارى بیهکان.</p> <p>ئەگەر تۆ ماقت نەبیت بۆ پروانامەى HC2 تۆ دەبیت پارەى پشکنینى چاو و خزمەتگوزارى بیهکان بەدەیت.</p>	<p>خزمەتگوزارى چاودێرى چاو</p>

Sexual health services

Sexual health services are free and available to everyone regardless of sex, age, ethnic origin and sexual orientation.

Sexual health services are provided by GPs and specialised sexual health clinics. You can visit any sexual health clinic; it doesn't have to be one in your local area. For sexual health services, you do not have to give your real name or tell staff who your GP is if you do not want to.

You can find your nearest sexual health service at **www.nhs.uk/pages/home.aspx**

Maternity services

You can access maternity services for free care including during pregnancy, childbirth and postnatal care.

It is very important that you tell your midwife or doctor that you have either Humanitarian Protection or refugee status so that you do not get charged.

After the birth of your child extra support will be given in the form of child health visitors. These are qualified nurses who provide free support and advice to new mothers. They may come to visit you and your baby at your home.

When you first learn that you are pregnant book an appointment to see your GP as soon as possible and your GP will give you the details of NHS help and services available.

خزمه‌تگوزاری تەندرووستی سیکسی

خزمه‌تگوزاری تەندرووستی سیکسی به‌خۆرایین و به‌دهستن بۆ ههموو کەسێک به‌بێ گۆدانه سیکس، تەمەن، ڕەچەڵەک و نەتەوه و ئاراستە سیکسی.

خزمه‌تگوزاری تەندرووستی سیکسی پیشکەش دەکریت لەلایەن پزیشکانی گشتی GP و کلینیکەکانی تایبەتمەند بە تەندرووستی سیکسی. تۆ دەتوانیت سەردانی کلینیکی تەندرووستی سیکسی بکەیت؛ پۆیست ناکات لە ناوچەکە خۆت بێت. بۆ خزمه‌تگوزاری تەندرووستی سیکسی، پۆیست ناکات ناوی راستەقینە خۆت بەدیت یان بە ستافەکان بۆ پزیشکی گشتی GP تۆ کۆیە ئەگەر تۆ حەز نەکەیت بیلێیت.

تۆ دەتوانیت نزیکترین خزمه‌تگوزاری تەندرووستی سیکسی خۆت بدۆزیتەوه
لە www.nhs.uk/pages/home.aspx

خزمه‌تگوزاری مندالبوون

تۆ دەتوانیت خزمه‌تگوزاری مندالبوون بەکاربێنی بۆ چاودێری به‌خۆرایي له‌وانەش له‌ ماوه‌ی سکپری، مندالبوون و چاودێری دوا‌ی مندالبوون.

زۆر گرنگه‌ که‌ تۆ به‌ مامانه‌که‌ت یان دکتۆرەکه‌ت ڕابگهیەنیت که‌ تۆ یان مافی پاراستنی مرو‌فایه‌تی یان مافی په‌نابهریت هه‌یه‌ بۆ ئەوه‌ی پاره‌ی تیچووت لی وەر نه‌گیریت.

دوا‌ی له‌دایکبوونی منداله‌که‌ت پشتگیری زیاده‌ت پێ ده‌دریت به‌شێوازی سەردانی‌کەری تەندرووستی مندال. پەرستیا‌ری خاوه‌ن پروانه‌ هه‌ن که‌ پشتگیری و ئامۆژگاری به‌خۆرایي پیشکەش به‌ دایکه‌ تازه‌کان ده‌کەن. ڕه‌نگه‌ بێن سەردانی خۆت کۆرپه‌که‌ت بکەن له‌ ماله‌وته‌ن.

تۆ کاتێک یه‌که‌م جار ده‌زانیت که‌ سکپریت دیداریک ڕێک ب‌خه‌ بۆ بێننی پزیشکی گشتی GP ی خۆت به‌ زووترین کات و پزیشکه‌ گشتیه‌که‌ت ورده‌کاریت ده‌دات دەر به‌ره‌ی یارمه‌تی خزمه‌تگوزاری و خزمه‌تگوزاریه‌کانی که‌ به‌رده‌ستن

Mental health

Mental health services in England deal with a wide range of issues including depression, anxiety and post traumatic stress disorder. There are services for children, young people and adults including older adults.

How and what services are available in each area may differ.

Your GP will be able to provide information on what services are available in your area. You can also look on NHS Choices: **<https://www.nhs.uk/pages/home.aspx>**

You can access NHS mental health services for free.

There are a number of ways to access support for mental health problems.

You can make an appointment with your GP and ask them to refer you or a child to a mental health service.

There may be local mental health services provided by the voluntary sector, either ask your GP or look on NHS Choices for what is available in your area.

If you are an adult with depression or anxiety, your local Improving Access to Psychological Therapies services may allow you to refer yourself without seeing your GP. Look on NHS Choices to see what is available in your area:

www.nhs.uk/pages/home.aspx

If you are dealing with a mental health crisis, you can:

- 1) Look on NHS Choices for crisis services in your area
- 2) Contact NHS 111
- 3) You could go to your nearest hospital with an A&E department

تەندروستی دەروونی

خزمەتگوزاریەکانی تەندروستی
دەروونی لە ئینگلاند مامەلە لەگەڵ
برێکی فراوانی کێشەکان دەکات
کە بریتین لە خەمۆکی، دڵەراوکی
و کۆستی دەروونی دواى پێکان.
خزمەتگوزاری هەن بۆ منداڵان،
کەسانی گەنج و کەسانی گەورە
لەوانەش گەورە بەسالاچووەکان.

چۆن وە کام خزمەتگوزاریەکان
بەردەستەن لە هەر ناوچەیهک رەنگە
جیاواز بن.

پزیشکی گشتی خۆت دەتوانیت
زانباریت بدات سەبارەت بەوەی
کام خزمەتگوزاریەکان بەردەستەن لە
ناوچەکەت. تۆ هەروەها دەتوانیت
سەیری NHS Choices بکەیت:

**[https://www.nhs.uk/
pages/home.aspx](https://www.nhs.uk/pages/home.aspx)**

دەتوانیت خزمەتگوزاریەکانی
تەندروستی دەروونی خزمەتگوزاری
NHS بەخۆرایى بەکار بێنیت.

چەندین رێگا هەن بۆ بەکارهێنانی
پشتگیری بۆ کێشەکانی تەندروستی
دەروونی.

دەتوانیت دیدارێک رێک بخەیت لەگەڵ
پزیشکە گشتیهکەت و داوایان لێ
بکەیت خۆت یان منداڵەکەت رەوانەى
خزمەتگوزاریەکانی تەندروستی
دەروونی بکات.

رەنگە خزمەتگوزاری تەندروستی
دەروونی خۆجێى بن کە پزیشکەش
دەکرێن لەلایەن کەرتى خۆبەخش، جا
یان لە پزیشکە گشتیهکەت بپرسە یان
سەیری NHS Choices بکە بۆ ئەو
بزانیت کامیان بەردەستەن لە ناوچەکەت.

ئەگەر تۆ کەسیکی گەورەیت و
خەمۆکی یان دڵەراوکی هەیه،
خزمەتگوزاری باشتکردنى
دەستگەشتن بە چارەسەرەکانی
دەروونزانی ناوچەکەت رەنگە رێگات
پێ بدات بۆ ئەوەى خۆت رەوانە
بکەیت بەبێ ئەوەى پزیشکی گشتی
GP ی خۆت ببینی. سەیری NHS
Choices بکە بۆ ئەوەى بزانیت
کامیان بەردەستەن لە ناوچەکەت:

**[www.nhs.uk/pages/home.
aspx](https://www.nhs.uk/pages/home.aspx)**

ئەگەر تۆ مامەلە دەکەیت لەگەڵ
قەیرانیکی تەندروستی دەروونی، تۆ
دەتوانیت:

(1) سەیری NHS Choices بکە
بۆ خزمەتگوزاریەکانی قەیران لە
ناوچەکەت

(2) تەلەفۆن بکە بۆ خزمەتگوزاری
NHS 111

(3) ئەگەر حالەتیکى بە پەلە بێت برۆ
بۆ نزیکترین نەخۆشخانه کە بەشى
فریاکەوتن و پرووداوەکان A&E
ی هەبێت

Drugs, alcohol and smoking

It is illegal to:

- Buy alcohol when under 18, or sell alcohol to anyone under 18
- Sell tobacco products to anyone under 18
- Smoke in an indoors public place or workplace
- Drive or sit in the driving seat of a vehicle when you have been drinking alcohol or taking illegal drugs and some prescribed medicines
- Possess or sell some drugs

There are many organisations that can give you confidential, non-judgemental advice on reducing or stopping the use of alcohol, nicotine or drugs.

You can visit your GP or pharmacy for further support and information.

دەرمانى ھۆشبەر، ئەلکھول و جگەرەكېشان

كارىكى ناياسايىيە بۇ:

- ئەلکھول بىكرىت كە تەمەنت
ژىر 18 سال بىت، يان ئەلکھول
بىرۆشيت بۇ ھەركەسنىك تەمەنى
ژىر 18 سال بىت
- بەر ھەمەكانى تووتن بىرۆشيت بە
ھەركەسنىك تەمەنى ژىر 18 سال بىت
- جگەرە بىكىشى لە ناو ھەى شوئىنىكى
گشتى يان لە شوئىنى كار
- ئۆتۆمبىل لى بخورىت يان لەسەر
كورسى شوئىر دانىشت بىت و
ئەلکھول بخۆيتەو يان دەرمانى
ھۆشبەرى ناياسايى بخۆيت و
ھەندىكىان بە راجىتە نووسرابن.
- ھەندىك دەرمانى ھۆشبەرت
ھەلگرتىت يان بىرۆشيت

زۆر لە رىكخارو ھەكان ھەن كە دەتوانن
ئامۆزگارى نەئىنى، بەئى حوكمدان
بەن بە تۆ بۇ كەم كىرەنەو يان
وستاندى بەكار ھىنانى ئەلکھول،
نىكۆتىن يان دەرمانى ھۆشبەر.
دەتوانىت سەردانى پزىشكە گشتىكەت
بەمىت يان دەرمانخانە بۇ پىشتىگىرى و
زانىارى زياتر.

Summary

A General Practitioner (GP) is the first doctor you will usually visit when accessing healthcare – you should register with a GP as soon as possible

If someone is seriously ill or injured and their life is at risk call 999

If you urgently need medical help or advice but it's not a life threatening situation call NHS 111

As a refugee, you will be able to access National Health Services including GPs, hospitals and maternity services without charge

پوخته

پزیشکی گشتی (GP) به شیوهیهکی ئاسایی یهکهم دکتوره سەردانی دهکەیت کاتیك چاودیڤری تەندروستی بهکار دینی - تۆ دهبیت به زووترین کات ناوی خۆت تۆمار بکهیت له لای پزیشکی گشتی GP.

ئەگەر کەسیك زۆر به سەختی نهخۆش یان بریندار بیت و ژانیان له مەترسیدابیت تەلەفۆن بکه بۆ ژماره 999

ئەگەر تۆ به پەله پێویستت به یارمەتی پزیشکی یان ئامۆژگاری بیت به لام حالەتیکی هەرهشه نیه لەسەر ژیان تەلەفۆن بکه بۆ ژماره 111

وەك پەنابەریك، تۆ دەتوانیت خزمەتگوزاریهكانی تەندروستی نیشتمانی بهکاربێنی که بریتین له پزیشکانی گشتی GP، نهخۆشخانهکان و خزمەتگوزاری مندالبوون بهبی پاره و اتا بهخوڤایی

Chapter 9

Useful Contacts and Further Information

به‌شی 9

په‌یو‌ه‌ندییه به سوود‌ه‌کان و زانیاری زیاتر

Emergency contact details

Emergency services

Call **999** and ask for the police, an ambulance or the fire service

National Grid

If you smell gas in or near your home, call **0800 111 999**

Other useful contacts and information

Police

To report crime and other concerns that do not require an emergency response, please call **101**

Website for England: www.police.uk

Healthcare

If you urgently need medical help or advice but it's not a life-threatening situation, you can contact:

- **NHS England**

Website: www.nhs.uk

Tel: **111**

وردهكارى پهيوهنديكردنى فرياكهوتن

خزمهتگوزارى فرياكهوتن

تلهفون بكه بو ژماره 999 و داواى پوليس، نهمبولانسنيك يان
خزمهتگوزارى ناگر كهوتنهوه بكه

توري نيشتماني

نهمگر بوني گازت كرد لهناو يان لهنزيك مالهكمت، تلهفون بكه بو
0800 111 999

زانبارى و پهيوهنديه به سوودهكانى تر

پوليس

بو راگهياندى تاوان يان نهمگرانيهكانى تر كه پيويسى به
وهمداننهوهى به پهله نيه، تكايه لهفون بكه بو 101

مالپهر بو نينگلاند: www.police.uk

چاوديرى تهنروستى

نهمگر تو به پهله پيويسىت به يارمتهى پزيشكى يان ناموژگارى
بيت به لام حالهتيكى همهرشه نيه لهسر ژيان، دهنانيت پهيوهندي
بكهيت به:

• مالپهرى خزمهتگوزارى NHS

ي نينگلاند: www.nhs.uk

تلهفون بكه بو 111 :

For less urgent health needs, contact your GP or local pharmacist.

- **Doctors of the World**

Provides help to register with a GP and access healthcare

Website: www.doctorsoftheworld.org.uk

Email: clinic@doctorsoftheworld.org.uk

Tel: **0808 1647 686**

- **Freedom from Torture**

Medical and social care, practical assistance and psychological and physical therapy for survivors of torture

Website: www.freedomfromtorture.org

- **Helen Bamber Foundation**

Medical and social care, practical assistance and psychological and physical therapy for survivors of torture

Website: www.helenbamber.org

Emotional support

- **Samaritans**

Support for those in emotional distress or struggling to cope

Website: www.samaritans.org

Email: jo@samaritans.org

Tel: 116 123

بۇ پېئىستىيە تەندروسىتىھكانى كەمتر بە پەلە، تكايە پەيوەندى بىكە بە
پزىشكى گىشتى GP يان دەرمانسازى ناوچەكەت.

• **دكتورەكانى جىهانDoctors of the World**

يارمەتى پېشكەش دەكەن بۇ ناو تۆماركردن لەلای پزىشكى
گىشتى GP و بەكارهينانى چاودىرى تەندروستى

مأپەر: www.doctorsoftheworld.org.uk
ئیمەيل: clinic@doctorsoftheworld.org.uk
تەلەفۇن: 0808 1647 686

• **ئازادبۈۈن لە ئەشكەنجەFreedom from Torture**

چاودىرى پزىشكى و كۆمەلايەتى، هاريكاري پراكتىكى و
چارەسەرى دەروونزانی و چارەسەرى سروشىتى بۇ رزگارېوان
لە ئەشكەنجەدان

مأپەر: www.freedomfromtorture.org

• **دامەزراوہى هېلېن بەمبەرHelen Bamber Foundation**

چاودىرى پزىشكى و كۆمەلايەتى، هاريكاري پراكتىكى و
چارەسەرى دەروونزانی و چارەسەرى سروشىتى بۇ رزگارېوان
لە ئەشكەنجەدان

مأپەر: www.helenbamber.org

پىشتىگىرى سۆزدارى

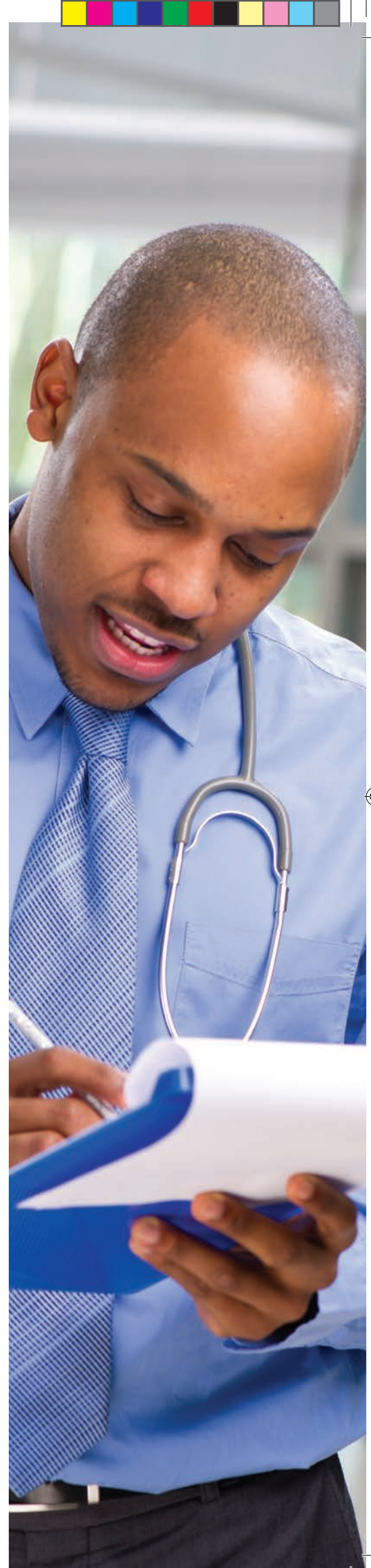
• **سامەرىتانهكانSamaritans**

پىشتىگىرى بۇ ئەوانەى لە تەنگانەى سۆزدارىدان يان ھەولەدەن

بۇ راھاتنن مأپەر: www.samaritans.org

Email: jo@samaritans.org

Tel: 116 123

Refugee agencies and charities

- **UNHCR UK**

Website: www.unhcr.org.uk

Tel: **0203 761 9500**

Email: gbrlo@unhcr.org

- **Refugee Action**

Website: www.refugee-action.org.uk

- **Refugee Council**

Website: www.refugeecouncil.org.uk

- **British Red Cross**

Advice and support for family tracing and reunion

Website: www.redcross.org.uk/What-we-do/Refugee-support/Our-services-for-refugees

رێکخراوه پەنابەرییهکان و رێکخراوه
خێرخوازییهکان

• UNHCR UK

مۆڵپەر: www.unhcr.org.uk

تەلەفۆن: 0203 761 9500

ئیمیل: gbrlo@unhcr.org

• Refugee Action رێکخراوی

مۆڵپەر: www.refugee-action.org.uk

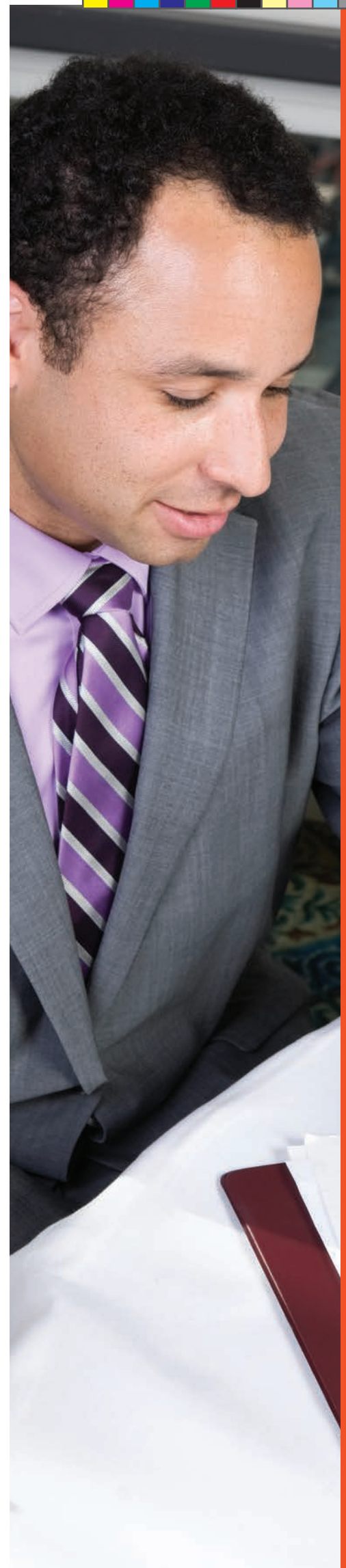
• Refugee Council رێکخراوی نەنجومەنی پەنابەران

Website: www.refugeecouncil.org.uk

• British Red Cross رێکخراوی خاچی سووری بەریتانی

ئامۆژگاری و هاوکاری بۆ دۆزینەوهی خێزان و یەكخستنه‌وه‌یان

مۆڵپەر: www.redcross.org.uk/What-we-do/Refugee-support/Our-services-for-refugees

Education and employment

- **Universal Jobmatch**

An online service designed to help you search and apply for jobs

Website: www.gov.uk/jobsearch

- **National Careers Service**

Information, advice and guidance to help you make decisions on learning, training and work opportunities

Website: www.nationalcareersservice.direct.gov.uk

Tel: **0800 100 900**

- **ACAS (Advisory, Conciliation and Arbitration Service)**

Advice on employment law in Great Britain (Scotland, Wales and England)

Website: www.acas.org.uk

Tel: **0300 123 1100**

- **Modern Slavery Helpline**

Website: www.modernslaveryhelpline.org/

Tel: 0330 0552 2200

Equality

- **Equality Advisory Service**

Advice and assistance on issues relating to equality and human rights

Website: www.equalityadvisoryservice.com

Tel: **0808 800 0082**

پهروهرده و کارکردن

• Universal Jobmatch

خزمهتگوزارییه که له ئونلاین و دیزاین کراوهو یارمهتیدانت بو
گهران بهدوای کار و داواکردنی

مالپهر: www.gov.uk/jobsearch

• National Careers Service

زانپاری، ئاموژگاری و پرینماییه بو یارمهتیدانی تو بو بریاردان
سهبارت به فیروون، مهشق کردن و دهرفتهکانی کار

مالپهر: www.nationalcareersservice.direct.gov.uk

gov.uk

تلهفون 0800 100 900 :

• ACAS (خزمهتگوزاری ئاموژگاری، ناشتکردنهوه و

ناوېژیکردن)

ئاموژگاری لهسهر کارکردکردن له بهریتانیای مهزن
(سکوتلهندا، ویلز و ئینگلاند)

مالپهر: www.acas.org.uk

تلهفون 0300 123 1100 :

• هیللی یارمهرتی کوپلهیی مودیرن

مالپهر: www.modernslaveryhelpline.org/

تلهفون 0330 0552 2200 :

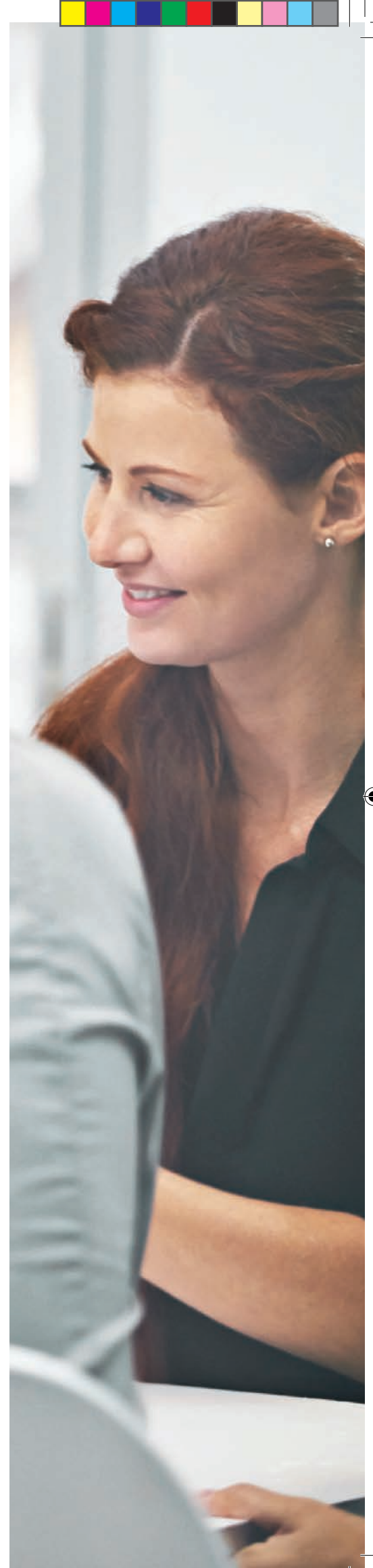
یهکسانی

• Equality Advisory Service

ئاموژگاری و هاریکاری سهبارت به کیشهکانی پهيوهست به
یهکسانی و مافی مروّف

مالپهر: www.equalityadvisoryservice.com

تلهفون 0808 800 0082 :

Domestic violence

- **England Domestic Violence Helpline**
Website: www.nationaldomesticviolencehelpline.org.uk
Tel: **0808 2000 247**
- **National Centre for Domestic Violence**
Website: www.ncdv.org.uk
Tel: **0800 970 2070**
- **Men's Advice Line**
Website: www.mensadviceline.org.uk
Tel: **0808 801 0327**

Sexual violence

- **Rape Crisis England**
Information and advice for those who are experiencing or have experienced sexual violence in the past
Website: www.rapecrisis.org.uk
Tel: 0808 802 9999
- **Survivors UK**
Help for men who have experienced sexual violence
Website: www.survivorsuk.org
Tel: 020 3598 3898
Text: 020 3322 1860

توندوتیژی خیزانی

- هیل یارمەتی توندوتیژی خیزانی ئینگلاند
مآپەر: www.nationaldomesticviolencehelpline.org.uk
تەلەفۆن: 0808 2000 247
- ناوەندی نیشتمانی توندوتیژی خیزانی National Centre
for Domestic Violence
مآپەر: www.ncdv.org.uk
تەلەفۆن: 0800 970 2070
- هیل نامۆزگاری پیاوان Men's Advice Line
مآپەر: www.mensadvice.org.uk
تەلەفۆن: 0808 801 0327

توندوتیژی سیکسی

- قەیرانی دەستدریژی سیکسی ئینگلاند Rape Crisis
England
زانباری و نامۆزگاری بۆ ئەو کەسانە ی تووشی توندوتیژی
سیکسی بوونە یان بەسەرھاتی توندوتیژی سیکسی ھەبە لە
پاوردوو
مآپەر: www.rapecrisis.org.uk
تەلەفۆن: 0808 802 9999
- پرزگار بوانی بەریتانیا Survivors UK
یارمەتی بۆ پیاوان کە تووشی توندوتیژی سیکسی بوون
مآپەر: www.survivorsuk.org
تەلەفۆن: 020 3598 3898
کور تەنامە: 020 3322 1860

Forced marriage

- **Karma Nirvana**
Support for victims and survivors of forced marriage and honour based abuse
Website: www.karmanirvana.org.uk
Tel: **0800 5999 247**
- **Forced Marriage Unit**
UK government helpline providing advice and support to victims of forced marriage.
Email: fmufco.gov.uk
Tel: **020 7008 0151**

Children

- **National Society for the Prevention of Cruelty to Children**
Website: www.nspcc.org.uk
Tel: **0808 800 5000**
- **Childline**
Website: www.childline.org.uk
Tel: **0800 1111**

LGBT

- **Broken Rainbow (for lesbian, gay, bisexual and transgender people)**
Website: www.broken-rainbow.org.uk
Tel: **0845 2604 460**

به زۆر به شوودان

• Karma Nirvana

پشتگیری بۆ قوربانیان و ڕزگاربووانی بهزۆر به شوودان و
خراپکاری بهناوی شهرهف پاریزی

مآلپەر: www.karmanirvana.org.uk

تەلەفۆن: 0800 5999 247

• یهكهی بهزۆر به شوودان Forced Marriage Unit

هێلی یارمهتی حکومهته ئامۆژگاریو پشتگیری پیشکەش دهکات
بۆ قوربانیانی بهزۆر به شوودان.

نیمهیل: fmu@fco.gov.uk

تەلەفۆن: 020 7008 0151

مندالان

• کۆمهلهی نیشتمانی بۆ ڕیگری له ستهم کردن له مندالان

National Society for the Prevention of
Cruelty to Children

مآلپەر: www.nspcc.org.uk

تەلەفۆن: 0808 800 5000

• مآلپهري

مندالان: www.childline.org.uk

تەلەفۆن: 0800 1111

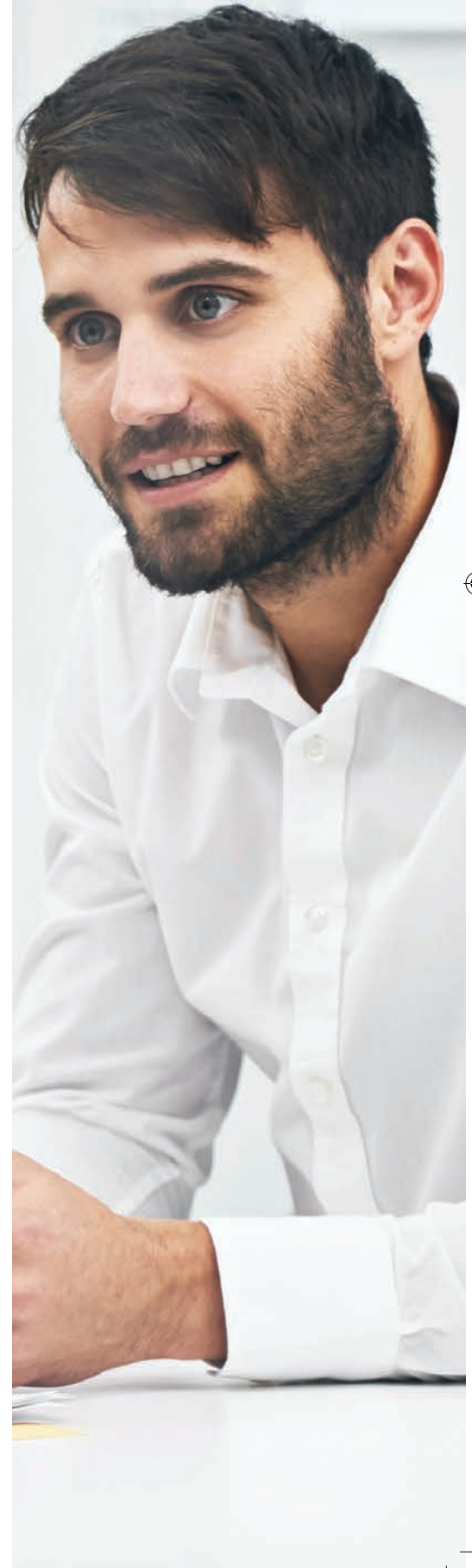
LGBT

• ڕیکخراوی پرۆکن رهینبو Broken Rainbow (بۆ نافرتهی

هاورەگەز، پیاوی هاوڕەگەز، نێرەموک و خەڵکانی ڕەگەزیان
دهگۆرن)

Website: www.broken-rainbow.org.uk

تەلەفۆن: 0845 2604 460

General information and advice

- **Migrant Help**

Advice and support for migrants in the UK

www.migranthelpuk.org

0808 8010 503

- **GOV.UK**

The UK government website, where you can find further details on topics included within this guide, such as benefits, taxes and your rights and responsibilities: www.gov.uk

- **Education UK**

Information about the UK's weather, food and drink, language, clothing, religion and more:

www.educationuk.org/global/sub/welcome-to-the-uk/

- **Expatriate Arrivals**

Information on life in the UK for global expats

www.expatriatearrivals.com/the-united-kingdom/culture-shock-in-the-united-kingdom

- **Citizen Advice**

Free, independent, confidential and impartial advice on your rights and responsibilities

Website for England:

www.citizensadvice.org.uk

Tel for England: **0344 111 444**

زانپاری و ناموژگاری گشتی

- یارمهتی کۆچبهری **Migrant Help**

ناموژگاری و پشتگیری بۆ کۆچبهران له بهریتانیا

www.migranthehelpuk.org

0808 8010 503

- **GOV.UK**

مالپهری حکومهتی بهریتانیا، که تئیدا دهتوانیت وردهکاری زیاتر بدوزیتوه سهارهت به بابهتهکانی که لهم رییهردان، وهکو هاوکارییه داراییهکان، باجهکان و مافهکانت و

بهپرسیاریتیهکانت: www.gov.uk

- پهروهرده **UK**

زانپاری دهربارهی کەش و ههواي بهریتانیا، خواردن و خواردنهوه، زمان، جلوهبرگ، ئایین و زیاتر:

www.educationuk.org/global/sub/welcome-to-the-uk/

- ناواره گهیشتهوهکان **Expatriate Arrivals**

زانپاری دهربارهی ژیان لهناو بهیتانیا بۆ ئاوارهکانی جیهانی

www.expatriatearrivals.com/the-united-kingdom/culture-shock-in-the-united-kingdom

- ناموژگاری هاوڵاتیان **Citizen Advice**

ناموژگاری سهربهخۆ، نهینی پارێزراو و بیلایهنی بهخۆراییه سهارهت به مافهکانت و بهپرسیاریتیهکانت

مالپهر بۆ ئینگلاند:

www.citizensadvice.org.uk

تلهفون بۆ ئینگلاند: 0344 111 444

